ఆంధ్రనవలలు

హేమలత:—చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారిచే రచియింపబడినది — వెల రు 0-12-0

అహల్యాభాయి:—పైవారిచే రచియింపబడినది — 0-12-0

రాజరత్నము:—ఇదియు పైవారిచే రచియింపబడినదే. వివాహములలోగల సాధకబాధకములు స్వభావముగ వర్ణింపబడినది — 0-12-0

కర్పూరమంజరి:—ఇదియు పంతులవారిచే రచియింపబడినదే. ఇందలి కథాచమత్కారము అత్యద్భుతము ఇట్టినవల ఆంధ్రమున లేదనియే చెప్పవచ్చును.

ప్రథమభాగము	1- 0-0
రెండవభాగము	1- 8-0

పేటికాంతరశవము:—ఇది ఆంధ్రదేశసంబంధమై స్వకపోలకల్పితమైన మహాద్భుతమగు నవల	1- 8-0
నీవేనా, డిటెక్టివునవల	0-12-0
వలపులరాణి. శృంగారము	1- 0-0
మృణాళి. అత్యద్భుతకల్పన	1- 0-0
బుగ్గిరాముడు. అద్భుతసాహసకథ	0- 8-0
నవ్వులగని. రెండవభాగము హాస్యరసము	0-12-0
బారిష్టరు పార్వతీశము, చమత్కారముగ నుండును.	1- 4-0

శ్రీరస్తు.

అపూర్వమనోహరచిత్రకథలు.

పూర్వ[illegible] [illegible]

రచియింపబడినవి.

ప్రథమ ముద్రణము 1000 ప్రతులు.

ప్రకాశకులు:—

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య అండ్ సన్సు,

[illegible] బుక్కు డిపో,

రాజమండ్రి.

కాకినాడ:—[illegible] శేషగిరిరావుగారి [illegible] ప్రెస్ నందు ముద్రింపబడెను.

1932.

[వెల రు 0—8—0.

శ్రీరస్తు-శ్రీ [illegible] నమః.

[illegible]

అపూర్వ మనోహర చిత్రకథలు.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] కాలము జరి [illegible] తనకు [illegible] సారెలతో చెప్పెను. "[illegible] రాజా! [illegible] రాజ్యమున్నను [illegible] మున్నను [illegible] రాజ్యసుఖ మనుభవించు [illegible] కేక [illegible] అదె [illegible] లేని

[illegible] యి [illegible] వింతపడా[illegible]
[illegible] ప్రా[illegible]ముచు [illegible]
[illegible]సమున. [illegible]ముచు నుతుంచు లేని
[illegible] జ్ఞ [illegible]ములును [illegible]
[illegible]! [illegible]
[illegible] ము[illegible]
[illegible]
[illegible] యు[illegible]
[illegible] నా[illegible]
[illegible]
[illegible] నో[illegible] నా[illegible] ము నా[illegible]
[illegible] నత్[illegible] [illegible]సమును.
[illegible]యు, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] నా[illegible].
[illegible] నా[illegible]ముల [illegible]
[illegible]
[illegible] నా[illegible] యా[illegible] [illegible]
[illegible] ? [illegible] యి [illegible]
[illegible] దే[illegible].
[illegible]
[illegible] యు [illegible]" [illegible]
[illegible].

[illegible]
[illegible]
[illegible] నా[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] సేయువాఁ[illegible] [illegible] తనమో[illegible] [illegible] దాని[illegible] [illegible] త్రో [illegible]

[illegible] మో[illegible] [illegible] ను. [illegible] ను. [illegible] "[illegible]! మా[illegible] [illegible]" [illegible]. [illegible] "స్వామీ! [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible].

[illegible] ఫలము[illegible] [illegible] ను. "[illegible] ఫలము[illegible]" [illegible] "[illegible]! [illegible] ఫల[illegible]" [illegible] "[illegible]!" [illegible].

[illegible] భార్యతో [illegible] భార్య[illegible] "[illegible]!" [illegible] "[illegible]" [illegible] పుత్రసంతతి [illegible]? [illegible]? పాపము!

మీరాణిగారికి మగనితోఁ గాఁపురము లేదు. నీ వీపండుఁ గొనిపోయి నే నిచ్చితినని చెప్పి యామెకిమ్ము. ఇది మీసవితి యెంగిలి చేసినది. నీ కిష్టమున్నఁ దినవచ్చునని చెప్పుము" అని భత్యముకొలిపించి పొమ్మ నెను. దాసియు వేవేగఁ బరుగుపరుగున వనమునకేగి యావార్త దన యేలికచానతో విన్నవించి ఫల మందిచ్చెను. ఆమె యాఫలమును పాలతోడను, నేతితోడను గడిగి యామీద పంచామృతంబుల శుద్ధి చేసి పంచగవ్యములతోఁ బవిత్రపఱచి దానుశుద్ధోదకమున స్నానము జేసి పట్టుచీరఁగట్టి సకలాభరణాలంకృతయై పసుపుఁ బూసినమేన సుగంధద్రవ్యంబులఁ బూసుకొని నుదుటఁ గస్తూరికుంకుమంబులు దిల కంబు విడి తులసికోటయొద్ద పద్మాసనంబునఁ గూర్చుండి పంచరంగుల మ్రుగ్గు రంగవల్లియొనర్చి యందు నొకబంగారుపళ్ళెరంబున నాపండు నునిచి దానికి ధూపదీపనైవేద్యంబు లొసఁగి "యోఫలరాజమా! నాకు నీవంటి మనోహరమగు దేహకాంతిగల పుత్త్రునిఁ బ్రసాదిం పుము" అని ప్రార్థించి నమస్కరించి పిమ్మట లేచి సూర్యభగవాను నకుఁ బరమాన్నంబునివేదించి పండ్రెండునమస్కారములు గావించి "యోప్రత్యక్షదైవమా! అసహాయజనసహాయా! లోకబంధూ! జగన్నేత్రమా! త్రిమూర్త్యాత్మక స్వరూపవిగ్రహ! యీఫలము నాభర్త కష్టపడితపంబుఁ గావించి తెచ్చిరి. ఇది పుత్త్రజనకమఁట. నీనే సాక్షివి. నిరవద్యపాతివ్రత్యంబు నాయందుఁ గలదేని నీవేనిజముగ జగంబులకు ప్రత్యక్షదైవంబవేని నీవంటి తేజః ప్రతాపశాలియు చతు ష్షష్టికళావిద్యాసంపూర్ణుఁడును వంశోద్ధారకుండును నన్ను నాపతిని పున్నామనరకంబునుండి యుద్ధరించువాఁడు నగుసుతునిఁ బ్రసాదిం పుము" అని యాఫలమును దాఁ దిని మిగిలినది దాసి కిచ్చెను. అది పూర్తిగాఁ దిని దానిపైతో లక్కడమేయుచున్న యొకయాఁడుగుఱ్ఱ మునకు, నందలి టెంక దానుపెంచిన యొకయాఁడుకుక్కకును బెట్టెను అంతటఁ జిన్నభార్యయు, పెద్దభార్యయు నామెదాసియు, గుఱ్ఱంబును, కుక్కయు గర్భంబులుదాల్చిరి. మాసక్రమంబున ఫలమును నిరాదరణ చేసి లక్ష్యములేక చప్పరించినకారణమున చిన్నభార్యకు నొక కన్ను గ్రుడ్డిగలవాఁ డొకఁడును కాలొకటి కొంచెము పొట్టిగాఁ గలవాఁ

డొకఁడును గా నిద్దఱుపుత్రులు జనించిరి. పెద్దభార్యయు నామెపాతి
వ్రత్యంబునకును భక్తి విశ్వాసములకును దగినవాని నొకానొకని
సూర్యచంద్రుల మించుప్రతాపకీర్తులు గలిగెడువాఁడును నవమన్మథా
కారుఁడును సూతికాగృహదేదీప్యమానుఁడై యొక పుత్రరత్నమును
గనెను. దాసి కొకకొడుకు పుట్టెను. గుఱ్ఱమున కొకయుత్తమజాతి
యాజానేయం బగు దేవమణీకంఠాభరణము మొదలగు మంచిసుడులు
గల యింద్రునియుచ్చైశ్రవమువంటి గుఱ్ఱపుపిల్ల కలిగెను. కుక్క కొక
మంచి వేఁటకుక్కజాగిలము కలిగెను. రాజపుత్త్రులును, దాసీసూనుఁ
డును తమతమవిభవములకొలఁది గారాబములఁ బెరుఁగుచుండిరి. పెద్ద
భార్య తనతనయునకు తండ్రి దగ్గఱలేఁడనులోపముదప్ప మఱే యేలో
పమును లేకుండ మహావైభవముతోఁ బెంచుచు, దాసీపుత్రుని
గుఱ్ఱపుపిల్లను కుక్కపిల్లను గూడ మున్నుగాఁ బెంచుచుండెను. చిన్న
భార్యకొడుకుల వైభవము జెప్పనక్కఱలేదు.

ఇట్లు పెరుఁగుచున్నపిల్లలు క్రమముగ నైదేసియేండ్లు వయస్సు
గలవారు కాఁగా చిన్నభార్య బిడ్డలకు రాజు తగినగురువుచే నక్షరా
భ్యాసముఁ జేయించి చదివించుచుండెను. పెద్దభార్య తనబిడ్డకు తానే
యక్షరాభ్యాసము జేసెను. మహాపతివ్రత గనుక నాసమయమం
దాసరస్వతి యామెయం దావేశించి యామెసుతునకు తన్మాతృరూప
మునఁ బంచాక్షరీమంత్రోపదేశముఁ జేసెను. అంత పెద్దభార్యకొడు
కును, తనపుస్తకములు దాసీపుత్రుఁడు వెంటగొని వచ్చుచుండఁగా
గుఱ్ఱపుపిల్లపైనెక్కి కుక్కపిల్లకూడ వెంట వచ్చుచుండ చిన్నభార్య
బిడ్డలు చదువుగురువునొద్దనే విద్యాభ్యాసము చేయుచుండెను. పద
నైదుసంవత్సరములువయస్సువచ్చుసరికి పెద్దభార్యకొడుకుసకలవిద్యలు
గ్రహించి, యఱువదినాలుగుతంత్రములు నరువదినాలుగువిద్యలు నేర్చి
పశుపక్షిమృగాదుల హృదయంబులు సైతముఁ దెలిసికొనువాఁడై
సర్వజ్ఞుఁ డనిపించుకొనెను. చిన్నభార్యకొడుకు లప్పటికిఁ గొంచెము
భాషాజ్ఞానము గలవారై తమంతటఁ దాము పుస్తకము జదివెడిశక్తి
గలవారయిరి. ఈనడుమ నప్పుడప్పుడు పెద్దభార్యకొడుకు తనతల్లితో
“ అమ్మా మాయయ్య యెవ్వరు ? మనమీయడవి నొంటినుండు

టకుఁ గారణమేమి ? నీవు రాజాగ్రమహిషివిగాఁ గనఁబడుచున్నావు" అని యడుగుచుండెను. గాని, తల్లి యావృత్తాంతముఁ జెప్పక దాఁచుచుండెను. పదిపది యొకనాఁడు చెప్పకతప్పదనిపట్టుబట్ట "నాయనా ! ఈపట్టణ మేలెడురాజే నీతండ్రి. నే నాతనిపట్టమహిషిని. రాజు మఱి యొకభార్యను వివాహమాడి దానిమరులలోఁ బడి నన్నుఁ దృణీకరించి నాయేడువారములనగలుతో .నీయరణ్యంబున నీకుటీరమున నుండనియమించి నాసవతిచే నాకు మూఁడుసోలలు మొక్కజొన్నలు బత్తెము కొలిపించుచున్నవాఁడు. భర్తయొక్క యాజ్ఞను నిరసింపఁగూడదు గనుక నేనాజొన్నకూఁడె తినుచుంటిని. నీకును నీనాపరివారమునకును శాల్యన్నమిడుచుంటిని. సమయము వచ్చినప్పుడు తండ్రియొద్దకుఁ బోవుదువుగాని యిప్పు డావ్రాసు మఱచిపొమ్ము" అనిబ్రతిమాలుకొనెను. అంతఁ గుమారుఁడు సైతము శాంతముతో నూరకుండెను.

ఇట్లుండ నొకానొకదినమున రాత్రి రాజు చిన్నభార్య పండుకొనియున్నగదిలోనికేగి నిద్రించుచున్నయామెను తమకముతో లేపెను. ఆమె నిదుర లేచి రాజుపై మిగులనాగ్రహించి "నానిదుర భంగము గావించుటయే గాక, యిప్పుడు నిద్రలో నాకుఁగనఁబడుచున్న మంచి స్వప్నమొకటి భంగమైనది. ఆస్వప్నమున నేఁ గాంచినపదార్థమును నాకుఁ బ్రత్యక్షముగాఁ గనబఱచనిచో నే నీక్షణముననే ప్రాణత్యాగముఁ జేసెద"ననెను. అందుకా రాజు మిగుల భయపడి "నీస్వప్నమేమని" యడిగెను. "రజితస్కంధమును, సువర్ణశాఖలును, (వెండి మొదలు, బంగారుకొమ్మలు) మరకతపత్రములును (ఆకులుపచ్చనివి) గలయొకచెట్టును చూచితిని. దానికొమ్మలపై నొక పంచరంగులుగల యొకపిట్టమిట్టిమిట్టిపడుచు గంతులువైచుచు నఱచుచు పాడుచునాడుచు నొకకొమ్మనుంచిమఱియొకకొమ్మకు దాఁటుచుండెను. ఇంతవఱకుఁజూచితిని. ఆపయి నేమగునో తెలియదు. కాఁబట్టి నాకిప్పు డగుపడిన యా వృక్షమును, దానిపై నాడుచుండెడిపిట్టను, గనఁబఱచినఁ జాలును. ఆపయిసంగతి నా కవసరములేదు. ఇది మాత్రము చూచి సంతసించెదను." అని చెప్పఁగా రాజు "మంచిదే ! తెల్లవాఱనిమ్ము. పట్టణ

ములో చాటించి తెప్పించెదను" అని సమాధానపఱచి యామెతో నిష్టోపభోగముల నానందించెను.

మఱునాఁ డుదయమున రాజు సభకువిచ్చేసి మంత్రులగావించి "పయినజెప్పినచెట్టును, పిట్టనుదెచ్చి చూపించినవారికిఁ దా నర్ధరాజ్యమిచ్చెద" నని చాటించెను. ఆచాటింపు పెద్దభార్యకొడుకు విని తల్లియొద్దకుఁ బోయి "అమ్మా! ఇంతకన్న మఱి సమయమేమున్నది? నే నీసందర్భమున రాజదర్శనము జేసి చెట్టును, పిట్టను దెచ్చెదనని యొప్పుకొని యర్ధరాజ్యమును స్వీకరింతు" న నెను. తల్లియెంత వలదని చెప్పినను మానక యదేపట్టు బట్టినందున నెట్టకేలకు నంగీకరించి వెడలిపొమ్మనెను. ఆబాలుఁడు తండ్రియొద్ద కేగి యర్ధాసనమునఁ గూర్చుండెను. వానినిజూచి తండ్రి "నీవెవ్వడవు? శంకలేక నాయర్ధాసనమునఁ గూర్చుంటివి?" అనిన నాయువరాజు "నేనర్ధాసనార్హుఁడ నగు యువరాజు" నని బదులుచెప్పెను. రా జదివఱకు పెద్దభార్యయు దాఁ దెచ్చినపండువలన నొకకొడుకును గనెనని చారులవలన విని యున్నవాఁడు గావున తనయుని మనమునసె గౌఁగలించుకొని పైకి మాత్రము లాతివానిఁగనే భావించినటుల నటించుచు సభాసదులు వినుచుండ "నీవేల వచ్చితి" వని యడిగెను. "నీవెందుకు చాటించితివో నే నందుకే వచ్చితి"నని జవాబిచ్చెను. రాజదివిని సభాసదులం గని "వీఁడే నేను కోరినిచెట్టు, పిట్టలం దెచ్చినవాఁ డయ్యేనేని నా యర్ధరాజ్యము కాదు సకలరాజ్యసంపదలును వీనివశముగావించి వీఁడు పోసినగంజి నేను త్రాగుచు నాయిరువురుసుతులతోడను చిన్నభార్యతోడను వానిక్షేమముఁ గోరుచు వానివశమున నుందు" ననియెను. పెద్దభార్యకొడుకు వల్లే యని సెలవుదీసికొని తల్లియొద్దకు వచ్చి ప్రయాణమయ్యెను. తల్లియు వాని కనేకదీవన లిచ్చి "నిన్ను పగటి యందు సూర్యుఁడును, రాత్రులందు చంద్రుఁడును రక్షించుచుందురు. భూతప్రేతపిశాచాది భయంబులేక సింహశార్దూలాది భయంబులేక యాఁకలిదప్పులులేక, నిరామయుండవై సుఖముగా నతివేగమునమరలి రావలయు" నని చెప్పి రక్షాబంధముఁగట్టి కార్యసిద్ధి కాఁగలదని

దీవించి గుఱ్ఱముపై నెక్కించి పంపెను. దాసీపుత్రుని యుండు మని రాజపుత్రుఁడొక్కఁడె బయలుదేఱి పోవుచుండెను.

చిన్నభార్య యంతఃపురముననుండియు సభలో జరిగినప్రసంగ మంతయు విని యున్నదిగావున తనకొడుకుల నిద్దఱనుబిలిచి పెద్ద భార్యకొడుకుయొక్క యౌదార్యమునకు మెచ్చి "మీరు వానికాలి జోళ్లు మోయుటకయినను చాల"రని దూషించినందున వారును తండ్రియొద్దకుఁ బోయి "బాబయ్యగారూ! సెలవైనచో మేముఁ గూడఁ బోయి తెచ్చెద" మనిరి. అట్లయినఁ బొండని తండ్రి సెల విచ్చెను. వారిద్దఱుఁ జెఱియొకగుఱ్ఱము నెక్కి కత్తులు చేతఁదాల్చి పయనమై వలయుద్రవ్యముఁగొని బయలువెడలి యూరిపొలిమేరకు వచ్చుసరికి పెద్దభార్యకొడు కప్పుడెయచ్చటికిఁ జేరెను. అచ్చట నొక్కక్షణము నిలుచుండి కాఁగలకార్యక్రమమును దలపోయుచున్న యాతనిం గని చిన్నభార్యకొడుకులు చేరఁబోయి గుఱ్ఱముల దిగి వానికి సాఁగిలఁబడి దండము బెట్టి "అన్నయ్యా! మేమును నీవెంట వచ్చెదము. మాయమ్మచే చీవాట్లు తినలేక నీధైర్యమున నీయొద్దకు వచ్చి నీపాలఁబడితిమి. మమ్మును పాలముంచినను నీట ముంచినను నీదే భారము. నీపాదములు వదలము" అని మొఱవెట్టుచున్న వారలఁ గనిరండని కూడఁ బిల్చుకొనిపోయెను.

ఇట్లు ముగ్గురుఁ గలిసి పోను పోను సమీపమున నొకనగరము గనుపడెను. ఆపట్టణమునకుఁ బోయి ముగ్గురు నొకపేదరాశిపెద్దమ్మ యింట బసచేసి భోజనముచేసి మార్గాయాసముఁ దీర్చుకొని నాఁ డూరకుండి మఱునాఁడు రాజసభకుఁ బోయి రాజదర్శనముఁ జేసిరి. ఆపురమేలెడు రాజువారల ముఖవర్చస్సుఁ గాంచి "మీ దేయూరు? ఇం దేల వచ్చితిరి" అని యడిగెను. పెద్దభార్య కుమారుఁడు లేచి నిల చుండి సగౌరవముగా నిట్లనియె. "భూపతీ! మేము క్షత్రియులము. మానివాసము మీ కనతిదూరమునునుండు సౌందర్యనగరము. మేము ముగ్గుర మన్నదమ్ములము. మాతండ్రిగారి యనుమతిని దేశాటనము సేయవచ్చితిమి. "దేశాటనం పండితమిత్రతా చ వారాంగనా రాజ సభాప్రవేశః" అన్నమాట మీ రెఱుంగనిదేకదా! మే మమానుష

ప్రజ్ఞ గలవారము. కొంతకాల మిటనుండి మాచాకచక్యము మీకుఁ గనఁబఱచవలసినయవసరము దటస్థించినపుడు కనఁబఱచి మీవలన బహూకరింపఁబడి పోయివచ్చెదము" అని విన్నవించునంతలో రాజు మిగుల సంతసించి "మీరు మాకు సముఖస్థులై ప్రతిదినమును మా సభకు వచ్చి సామంతరాజులవలె మాకు మాన్యులై యుండుడు. మీకు మాపూలతోఁటలో బసయిచ్చితిమి. మాపౌకరులు మీకు వలయువులపలు (భోజనసామగ్రి) దెచ్చి యిచ్చుచుందురు. మీకెప్పు డెంతద్రవ్యము గావలసినను మాప్రత్యేకసెల వక్కఱలేకయే మా భాండాగారకుఁడు మీకిచ్చుచుండును." అని చెప్పి వారలకు బసయే ర్పాటుచేసి పూలతోఁటకుఁ బంపెను. వారును బ్రతిదినము రాజసభకుఁ బోవుచు సామంతాది బంధుజనంబులతోఁబాటు రాజువల్ల గౌరవింపఁ బడుచుండిరి.

అంత నాయూరి కొకసమీపారణ్యమున నిగియున్న తస్క రులు కొందఱు రాజభవనమున దొంగతనముసేయ నిశ్చయించుకొని యావనదుర్గకు నమస్కరించి "మోతల్లీ! మా కీరాజుగారికోటలో దొంగతనము సాఁగెనేని రాజుపెద్దకూఁతును నీకు బలియిత్తు" మని మ్రొక్కుకొనిరి. క్షుద్రదేవతలకు బలులే ప్రధానముగాని వానిలో తారతమ్య మక్కఱలేదు. దొంగలకు కన్నము పాటిసది. రాజుగారి ద్రవ్యము చాలామట్టుకు దొంగిలించి మేడపయిని నిద్రించుచున్న రాజుగారి పెద్దకూఁతురిని పందిరిమంచముతో నెత్తుకొనిపోయి కాళికా దేవిగుడిలో భద్రపఱచిరి. నాటికి తెల్లవాఱుజామయినందున పగలం తయు డాఁగియుండి రాత్రికాఁగానే మఱల కాళికి "ఓతల్లీ! నిన్నటి దినము మాదొంగతనముసందడిని ఆలస్యమైనది. దానికి ప్రాయశ్చి త్తము రాజురెండవకూఁతురిని నేఁడుతెచ్చి యిదఱిని రేపు బలియిచ్చె దము" అని మ్రొక్కుకొని మరల మఱికొంతధనముతో రెండవ కూఁతురిని సైతము గొంపోయి దుర్గగుడిలో దాఁచి తాము తమవిడి దెలకుఁ బోయిరి. పగలంతయు డాఁగియుండి రెండవనాఁడు దుర్గ గుడిఁకిబోయి యందుభయము చేత నేడ్చుచున్న రాచబిడ్డలఁగని వారల నోదార్చి "తెల్లవాఱఁగానే మీయిద్దఱకు మిమ్ము దిగఁబెట్టుదుము

మిమ్ము నెవరో దొంగలు బలియిచ్చుటకుఁ దెచ్చిరి. మీ కేమియు భయములేదు. మే మిచ్చుటనే మీకు కాపుందుము. బైటఁ బంపు కొందుము. మీరు ధైర్యముతోనుండుఁడు. భోజనము చేయుఁడు" అని వారలనిమిత్తము తాము వంటచేసి శాల్యన్నము, మంచికూరలు, మాంసాహారములు తీసికొనిపోయి యిచ్చి "అమ్మా! మీరు క్షత్రియులు, మేము శూద్రులము, మావంటవాళ్ళు శూద్రులే. నాఁడు విరాటరాజునొద్ద భీముఁడు శూద్రుఁడ నని చెప్పుకొని వంటలవాఁడై యజ్ఞాతవాసము గడుపుకొనలేదా? కనుక మీజాతి పోదు. లెండు. భుజింపుఁడు" అని బోధసలిపి వారికి నమ్మకముఁ బుట్టించి భోజనము చేయించి "పండుకొండు" అనిచెప్పి తలుపువయిని తాముగొలుసు తగిలించి బసలకుఁ బోయిరి. మఱునాఁడుపగలు వారికిఁ గనఁబడి "అమ్మా! మీతండ్రిగారికి వర్తమానమంపితిమి. ఈరాత్రికిమీనౌకరులువత్తురు. రేపు మీరు పోవచ్చును" అని చెప్పివారలకు భోజనసదుపాయములు చేసి తెల్లవాఱుజామున వచ్చెదమని చెప్పిపోయిరి.

అంత నక్కడ రాజుగారికోటలో తొలినాఁడు కన్నముపోవఁటము మఱునాఁడె వారు తెలిసికొని ద్రవ్యముపోయినందున కంతగా విచారింపక పెద్దకుమార్తె కనఁబడనందుకు తలిదండ్రులు మిక్కిలి యేడ్చి యారాత్రి దుఃఖముతో వారు స్మారకములేక పడియుండిరి. నౌకరులందఱును దుఃఖముతో స్మారకములులేనివారయి యెక్కడివారక్కడనె పడి నిద్రించుచుండిరి. మఱునాఁడురాత్రి మఱింత సులభముగా కన్నముపాఱినది రెండవకూఁతురును నైతము దొంగలించుకొని పోయిరి. మూఁడవనాఁడు రాజును నౌకరులును రెండవకూఁతురు నైతము పోయినందుకు దుఃఖించుచుండఁగా, మూఁడవకూఁతురు తన యక్క లిద్దఱు నొక్కసారి యదృశ్యలయినందుకు మిక్కిలి యేడ్చి యేడ్చి సాయంకాలమగునప్పటికి బెంగపెట్టుకొని చనిపోయెను. రాజు మిగుల విచారగ్రస్తుఁడై యారాత్రి యాపిల్లశవమును కాపాడుట దుర్లభమని, బ్రహ్మరాక్షసిని గెలుచువాఁడు గాని కాపాడలేఁడని యెంచి రాచకొమరుల రావించి బ్రహ్మరాక్షసియొక్క వృత్తాంతము వారితో చెప్పి వారలకు శవము నప్పగించిన వారు కాపాడఁగలరని

యిట్లు పలికె—"వింటిరా! రాకొమరులారా! మాపట్టణములో
నొక దురాచార మున్నది. ఒక బ్రహ్మరాక్షసి యీగ్రామము నాశ్ర
యించి రాత్రిపూఁట నెక్కడ శవమున్నను తినిపోవుచుండును. దానికి
వెఱచి యీపురమందలిజనులు రాత్రి మరణించినవారి శవముల
నప్పటికప్పుడె పదిమంది సంఘముగాఁ గూడి పోయి శవదహనము
సేయుచుందురు ఈబిడ్డ సాయంకాలము మృతిబొందినను, రాత్రి
దహించుట శాస్త్రదూష్యము. కావున నీశవమును బ్రహ్మరాక్షసి
బారిఁబడకుండ మీరు కాపాడి తెల్లవాఱ మా కప్పగింపవలెను.
బ్రహ్మరాక్షసి తొలిజామున రాదు రెండవజాముననో మూఁడవజా
ముననో యెప్పుడు నేవేళవచ్చునో తెలియదు." అని చెప్పి యూరు
బైట నొకడేరా వేయించి యాశవము నందుంచి వారల కప్పగించి
వారలకు కావలసిన పాలు మొదలుగాఁగల ఫలహారముల నొసంగెను.

అంత నాయన్నదమ్ములు వరుసగా రెండు మూఁడు నాలుగు
జాములు వంతులువేసికొని చిన్నభార్యచిన్నకొడుకు రెండవజామునను
పెద్దవాఁడు మూడవజామునను పెద్దభార్యకొడుకు నాల్గవజామునను
కాచువారుగా నిర్ణయించుకొనిరి. అట్లు రెండవజామున చిన్నభార్య
కొడుకు ఫలహారముచేసి పాలుత్రాగి పహరా టలాయించుచుండఁగా
తక్కినవారిద్దరు నిద్రపోవుచుండిరి. కొంతసేఁపటికి బ్రహ్మరాక్షసి
యాపిల్లతల్లివలె నాకృతిధరించి రోదనముచేయుచు డేరాసమీపము
నకు వచ్చి లోనికిఁబోవుటకు యత్నించుచుండ పహరానిచ్చుచున్నపిల్ల
వాఁడాటంకపెట్టెను. ఆమె "నాయనా! నాకడసారికూఁతు రీబిడ్డ.
అకాలమరణము నొందెను. పోయినపిల్ల లిద్దఱును పోఁగా నున్నదాని
చావైనను కన్నులారఁజూచి దుఃఖముతీర నేడ్చి పోఁదలంచి వచ్చితిని.
రాచవారము. పగటిపూఁట శవముమీఁదఁబడి యేడ్చుట కవకాశము
లేదుకదా? ఒక్కపర్యాయము బిడ్డమొగముమీఁద మొగముబెట్టి
యేడ్చి ముద్దుబెట్టుకొని పోదును. కన్నకడుపుగనుక యింతగా నేడ్చు
చుంటిని. సెలవిమ్ము" అని యడిగెను. ఆపిలవాఁడు నిజమనుకొని
లోనికి వెళ్లుటకుఁ సెలవిచ్చి తా నొకప్రక్కనుండి చూచుచుండెను.
నిజముగా నేడ్చుదానివలె ముఖముమీఁద ముఖముంచి యేడ్చి

యాశవము నాలుకనోటబట్టి లాగబోయెను. అదిచూచిపిల్లవాఁడు తన చేతనున్నఖడ్గముతో భుజముమీఁద నఱికెను. ఆవ్రేటుతో చెయి తెగి క్రిందఁబడెను. అంతబ్రహ్మరాక్షసియు నదృశ్యమయ్యెను. రెండవ జాముకు ముగిసెను. తనయన్నను లేపి జరిగినవృత్తాంతమంతయు జెప్పిన భయపడునేమో యని చెప్పక తాను నిద్రింపఁజొచ్చెను.

చినభార్య పెద్దకొడుకు కట్లు లేచి కత్తి చేతఁబూని డేరాచుట్టుఁ దిరిగి చూచి లోనికిఁ బోయి శవముప్రక్కను తెగిపడియున్న చేతిని జూచి కడుంగడు నాశ్చర్యముపడి మిక్కిలి జాగరూకతతోనుండె. అంత బ్రహ్మరాక్షసి నిజభీకరాకారముతో నెత్తిమీఁద నొక గండదీపముతో నొంటిచేతితో నొకశూలముఁ ద్రిప్పుచు "నరవాసన కొట్టుచున్నది. మ్రింగుదునా, తన్నుదునా? పొడుతునా?" అనుచు పెద్ద గొంతుకతో డేరా సరిహద్దులోనికి రాఁగానే యాపిల్లవాఁడు కత్తితోడను, బ్రహ్మరాక్షసి శూలముతోడను నొండొరులు కొంత సేపు ద్వంద్వయుద్ధము చేసిరి. పోరు ఘోరంబయ్యె. తుట్టతుదకు బ్రహ్మరాక్షసి రాచకొమరునిచే నఱుకఁబడి నడుమువద్దకు సరిగా రెండుతునుకలై పడిపోయెను. ఆనేలయంతయు వారి యడుగులచే దుమ్ము దట్టముగా రేఁగి యిసుకనేలవలె నయ్యెను. ఇంతలో తన జాము ముగిసెను. అన్నను లేపి, జరిగిన వృత్తాంతమతనితోఁ జెప్పకయే తాను నిద్రించెను.

పెద్దభార్యకుమారుఁడు లేచి పాలు పండ్లు భుజించి కత్తి చేతఁ బట్టుకొని డేరాచుట్టుఁ దిరిగి తాటిచెట్టుప్రమాణముగా పడియున్న నొంటిచేతి బ్రహ్మరాక్షసి కళేబరమును జూచి విస్మితుఁడై లోనికేగి యందు తెగిపడియున్న చేతిని జూచి యీరెండుపనులును తనతమ్ములిద్దఱు చేసిరని గ్రహించి "బ్రహ్మరాక్షసి చచ్చినది. ఇఁక భయము లే"దని తనప్రక్కమీఁద తాను పరుండి నిద్రబోక కన్నులరమోడ్చి జాగ్రత్తగాఁ జూచుచుండెను. అంత నిద్దఱు నాగకన్నియలు వెండిబెత్తమొకతెయు, బంగరుబెత్తమొకతెయు చేత బట్టుకొని వచ్చి తమ చెలికత్తెయగు నా చిన్నదానిని బంగరుబెత్తమున తాఁకిరి. ఆ చిన్నదియు నిద్రమేల్కొనినట్లు లేచి మొడలు విఱుచుకొని కూర్చుం

డెను. అట్లు ముగ్గురు గూడి కొంతసేపు సొగటాపాళీ లాడుకొనిరి. పిమ్మట వెండిబెత్తముతోఁ దాఁకిరి. మరల నాచిన్నది మరణించెను. ఆకన్యకలు లేచి పోవుచుండిరి. పెద్దవాఁడది చూచి వెంటనంటి యందుకొని "ముందా బెత్తములు రెండు నక్కడ బెట్టి పిమ్మట మాట్లాడుఁ" డని చెప్పి కత్తి ఝుళిపించెను. వారును బెత్తము లక్కడ నుంచి "అయ్యా! యీపిల్ల తొలిజన్మమున మాచెలికత్తియ, నాగ కన్యక అష్టావక్రమహాముని మా నాగలోకమునకువచ్చి మారాజుతో మాట్లాడుటకు జూచుచుండఁగా నాతనిఁజూచి యీమె నవ్వినది అంత నాతఁడు కోపగించి "నీవు మనుష్యాంగనవై పుట్టు" మని శపించెను. అతని యడుగుఁదామరలపైఁబడి క్షమించి శాపవిమోచనమునకు నవధి నేర్పఱచుమని యడిగెను. ఆతఁడును కరుణాళుడై—"మొదట నీ వొక రాచబిడ్డవై పుట్టి, చచ్చి మరల బ్రిదికి యొక్క పొట్టరాజునకు భార్యవై వానితోఁ గొంతకాలము కాఁపురముచేసి యిద్దఱుబిడ్డలను గని, మనుష్యపరిమిత శతాబ్దము లందుండి మరల నీలోకమునకు రమ్ము" అని యాజ్ఞాపించెను. ఆకారణమున నీబిడ్డ జన్మించి మరణించినది. తిరిగి నీవల్ల బ్రతుకునని మాకు తెలుసును. కనుకనే నీ కీసాధనముల నిచ్చిపోవుటకే మేము వచ్చినాము. ఈచిన్నది నీతమ్మునికి భార్యయగును" అని చెప్పివెడలిపోయిరి. అతఁ డాబెత్తములు రెంటిని జాగ్రత్తపఱిచి యావైపులనున్న యరణ్యమును జూడఁబోయెను. పోఁగాపోగా నచ్చట నొకకాళికాదేవిగుడి కనఁబడెను. ఆగుడిలో దీపము వెలుఁగుచుండెను. ఇద్ద ఱాఁడుపిల్లలగుసగుసధ్వనులు వినఁబడుచుండెను. అతిశీఘ్రమున నాగుడిసమీపమునకేగి గుడితలుపులువిడి పోవునట్లు లొక్కతాపుతన్ని యందున్న యారాచకూఁతుల నిద్దఱిని జూచెను. వారు భయపడి "రక్షింపు" మని శరణుజొచ్చిరి. మీరెవ్వ రని యడుగ తాము రాచబిడ్డలమని యుత్తరముచెప్పి తమపూర్వోత్తర మానుపూర్విగ నెఱింగించిరి." సరే మీరు నిర్భయముగ నుండుఁడు. దొంగ లిపుడు వచ్చి మిమ్ము నొకసరసికిఁ గొనిపోయి యందుస్నానముచేయుమందురు. "మాకు దాసీలు జలకమాడింతురు. మేముస్వయముగాస్నానముచేయలేము. మీరందఱు స్నానములుచేసి

చూపండి" యని చెప్పెను. వారలట్లుచేయఁగనే మీరును గుఱ్ఱిఁకులిడి
లెండు. మిమ్ములను మరల నీయాలయమునకుఁ దెచ్చి దేవికిమ్రొక్క
మందురు. నూకితరులు మ్రొక్కుకారుగాని మేమెవరికిని మ్రొక్కము
మీరందఱొక్కసారి మ్రొక్కి చూపించుఁడు. మేము మ్రొక్క
దముఅనుఁడు." అని వారితో చెప్పి—తానాయమ్మవారి నుద్దేశించి
"తల్లీ! దొంగలు పంద్రెండుమంది రాజసొమ్ము దొంగలించుటయే
గాక పసిగోలలగు రాచబిడ్డల నిరువురిని దెచ్చి బలియీయఁబోగా
తగుదునమ్మా యని బలిగ్రహించుటకు సిద్ధముగా నున్నావా? నీవు
దేవతవని సహించితినిగాని లేనిచో నాచేతి ఖడ్గము నీశిరంబు ఖండిం
చునుగాన నిప్పుడయినను నీ వింతటినుంచి నరబలి గ్రహింపనని ప్రమా
ణము చేయుము. ఆఖరున నీ కాపంద్రెండుగురుదొంగల నేకకాలమున
బలియిచ్చెదను." అని చెప్పఁగా దేవి ప్రత్యక్షమై "నాయనా! నీవు
హరిశ్చంద్రునిపుత్త్రుఁడు లోహితాస్యుఁడవు కాలవశమున నీజన్మ
నీకు వచ్చినది. తనతండ్రి నరమేధముసేయఁబోఁగా శునశ్శేపుఁడను
బ్రాహ్మణుఁడు పశువుగా దొరికి విశ్వామిత్రునిదయవలన మరణిం
చక వరుణదేవునిచే విడిపింపఁబడెను. నాఁటనుండి నరబలులు నరమే
ధములు భూలోకములో లేకుండఁ జేయవలెనను కోరిక గలవాఁడై
యది నెఱవేఱకముందె కాలగతి నొందె "అంతే గతి స్సాగతిః" యను
న్యాయమును నీవై జన్మించెను. ఇక భూలోకములో నరమేధములు నర
బలులు నవువనినను చేటగు. ఈయిద్దఱుపిల్లలలో పెద్దదానిని నీవు
వివాహమాడుదువు. ఇదిగాక నీకుమఱినలుగురు నాగకన్యకలు భార్య
లగుదురు. ఈయైదుగురు భార్యలతో నీవు నూఱేండ్లు రాజ్యమేలి
ప్రజారంజకుఁడవయి తుదకు నింద్రునియర్ధాసనము నలంకరింతువని
చెప్పి యూరకుండెను. తా నాయమ్మవారివిగ్రహమునకు వెనుక
ప్రక్కను డాఁగియుండి దొంగలువచ్చి యీ రాచకూఁతులనిద్దఱను
తోడ్కొని సరస్సునకుఁబోయి పైనఁ జెప్పినతీరున వారును తామును
స్నానములుచేసి మరల గుడికివచ్చి రాచబిడ్డలకు చూపించుటకునుం
దుగా దొంగలు సాష్టాంగదండము లేకకాలమున కాళికాదేవి కాచ
రింప విగ్రహముచాటునడాఁగియుండిన రాచబిడ్డడొకలఘువున చంద

హాసము ఝళిపించి వచ్చి "జయ! మాతంగతనయె, జయ! పరమే
శ్వరీ! జయ! కాళీ, యీపండ్రెండుగురుదొంగలను నీకు బలియిచ్చు
చున్నాను. ఒక్కవేటున వీరలశిరస్సులు ఖండించి యీపిల్లలగాంపా
డు"మని యమ్మవారి కప్పగించి తాను డేరాకు వచ్చి యెప్పటియట్లు
నిద్రించుచుండెను. అంతఁ దెల్లవారెను.

రాచపీనుఁగు తోడు లేనిది కాలదనునట్లు తెల్లవాఱగానే
రాజును పరివారమును పిండిబొమ్మను చేయించి పట్టుకొని దహనము
నకు వలయుసామగ్రులు శ్మశానమునకుఁ బంపి యీపిల్లను దహించు
టకు సన్నాహముతో వచ్చిరి. రాఁగానే వారుముందుగా డేరాయొద్ద
బైటఁబడియున్న యొకచేతిని మఱియొకచోటపడియున్న యొకతుండె
ము రెండు ముక్కలను జూచి యాశ్చర్యపడిరి. ఇదియేమని రాజ
డుగ చిన్నభార్యకొడుకులలో చిన్నవాఁ డిట్లనియె. "అయ్యా! నేను
పహారాగాయుచుండఁగా బ్రహ్మరాక్షసి యీపిల్లతల్లివలె నాకారము
వహించి తల్లి పిల్లలకొఱకె ట్లేడ్చునో యట్లు రోదనముసేయుచు వచ్చి
నందున నాకుఁ గనికరముజనింప లోనికరుగ ననుజ్ఞనిచ్చితిని. అట్లు
లోనికిఁబోయి పిల్లముఖముపైముఖముఁ బెట్టి కొంతతడ వేడ్చి జిహ్వ
లాగుచుండెను. అది నేను కనిపెట్టి రాక్షసియని గుర్తించి యొక్క
నఱుకు నఱికితిని. వెంటనే దానిచేయి తెగి పడిపోయెను.
వెంటనే రక్కసియు పారిపోయెను. అంత నా జాముయి పోయి
నందున మాయన్నను లేపి నేను నిద్రించితిని." రాజు విని
పరమానందము నొంది "హా! నేనెంతటి నిర్భాగ్యుఁడను. ఈపిల్ల
జీవించియున్నయెడలవీనికిచ్చివివాహముసేతు"నని యనుకొనునంతలో
చిన్నభార్యపెద్దకొడుకు వచ్చి యిట్లు విన్నవించె. "ప్రభువా! నా
తమ్ముఁడు నన్ను లేపినతోడనే నేను పహారా టలాయించుచుండఁగా
బ్రహ్మరాక్షసి నిజాకృతితో వచ్చెను. దానిని రెండుతునకలుగా
ఖండించి మాయన్నను లేపి నేనునిద్రించితిని." రాజదివిని "నేటితో
మనపట్టణమునకు బ్రహ్మరాక్షసిభయమును వీరుతొలఁగించిరి. రెండవ
కూఁతురైన జీవించియున్న వీనికిచ్చి వివాహముసేతును. నిజముగా
వీర లమానుషకృత్యమునే గావించిరి. ఇఁక పెద్దవాఁడు పెద్దవాఁడె.

హాయిగాఁ బండుకొని నిద్రించుచుండు' 'నను నంతలో—పెద్దవాఁడది
విని యదరిపడి లేచి "భూజానీ! నాతమ్ములపరాక్రమమును చూచి
తిరా? మీపట్టణమునకు మఱి బ్రహ్మరాక్షసివలన భయములేదు.
వీ రమానుషకృత్యములను జేసిరని యొప్పుకొందురు. నే నగస్త్య
భ్రాత నన్నటుల వీరల కగ్రజుఁడను. వీరిపరాక్రమమువలన నాకును
గొంతప్రతిష్ఠ రావచ్చును. ఇంతకును మీరు సంకల్పసిద్ధులు మీ
యాచిన్నదియు, రెరిడవకొమరితెయు బ్రతికియున్నచో వీరల కిచ్చి
వివాహముసేసియుందురు గదా? మీసంకల్పమున కన్యథా యేల
కలుగును? ఇదిగో నీమూఁడవ పిల్లను నాచిన్నితమ్మున కిండు.
తెండు. పిండిబొమ్మను దహించుఁడు. వానితో పీడాపరిహారమగును'
అని చెప్పి తనయొద్దనున్న బంగరుబెత్తము దీసి "మరదలా! లెమ్మని
దానితోఁ గొట్టెను. ఆపిల్ల నిద్రమేలుకొనినట్లు లేచెను. రాజునువిస్మి
తుఁడై మిక్కిలిసంతోషించి దానిని చిన్నవానికిచ్చుటకు సంకల్పించెను
అంతట దేవలయమునకు రాజును, మంత్రులనుదీసికొనిపోయి యందు
నిష్ఠాగోష్ఠి సంభాషణసేయుచుండు నక్కసెల్లెండ్రి నిద్దఱినిజూపెను.
తెగిపడిన పంద్రెండుగురు దొంగలశిరంబులను చూపెను. ఇఁక రాజు
సంతోషమునకు మేరలేకపోయెను. సంతోషసముద్రమున మునిఁగె.
రాజును గొంతసేపు నిశ్చేష్టుఁడై యనంతరమాయిద్దఱు పిల్లలఁదోడ్కొని
డేరాకడకువచ్చి మూఁడవపిల్లను జేర్చుకొని యాముప్వురను గొనిపోయి
మంచిముహూర్తమున ముగ్గుఱకు ముగ్గురినిచ్చి వివాహముసేయిం
చెను. అట్లన్నదమ్ములు వరుసగా నక్కసెల్లెండ్రను వివాహమాడి
మహావైభవముతో నూరేగి కొంతకాలమచ్చట శ్వశురగృహమున
సుఖులై పరమసుఖమన్నటుల తమతమభార్యలతో సంసారసుఖమనుభ
వించుచుండిరి.

ఇట్లుండఁగా నొకనాఁడు పెద్దభార్యకొడుకు చిన్నభార్యకొడు
కుల నిద్దరినిచేరబిలచి "తమ్ములారా! మనమిట్లు వచ్చినపనిమఱచి
విషయలోలురమై కాపురములుసేయుచు నుండుటతగదు. మీరిచట
నుండుఁడు. నేఁబోయి చెట్టును, పిట్టనుబట్టుకొని శీఘ్రింబవచ్చెదను.
అంతనందరము కలిసిపోవుదము" అని చెప్పెను. అందుకు మేముకూడా

వత్తుము''అనిరి. అంతనొకనాఁడు పెద్దభార్యకొడుకురాజసభకుఁబోయి రాజుతోనిట్లువిన్నవించెను. "మామయ్యగారు! మేమెన్నిదినములిచ్చట నయున్ననుమీకేమియుభారములేదు. వచ్చినకార్యమువెనుకబెట్టుకొని మేమిచ్చట భార్యలతో సుఖించు చుండుటతగదు. మాతండ్రియాజ్ఞ పయిని మేమొకకార్యము సాధింపఁబోవుచుంటిమి. మాకుసెలవొసంగినయెడల మాచేయవలసినకార్యము పూర్తిచేసికొని యొక్కమాసములో తిరిగివచ్చెదము" అనిచెప్పి మామగారియొద్ద సెలవుపుచ్చుకొని ముగ్గురు రాకొమరులు మూఁడుగుఱ్ఱములపైనెక్కి వలసినధనముఁగొని బైలుదేరిపోవసాఁగిరి. అట్లుపోయిపోయి యొకపట్టణము శేరిరి. అంతపెద్ద భార్యకొడుకు తమ్ములఁబిలిచి యిట్లనియె. "వినండి! తమ్ములారా! ముగ్గురుపట్టినకార్యము ముక్కలయ్యెనన్నటుల మనమొంతదూరమిట్లు కలసిపోయినను కార్యము కలసిరాదు. ఇక్కడనుంచి ముగ్గురము మూఁడు దిక్కులకుఁబోదము. ఎవరు ముందు వచ్చిననుతక్కినవారి కొఱకాఁగవలసినది." అని యొకకోమటి దుకాణమునకుఁబోయి యాశ్రేష్ఠితో తమయుదంతమంతయుచెప్పి మాలో నెవరుముందువచ్చినను తక్కినవారువచ్చువఱకు నీయొద్ద నాపుచేయ వలయుననికోరిరి. సెట్టియునట్లేయని యొప్పుకొనెను. అనంతరము ముగ్గురు మూఁడుదిక్కులకుఁ బోయిరి.

చిన్నభార్యకొడుకులలో పెద్దవాఁడు (............) దక్షిణముదిక్కునకుఁబోయి పదునైదుదినములలో సొమ్మంతయు గోలుపోయి చేత నొక్కకానియైనను లేక తిరిగి కోమటియొద్దకు రాఁగా నతండు మూఁడుదినములుచూచి యాయూరనొక తెలుకలవానిగానుగ తోలుటకు నప్పగించెను. వాఁడా గానుగాడుచు వాఁడిచ్చెడిబత్తెము నందుకొని తినుచు కాలక్షేపముచేయుచుండెను. రెండవవాఁడువచ్చి పడమరదిక్కునకుఁబోయి యన్నవలెనే సొమ్మంతయు వ్యయముచేసి చేతిదమ్మిడియైన లేక శెట్టియొద్దకువచ్చెను. శెట్టియు మఱిమూఁడురోజులుచూచి యొకమంగలివానియొద్ద నప్పగించెను. రాజకుమారుఁడును మంగలివానితోఁగలసి చిన్నచిన్నబుఱ్ఱలనుగొరుగుచు వాఁడిచ్చుబత్తెము బుచ్చుకొని వంటచేసికొని భుజించుచు కాలక్షేపముసేయుచుండెను.

ఇఁక పెద్దభార్యకుమారుఁ డుత్తరదిక్కునకుఁ బయనమయి పోవుచుండెను. అట్లు పోగాపోగా నొకనాఁడు సాయంసమయమగుచుండెను. అచట నొకసరోవరము కనిపించెను. గుఱ్ఱముదిగి సరసుజొచ్చి స్నానముచేసికొని గుఱ్ఱమును నీరుద్రావనిచ్చి విశ్రమించిమరల గుఱ్ఱము నెక్కి పోవుచుండెను. అప్పుడా చెఱువుగట్టున నొక పామొక కప్పను మ్రింగుచుండెను. కప్పయఱుపువలన నారాజ కుమారుఁడు పామున్న ప్రదేశమును గుఱుతుపట్టిపోయి యాపామునుజంపి కప్పను బ్రతికించెను. మృత్యుముఖమునుండి రాజకుమారుని దయవలన వెలువడి యాకప్ప మనుష్యవాక్యములతో నిట్లువక్కాణించెను—"రాజకుమారా! నీకాపదవాటిల్లినప్పుడు నన్నుఁ దలఁచుకొనుము. నేను మండూకంబను. నీకు మేలుచేయుటకే యిటు లేతెంచితిని." అనిచెప్పి యదృశ్యమయ్యెను. రాచకొమరుఁడును చీఁకటిపడునంతకొక మఱ్ఱిచెట్టునొద్దకు చేరుకొని గుఱ్ఱముదిగి యశ్వము నొక యూడకుఁగట్టి బారిజామాపఱుచుకొని పరుండెను.

ఆమఱ్ఱివృక్షముమీఁద రెండు భరద్వాజపక్షులుండెను. అందు మగపక్షి యాఁడుపిట్టతో నిట్లుచెప్పఁదొడఁగెను. "అయ్యో! పాపమీరాచకొమారుఁడు నేఁ డీచెట్టుక్రింద పండుకొనినాఁడు. ఆయెదుటిచెట్టుక్రిందనున్నపుట్టలోనుండి నూఱుశిరస్సులుగల నాగుబామువచ్చి బుస్సుబుస్సుమని విషముగ్రక్కుచు నీప్రదేశమంతయు సంచరించును. దాని విషపువేఁడిమికి చెంతనున్న చీమ సైతము మాడిపోవును. నేల నున్న పచ్చిక సైతము మాడిపోవును. ఏజీవియైనను భస్మము కాకపోవునది లేదు. పాప మితఁడు నిద్రాశక్తుఁడై యున్నాఁడు. గుఱ్ఱముమఱ్ఱియూడకు దృఢముగాఁ గట్టబడియున్నది. వీరు నేఁడు పామువాతఁ బడుదురనుట నిశ్చయము. ఆపాము నాగేంద్రుఁడు. ఒక్కొకరోజొక్కొకదిక్కు బైలుదేరును. నేఁడీదిక్కువచ్చును" అదివిని యాఁడుపులుఁగు కరుణవొడమ దయార్ద్రసహృదయయై మగపులుగుతోనిట్లు దయనీయమైన వాక్యములవిన్నవించెను. "పాపమీ రాచకొమరుఁడు బ్రతుకునుపాయ మేమయినచెప్పుము" అనిన మగపిట్ట యిట్లు చెప్పఁదొడఁగె:— "ఇతఁడు బహుపరాక్రమ శాలియైన

రాకొమరుఁడువలెఁ గనఁబడుచున్నాఁడు. దీర్ఘప్రయాణమున నలసి యీచెట్టుక్రింద నొడలుమఱచి నిద్రించియున్నాఁడు. దైవానుగ్రహమున నితఁడునిద్రమేల్కొనియుండిన రాత్రిసగముగడచుసమయమున పాముపుట్టలోనుండి బైటికివచ్చును. పాముబైటవచ్చుసరికి పుట్టప్రక్క నితఁడు దాఁగియుండి పాము శిరస్సులునూఱును బైటికివచ్చురావడములో తనవాఁడిఖడ్గముతో నొక్కవ్రేటువేసి నూఱుపడగలు నూఱు ముక్కలగునట్లు ఖండించిన తానుబ్రతుకుటయేగాక తానింతదూరము శ్రమపడివచ్చిన కార్యమును సానుకూలమగు విషయమును నైతమా నాగేంద్రునివలనఁ దెలియఁగలఁడు. కార్యసాఫల్యము నొందఁగలఁడు."

రాకుమారుఁడా మాటలువిని తాను పక్షిమాటలు తెలిసినవాఁడుగనుక వెంటనే చేతచంద్రాయుధముబట్టి పక్షి చెప్పినపుట్టకడకుఁ బోయి వెనుకప్రక్కనుడాఁగి పాము రాక కెదురు చూచుచుండెను. భుగభుగమని పొగలెగయువిషముతో నాగేంద్రుఁడు పుట్టలోనుండి బయటికిరా తననూఱుశిరస్సులు పయికి కనబడీ కనబడకుండునంతలోనే రాజకుమారుఁడు చంద్రాయుధముతో నొకేవ్రేటున నూఱుపడగలను ఖండించెను. అందు ప్రధాన శిరస్సు రాచవానిని జూచి "నాయనా! నీపరాక్రమమునకు మెచ్చితిని. నేను పాతాళలోకమున నొక దేశమునకు రాజును. ఒకానొక ముని శాపవశమున నిట్లు జీవహింస చేయుచు సంచరించుచున్న వాఁడను. నాతనయుండు నాకుమారుగ రాజ్యమేలుచున్నవాఁడు. నీమూలమున నాకు శాపవిముక్తి యగునని యాముని వచించియున్నాఁడు. నీవు వచ్చినకార్యము నాకు తెలియును. నీవీపుట్టలో నీగుఱ్ఱముతోడ దూఱుము. కావలసినంత వైశాల్యముగా బాటయున్నది. ఒక యామడ దూరమున నొక పట్టణమగుపడును. ఆపట్టణములో నొక పెద్ద మేడమీఁద నాకూఁతురున్నది. ఆ చిన్నది నీ నిమిత్త మెదురు చూచు చున్నది. నీవు చనిన వెంటనే నిన్ను మహా వైభవమున వివాహ మాడగలదు. నీవచ్చిన కార్యమును నెఱవేర్పఁ గలదు. నేను పంపితినని చెప్పుము. ఈ నీచేతదెగిన శిరములన్నియు మరల నామొండెముకు జేర్పుము. అవి యతుకుకొనును. నేను సజీవుఁడనగుదును. నీవు తిరిగి

వచ్చువఱకు నిక్కడనేయుండెద. నిన్నీమార్గముననే బైటికి పంపించెద. నారాజధానికిఁ బోయెద. కాన నీవు వేగముగఁ బోయిరమ్ము." అనెను. రాకుమారుఁడును సర్పము చెప్పినట్లు తెగినశిరముల మొండెములకు జేర్చి యొక్కమణినిమాత్రి మానవాలుగాఁగొని గుఱ్ఱముతోఁగూడ పుట్టలోదూరి లోనికిఁబోయెను. అట్లొక యామడ దూరముకడచిన తోడనే నొకసుందరమయిన పట్టణమొందుకాన్పించె. అట్లాపట్టమునఁ బోయిపోయి యొక గొప్ప మేడను గాంచెను. ఆమేడమీఁదఁ నొక సర్వాంగసుందరియగు చిన్నదియుఁ గనబడెను. ఆచిన్నదియు దూర మునవె రాకొమరునిఁగాంచి తనదాసినిబిలిచి శీఘ్రముగఁబోయి యా చక్కనయ్యను దీసికొనిరమ్మని చెప్పిపుచ్చెను. దాసియు మహా ప్రసాదమని రాకొమరుని కెదురుజని యతనిందోడ్కొనిపోయెను. అత నికి సకలసదుపాయములు సపర్యలుగావించి యతనివరించి గాంధర్వ విధిని వివాహంబై చెప్పనలవిగాని మహాసుఖము ననుభవించు చుండెను.

అట్లు నాలుగునెలలుగడిచెను. ఒకానొకదినమున రాజకుమా రుఁడు తనలోనిట్లు విచారింపఁదొడఁగెను "నేనువచ్చినపనికాలేదు సరే గదా వేఱుపనులుచేయుట తటస్థించుచున్నది" ఆమాటలువిని యా చిన్నది "నీవువచ్చినపని నాకుఁదెలుసును. నేను నాప్రయత్నములోనే యున్నాను. ఇప్పుడెబయలుదేఱుదము. ముందఱ నొకయామడదూర ములో నాచెల్లెలున్నది. దానిసాయమున మనపనినెఱవేఱును." అని చెప్పెను. అంతనిద్దఱును పయనమై చెల్లెలున్నయూరికిఁజనిరి. అక్కను బావను దూరమునుంచిచూచి చెల్లెలు తనదాసిని వేగముగబంపి వారల దోడ్కొనిదాసిరావారలకుచితసత్కారములఁగావించికుశలప్రశ్నలడిగి గాంధర్వంబున తానును వానిని వరించి యచ్చట మఱినాలుగుమాస ములు సుఖముగానుండి యిష్టమైనకష్టములఁదేలి యనంతరము రాకొమ రుఁడు "నావచ్చినపనికాలే"దన నచటికామడదూరముననున్న మఱి యొక చెల్లెలినివాసమునకు మువ్వురుపయనమై పోయిరి.

అట్లు వచ్చుచున్న యిద్దఱక్కలను బావను చూచి యాచెల్లెలు తన దాసిని బిలిచి వారల కుచిత సత్కారముల జరిపి మంచి

ముహూర్తమున గాంధర్వమున తాను వానినివరించి వానితోడను తన యక్కలిదఱతోడను నెడతెగని సుఖాంబుధినోలలాడుచు మఱినాలుగు మాసములుండి రాకొమరుని ప్రార్థనముపైని ముగ్గురక్కసెల్లెండ్రును రాకొమరుఁడును మఱియొక యామడదూరముననున్న మరియొకచెల్లెలి యూరికిఁ బోయిరి. తనయొద్దకి వచ్చుచున్న ముగ్గురక్కలను బావ గారిని దూరమునుండి చూచి యా కడసారపుచెల్లెల దాసిని వేగఁ బిలిచి "వారల నుచిత సత్కారముల సంతుష్టాంతరంగులఁ గావించి శీఘ్రంబ తోడితె"మ్మని పంచి రావించి సుముహూర్తంబునఁ దానును వరించి యక్కలతోడ చెప్పుదరముగాని సుఖ పారవశ్యంబున నోలలా డుచుండెను. అంత నక్కడ నాల్గుమాసములు గడచెను.

రాకొమరుఁ డొకనాఁడు "నామాట మఱచితిరి. మీమీసు ఖంబులఁ జూచుకొనుచున్నారు. ప్రతిజ్ఞాభంగము క్షత్రియు లోర్వఁద గినదిగాదు. శీఘ్రంబ నావచ్చినపని నెఱవేర్చుకొని పోవలయు"నని మందలించెను. నలువురక్కసెల్లెండ్రును కూడఁ బలుకుకొని యింక బంగారుబరిణయు పచ్చని యక్షతలయు నింకొక వెండిబరిణయు తెల్ల నియక్షతలను నిలిపి యారెండుబరిణలు పట్టుకొని రాచకుమారుడెక్కి వచ్చినగుఱ్ఱముపైననె మైదుగురు నధిరోహించి పయనమై తండ్రికాచి యున్న వల్మీక ముఖద్వారముకడకు వచ్చి తండ్రికి వినయసంభ్రమం బులుగదుర ప్రణామంబు జేసి నిలిచిరి. రాకొమరుఁడును మామకు నమస్కరించెను. నాగేంద్రుఁడును వారల దీవించి బిడ్డలను చేరఁబిలిచి "తనయలారా! యీ రాచబిడ్డఁ డలోకసామాన్యుఁడు. బహుపరాక్ర మవంతుఁడు. ధర్మస్వరూపుఁడు. సకల కలావిశారదుఁడు. దయాస్వ రూపి. దుష్టశిక్షకుఁడు. ఆశ్రితపక్షపాతి. ధర్మనిష్ఠుఁడు. సత్యవ్రతుఁడు అతిసాహసుఁడు. ఇంతయేల! నా శాపవిమోచనము నితనిమూలము ననె నైనది. నేనే వీనిని నా యానవాలిచ్చి పంపితిని. మీరు సుఖ ముగాఁ బోయి యాతని కోరికదీర్చి మీ కోరికలు సఫలపఱచుకొని మీకిష్టమయినంతకాలము నాతనితో సకలసౌఖ్యముల ననుభవించి బిడ్డలు లేక మీకన్యాత్వమునకు భంగములేక మరల యథాప్రకార ముగా నతఁడు సెలవిచ్చి మిమ్ముపంపునఱకు నతనిని సంతుష్టిపొందిం

చుచు నుండి పిమ్మట మనలోకమునకు రండు. పొండు. సుఖం బగుఁగాక !" యని పిల్లలతోఁజెప్పి రాజసూనునితో "నాయనా ! నీవు వచ్చినపని నాతనయలకుఁ దెలియును. వా రందుకుఁదగిన సాధనసామగ్రితో వచ్చిరి. నీవు వేగంబ పోయి నీసవతితల్లి కా చెట్టును, పిట్టను చూపి యీబిడ్డలతో నీయిష్టమువచ్చినంతకాలము కామోపభోగసౌఖ్యముల ననుభవించి వీరిని మరలఁ బాపుము. నీ రెంతకాలము నీతోఁ కాపురముసేసినను వీరికిమాత్రము సంతానముండదు. వీరికన్యాత్వము నాఁడిపోదు. వీరు మరల కన్యకలుగానే నాయొద్దకు వత్తురు నీము నుపటి భార్యయందు నీకు నీవంటి బాహుపరాక్రమ విద్యాశీలవంతుండగు కుమారుండు గలుఁగును. వీనివలన నీకు బహుకీర్తి వచ్చును. మఱియు నూఱశ్వమేధము లొనరించియింద్రునియర్ధాసనం బెక్కి—ము నాలోకమునకును నీవు మరల వచ్చెదవు. నీవు రాజ్యమేలుచుండ నేనొకదివ్యవిమానము నీకు బంపెదను. దానిపై నాబిడ్డలతోఁగూడి నీవు సకలలోకములు యిష్టానుసారము చరింపుఁడు నీకు స్వచ్ఛందమరణముగలుగునటుల నేను వరమిచ్చితిని. ఎప్పుడు నీ కీ మర్త్యలోకమున నుండుట కేవజనించునో యప్పుడ నీవు నీమానవ తనువునువిడిచి దేవతనువుం దాల్చి యీ విమానమున స్వర్గలోకమున కేగుము. నాబిడ్డలును నీతోవత్తురు. అందు కొంతకాలముండి నాబిడ్డలతో నాపాతాళలోకమునకు వచ్చి శాశ్వతముగా వారితోఁ గాఁపురముసేయుచు సుఖింపుము. నిన్ను స్వర్గమున విడిచి నాబిడ్డలు నాయొద్దకు వత్తురు. నీవు స్వర్గమందు నూఱు దివ్యవర్షములుండి దేవతాస్త్రీలతో హాయిగా నుండి పిమ్మట నాలోకమునకు వచ్చి నాబిడ్డలతో సుఖింపుము. అంతవరకు వారు కన్యకలయి యుండి దేవదేహధారివగు నిన్ను మరల వివాహమాడి నీతో పారములేని కామసౌఖ్యముల నోలలాడుదురు." అని చెప్పి యల్లుని, కూఁతుండ్రను బంపి తాను తన లోకమునకు వేంచేసెను.

ఇట్లు నాగకన్యకలతో రాకొమరుఁడు భూలోకమును ప్రవేశించి తొలుతటి యరణ్యమార్గమునుబట్టి పోవుచు నొక్క సరోవరముఁగాంచి యందు జలకమాడి యమృతవారియమగు నందలినీరమును

గ్రోలి కొంతకాలమచట విశ్రమించి యంతట రాచకొమరుఁడు నాగ
కన్యకలం జూచి “మీరు వచ్చితిరి గాని నాచెట్టు, పిట్ట యెక్కడ?
అవి లేనిదే నేనెట్లు పోదును”నని యడుగ వారు నవ్వి తమ చేతిబరి
ణెలు రెండు నతనిచేతికిచ్చి నలుగురు నొకచోటఁగూర్చుండి “మాపై
నొక దుప్పటిమూసి యీ పచ్చని యక్షతలు చల్లి ముసుఁగుఁదీయుము.
చెట్టు- పిట్ట నీకు కనఁబడును. ఇటులనే నీతండ్రి యాస్థానమున కనబ
ఱచి రాజ్యము చేకొమ్ము” అని చెప్పిరి. రాచకొమరుఁ డట్లుచేసి
మిక్కిలి యానందించి వారలతో బైలుదేరి రానురాను తమ్ములిద్దఱును,
తానును విడిపోయిన పట్టణమునకుఁ బోయి యచ్చట శెట్టిని గాంచి
“తమ్ములు వచ్చినారా” యని యడిగెను. అడుగుటయు నతఁడు “వచ్చి
నారు. చూపుదును ర”మ్మని తనతోఁ దీసికొనిపోయి మంగలివాని
యింటికి వెళ్ళి యొకనిని దేవతెలుకులవాని యింటివద్ద నొకనిని కనబ
ఱచ నెంతయు విషాదాక్రాంతమనస్కుఁడై వారలకు తైలాభ్యంగన
ములు గావింపించి వారలను తనవెంటఁబెట్టుకొని తొలుతటి యత్త
వారియూరున కేసి పోవుచుండెను.

అట్లు పోవఁబోవ మార్గమధ్యమున నొక తోఁటలో గుడార
ములు వేసికొని తన నలుగురు భార్యలు తనకుఁ బరిచర్యసేయుచుండ
వారలతో వచ్చిన నౌకరులు దాసీజనము సేవలుసేయుచునుండ తన
తమ్ములను చేరఁదీసి వారలకుఁ గావలసిన భోజనభాజనముల సమ
కూర్చి యిట్లనియె:—“తమ్ములారా నేఁటికి మనము ధన్యులమయితిమి.
చెట్టు, పిట్ట దొరకినవి. ఇఁక మనయత్తవారింటికిఁ బోయి భార్యలను
వెంటబెట్టుకొని మనము మనరాజధానికి బోవుదము. పోయి మన
యమ్మకు చెట్టు-పిట్ట కనబఱచి నాయనగారియందునామెకుఁగల కోప
మును దీర్చి బాబయ్యగారి యాజ్ఞానువర్తులమై మన రాజ్యమును మన
మేలుకొనుచు సుఖంబున నుందము. ఇక నాలుగయిదుదినములలో
మనదేశమును మనము చేరఁగలము. సమీపములో నున్నాము.”
అనుటయు తమ్ములు “అన్నయ్యా! నమస్కారము. చెట్టుపిట్ట నొక్క
సారి మాకు చూపవా? మేమునుచూచి యానందింపఁ గుతూహలు
లమై యున్నారము. నీవు సాధించుకొని రాఁబట్టి మాప్రాణములు

దక్కనవి. లేనియెడల మేము ప్రాణములు విడువవలసినవారమే. బాబయ్య గారికి, మనయమ్మలిద్దఱికి పనికివచ్చునట్టి ఆనందదాయకుఁడవైనట్టి కుమారుఁడవు నీవొక్కఁడవే. మేము జీవన్మృతులము. అమ్మకడుపున బుట్టియు బుట్టనివారమేము. తల్లికోరిక నెరవేర్పఁజాలని యసమర్థులము. నప్రయోజకులము నగు మేము బ్రతికియుండి యున్నంతమాత్రమునఁ బ్రయోజనమేమి? శ్లో॥ "ఏకోపి గుణవాన్ పుత్రో నిర్గుణేన శతైరపి ఏకచంద్రప్రకాశేన నక్షత్రైః కింప్రయోజనమ్" అన్నట్లు గుణవంతుఁడగు నొక్కకొమారుడు నీవంటివాఁడు జీవించుటేజీవించుట. చంద్రుఁడు ప్రకాశమానుఁడైయుండ నక్షత్రములతో నేమి? మాబ్రతుకు నిరర్థకము" అనితమ్ముఁదామే నిందించుకొనుచుండ తమ్ములంగని పెద్దభార్యకొడుకు ఇట్లనియె. "తమ్ములారా! మీరట్లు తలంపజనదు. నేను మీరు నొక్కటియేగదా? ఒకేదీపము మూఁడువత్తుల వెలుఁగుచున్నది. ఫలములు వేఱుగాని మనతేజస్సొక్కటియే. ఇందావంతయు సందియములేదు. నేను సాధించిన నది మీరు సాధించినట్లు గాదా? రాజసభలో మీరే తెచ్చితిరని చెప్పుదము. ఖిన్నపడవలదు. నేను నట్లె వెల్లడిసేతును." అని చెప్పి తమ్ములనోదార్చి భార్యలతో నాసంగతి జెప్పెను. వారెంతయు వలదని పట్టుబట్టిరి. తమ్ములపైఁ గల గాఢానురాగముచే భార్యలు వలదన్నను వారిమాటలు సరకుసేయక త్రోసిపుచ్చి తమ్ములకు చెట్టు-పిట్ట చూపుటకు సిద్ధపడినవాఁడయ్యెను. రాఁగలవిపత్తును వారు గ్రహించి వలదువలదని మిక్కిలిగ భర్తను మందలించిరి. అట్లు ప్రియురాండ్రు కఠినముగ మందలించినను పెడచెవిని బెట్టి తమ్ముల కవి చూపక తప్పదని చెప్పి వారిని బిలిచి బలవంతబెట్టి కూర్చుండబెట్టి తమ్ములకు చెట్టు-పిట్ట చూపించి మరల నెప్పటివలె వారలను భార్యలుగఁ జేసికొనెను. తమ్ములు నది గని కడుసంతసించిరి. కాని యది కనినప్పటినుండియు వారల మనస్సులలో నీని నెట్లెయిన సాధించి, యానలుగురుభార్యలనుగూడ తాము స్వీకరించి తలిదండ్రులకడకేగి యవి తాము తెచ్చినట్లుగాఁ జూప నాశపడిరి. ఇదియె వారలమనస్సులందలి పెద్దకోరికయైయుండెను. దానిని సాధించు యత్నమువారు సలుపుచు సమయమున కెదురుచూచుచుండిరి.

అంతవారు బైలుదేరిమఱి రెండుదినములకు తమయత్తవారిండ్లకుఁ బోయి భార్యలను కలుసుకొనిరి. తమ్ములును తమ యేకైకకళత్రము లను గలిసికొనిరి. అన్నగారు తననలుగురుభార్యలను మొదటిభార్యకు గనఁబఱుచఁగానె యామె యానలుగురిని తనచెల్లెండ్రనలె భావించి యాలింగనాగులఁ గావించి తనతోడ నంతఃపురమునకుఁ దోడ్కొని పోయెను. వారునుతమభర్తకు నగ్రమహిషియగు నామెకు నమస్కరించినవారై బహువినయముగా "అక్కా! నీకు మేము దాసీలము. నీసేవయే మేము సేయఁగోరుచున్నాము. పతిశుశ్రూష నీవు సేయుచుండుము. నీవు పంచినపనులు సేయుచు నీవిచ్చినబట్టలు కట్టుచు పెట్టినకూడు దినుచు నీసేన యేమఱక సేయుచుందుము. నీయనుమతిలేనిది మగనియొద్దకు మేము పోవువారము కాము." అని యనేకవిధములుగా వినయవాక్కులాడిన నామెయు వారలనతిప్రేమతోఁ గారవించి "నాచెల్లెండ్రిద్దఱకన్న పెద్దవారగు ముద్దుచెల్లెండ్రు మీరే. పెద్దదాననని, అగ్రమహిషినని నాయందు మీరుగౌరవముంచి దీనాలాపములాడినను నేనొప్పుకొనను. భర్తగారికి మీరే ప్రియభార్యలై వర్తింపుఁడు. పెద్దవారు పిన్నవారిని సుఖపెట్టవలెను. పెద్దవారు గృహకృత్యములఁ జూచుకొనుటయు, చిన్నవారు గృహస్థధర్మముల ననుభవించి సుఖించుటయు, లోకైకధర్మము గాన నేను రాజకీయ వ్యాపారమంతయు చక్క పెట్టుకొనియెదను. మీరు భర్తగారితో నంతఃపురమున మీ యిష్టమువచ్చినంతకాలము సుఖముగా నుండుడు. మీకు వలయు భోజన భాజనాది సామగ్రి యంతయు నే సమకూర్చెదను." ఇట్లనివచించెను. వారయిదుగురు పరస్పరాలాపముల నెంతయుసంతసించి తమశుద్ధాంతమున నుండిరి. అన్నదమ్ములు ముగ్గురును మామగారికిని, నత్తగారికిని కనులపండువుగాఁ గొంతకాలమచ్చటనుండి యనంతర మొకనాఁడు మామగారి యొద్ద సెలవుపుచ్చుకొని తమభార్యలతో మామగారిచ్చిన దాసదాసీ జనముతో, రథకనకవస్తువాహనచయముతో గజసైనికాది పరివారముతో భూషణాంబరాదులతో బైలుదేరి మహావైభవముతో తనుదేశమునకుఁ బోవుచుండిరి. అట్లు పోవుచు తమయూరిసమీపమున నున్న యేఱుదాఁటుటకు నావలుకుదుర్చుకొని "యాఁడువారందఱు నొక

నావయు మగవారందరు నొకనావయు నెక్కవలెను. తక్కిన సైనికు లందఱు నదేక్రమమున నితరనావల నెక్కవలె" నని యేర్పఱచి తమ్ములను భార్యలనేడుగురి నొకనావపై నెక్కించి తమరుముగ్గురు నొకనావ నెక్కి యట్టువారెక్కిన నావలురెండును సమానముగా నొకదాని వెంట నొకటిగాఁబోవలెనని కట్టుదిట్టముచేసి యేటినడుముకుఁబోవుసరికి పెద్దభార్యకొడుకు తమ్ములఁజూచి "తమ్ములారా! నాకు లఘుశంక కనుమానమగుచున్నది. నే నీపడవయంచునఁ గూర్చుండి మూత్రవిసర్జనము సేతును. నన్ను మీరు పడకుండఁ బట్టుకొందురా" యని యడుగ వారు మహాసంతోషముతో తమకోరిక నెఱవేఱినదని మనస్సులో నుప్పొంగి యట్లేసేయుదుమని యతనిని బట్టుకొని నట్టేపట్టుకొని నీటిలోత్రోసివేసిరి. అదిచూచి నాగకన్యకలు నలుగురును నాతని భార్యయు దిగులుచెంది రోదనముసేయుచు నావలనాఁపి యాతనిఁ దీయించుఁడని యెంతవేఁడినను వారలమాటలు సరకుసేయక మఱింత వేగముగా పడవలను తెడ్లువేసి నడిపి యొడ్డుచేర్చిరి. అంత పెద్దభార్య కొడుకు పూర్వము తానొక మండూకరాజున కుపకారముసేసి వాని వలన వరమునొందియున్నవాఁడుగావున "మండూకరాజా" యని తలంచుకొనెను. తలంచినమాత్రమున నడుగునుండి యొకబల్లకట్టు పేర్చిన రీతిని కప్ప లొకదానినంటియొకటి బల్లకట్టులాగున, లేక గాతిచప్టాఁ లాగున, కూడుకొని పైకి లేచి రాకొమరు నందుపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని తానువిడిచిన పడవలకన్న ముందుగా నొడ్డునకుఁ జేర్చి యాయనసెలవు గైకొని పోయెను. తమ్ముల పడవలుచింత వనములు దరిఁజేరుసరికి నక్కడ కాచియున్నయన్నను జూచి తలచిన దొకటి, జరిగినదొకటియని తమ్ములిద్దఱు భయసంభ్రమంబులు జెంది సిగ్గుపడి చిన్నపుచ్చుకొని చేతులురెండు జోడించి సాగిలపడి దండము పెట్టి యన్నతో నిట్లువిన్నవింపఁ దొడఁగిరి.—"అన్నయ్యా! మేము నిర్దోషులము. గాలికి పడవకదిలినది. మేము భయపడితిమి. అంత చేతి పట్లు విడిపోయినవి. కాని మేము మిమ్ము బుద్ధిపూర్వకముగా జలములో లోత్రోసివేయవలెనని త్రోసినవారము గాము. భగవంతుఁడే సాక్షి" యని దొంగప్రమాణము చేసిరి. అన్నయు వారల నాలింగనముజేసి

కొని "నాయనలారా ! మీదోషమేమియు లేదు. "జ్ఞాతిశ్చే దనలేనకి" మ్మనెడి యార్యోక్తి మీరెఱుఁగరా? ఇది జ్ఞాతిత్వదోషముగాని మీదోషముగాదు. ఇంతకును నేను బ్రతికియుండి మీకన్నముందే దరికి జేరితిని. ఇఁక మనపట్టణము చేరుకొందము. లెండు" అని కానుపించుచున్న తమపురమునకు బైలుదేరి వారివారికిఁ దగినవైభవములతోడను తమ తమ భార్యలతోడను వారు పోయిరి. రాజాంతఃపురమునకు చిన్న భార్య కొడుకులిద్దఱును తల్లిగారున్న యరణ్యమునకు పెద్దభార్య కుమారుఁడును జనిరి.

చిన్న భార్య దేశాటనముచేసివచ్చిన బిడ్డల నిద్దఱిని చేరఁదీసికొని యాలింగనముసేసి సిగదువ్వి చుంచు ముద్దాడి "నాయనలారా ! ఎంత శ్రమపడితిరో ! యెన్నికష్టముల నోర్చితిరో యింతకును కన్యాయోగ మున్నదిగనుక కోడండ్రను దీసికొనివచ్చితిరి. ఇల్లు నిండినకోడండ్రు నాకుఁగద లభించిరి." అని కడుంగడుసంతసించి మఱియు "అన్నయ్య యెక్కడ ? నాయనలారా ! వాఁడును మీతోకలిసివచ్చెనా? లేదా వాఁడును మీరును నెంతదూరమునఁ గలసికొంటిరి ? తుదకు చెట్టు పిట్ట, నెవరు సాధించిరి ?" అని కొడుకుల నడుగ తల్లికి పూసగుచ్చి నట్లు జరిగినది జరిగినట్లు యావద్వృత్తాంతమును జెప్పి, పిమ్మట తాము గావించిన పొరపాటుగూడా తల్లికివిన్నవించిరి. "అమ్మా! మేము వ్యర్థులము. నీకడుపున మేము జనించుట నీకు గర్భభారముమాత్రము కలిగించుట. సుఖమేమాత్రమును మావలన నీకుఁ గలుగఁదయ్యె. తొలిజన్మమున మోఁతకూలి బాకీయుండి మమ్మును నవమాసములుమోసి కంటివిగాని, కొడుకన్న అన్నయ్యయే నీకు కొడుకు. అతఁడు నిన్నును బాబయ్యగారిని కూడా యిహలోకమున సకలసౌఖ్యములతో తులఁదూఁగువారలనుగాఁ జేసి తుదకు పున్నామనరకమునుండి మిమ్ముద్ధరించును. ఇఁకనయినను నీవు మాపెద్దతల్లిపై కోపము మాని యామెను బాబయ్యగారితోఁజెప్పి యంతిపురికిఁ బిలిపించుము. ఆమె మాకేకాదు పెద్దది నీకును మాతృప్రాయురాలు. నీకననేల ? ఆమె లోకమాత యని చెప్పఁ జెల్లును. సాక్షాత్తు సీతాదేవివలె వనవాసము సేయుచున్నది. ఆంజనేయులు సీతాదేవికి పుత్త్రప్రాయుఁడైపుట్టె. నీకన్న

నెక్కువ ప్రేమయామె కాతనియందుఁ గలదనుటకు పట్టాభిషేక కాలమున భర్త తనకిచ్చిన ముత్యాలహారమతనికిచ్చుటయె నిదర్శనము అట్టిపుత్ర సమానుఁడగు నాంజనేయులు సీతాదేవికి దుఃఖోపశమనము నాఁడు చేసినట్లు రెండవయాంజనేయులన నట్టిపరాక్రమముతోడను భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్యములతోడను వినయాది సద్గుణములతోడను మాయన్న మ్మ మా పెద్దమ్మకడుపునఁ బుట్టి యామెకు దుఃఖశాంతి గలుఁగఁజేయు చున్నాఁడు. కనుక నీవు తక్షణము యాయమ్మను బిలిపించినఁగాని మేము నీయొద్ద నుండఁజాలము. ఆమెయొద్దకే పోవుదుము" అని చెప్పిరి. ఇట్లు సుతు లెంత చెప్పినను వారిమాటలను తల్లి పెడచెవిని బెట్టి "మంచిది! మీ బాబయ్యగారితో నాలోచించి యేర్పాటుగావింతును. మీరు మీమీవిడిదెలకు పొం"డని యూరకుండెను.

పెద్దభార్యకొడుకు తల్లియొద్దకుఁబోయి తల్లికి సాష్టాంగదండ ప్రణామంబు గావించి తనమైదుగురు భార్యలను క్రమముగా తల్లికి నివేదించెను. మన్మథుని పంచబాణములవలెనున్న మైదుగురుకోడండ్ర నామె గ్రుచ్చి కౌఁగిలించుకొని వారిమొక్కుల గైకొని దీవించి తన యేడువారాలనగలు వారల కిచ్చి తాను ధరియించునట్టి కనకాంబర ముల వారలకిచ్చి యత్తవారింటినుంచి తనయుఁడు తెచ్చిన యరణములఁ దీసికొని దాసదాసీజనమును చేరఁబిల్చి వారలకు భోజన మజ్జనాదుల సమకూర్పఁజేసి రథగజతురగాది రాజలాంఛనములఁ దెచ్చిన సుతుని ముద్దాడి "నాయనా! యెంత శ్రమపడితివో నీకై నేను నోచిననో ములు ఫలించె.

సలక్షణముగా రాజభీవితో రాజవై మరల నాకంటఁ బడితివి" అని యనుతల్లికి జరిగిన యావత్తుచరిత్రము జెప్పి తల్లియొద్ద సెలవుగై కొని యా సాయంకాలమున బాబయ్యగారి యాస్థానమున చెట్టు పిట్ట చూపింప నేగెను.

ఇంతలో చిన్నభార్యకొడుకులు తమ తల్లితో నెంతచెప్పినను విని యామె యూరకుండుటచే నామెతో "అమ్మా! నీకు మాహితో క్తులు రుచించినవిగావు. నీమాట నీవు దక్కించుకొనలేకపోతివి నిన్ను రాజ్యమునుండి పారదోలుట కామెకు హక్కుగలదు. ఆమె యఁగ్ర

మహిషి. ఆమెసుతుఁడు రాజ్యాని కర్హుఁడు. ఇంతకు చెట్టు-పిట్ట వాఁడు
తెచ్చినయెడల రాజ్యమంతయు వానికే యిచ్చెదనని బాబయ్యగారనిరి.
వారుమాత్రము తెలియక యనినారా? ఏది యేలాగయినను వానిదే
రాజ్యము గనుకను, వాని నారాధింపఁగలమని తాము నమ్మిరిగనుకను
బాబయ్యగారు రాజ్యమంతయు నిచ్చెదమనిరి. ఇంతకు చెట్టు-పిట్ట
తెచ్చినవాఁడు ఈ సాయంకాలము నీవు చూడఁగలవు. ఇంతకును నీవు
మమ్ముల తూలనాడి బైలువెడలించి పంపినదిమొదలుకొని యీనిమే
షమువఱకు మాయన్నయే మమ్ము సర్వవిధముల కన్నతల్లివలెఁ గాఁ
పాడెను. అట్టి లోకోత్తర చరిత్రుఁడిప్పుడు మమ్ము విడనాడునా?
గనుక మే మిప్పుడేపోయి వానిశరణుపొందెదము." అని చెప్పి తల్లివల
దని వారించుచున్నను వినక యరణ్యమునకు వచ్చి ముందుగా తమ
భార్యలను పెదతల్లి కాళ్లపయిని బడవైచి తా మామెయంఘ్రిసరసీ
రుహములకు తమ శిరంబులు తగులునట్లుగా సాష్టాంగపడి నమస్క-
రించి "అమ్మా! అన్నయ్య పెద్దకొడుకు మేమిద్దఱము చిన్నకొడుకులము
నీవే మాకు తల్లివి మమ్ము నీటముంచినను పాలముంచినను నీదే భా
రము. రాజ్యలక్ష్మివి నీవు ఇంతవఱకు మేము బాలురమగుట నేరకుం
టిమి. ఇప్పుడుమాకు జ్ఞానమువచ్చినది. నీపాదములంబట్టితిమి. అన్నయ్య
శరణు జొచ్చితిమి. రేపటినుండి నీవురాజమందిరమునుండి మాయమ్మ
నిటకే యరణ్యమునకుఁ బంపి నీమూఁడుసోలల మొక్క-జొన్నలామెకు
నీవు దాసిచేతఁ బంపుచుండుము బాబయ్యగారి మూర్ఖత మాన్పి వారిని
క్షమింపుము. అన్నయ్యయు మేమును మాభార్యలగు నీ కోడండ్రును
సర్వదా నీసేవసేయుచుందుము. మాకు హితోక్తులుగఅప్పుడు అన్న
య్యకు మేమిరువురము చెరియొకవైపున నిలిచి యుండి చామరములు
వీచుచుండఁగా నాతని సింహాసనాసనుంజేసి యతనిచే రాజ్యమేలిం
పుము. బాబయ్యగారి కిఁక సింహాసనాధికారము లేదు." అని యనేక
విధముల ప్రార్థించుచు వచ్చి పెద్దభార్యయొక్క-యు అన్నయొక్క-యు
కాళ్లమీఁదఁబడి లేవకుండిరి. అంత నాతల్లియును కుమారుఁడును
వారల నోదార్చి లేవనెత్తి యందఱు మజ్జనభోజనాదులొనర్చి సుఖ
ముగానుండిరి. పెద్దభార్యయు చిన్నభార్యకొడుకులనుజూచి "నాయన

లారా! మీరు వచ్చితిరి. నాకు సంతోషమయ్యె. కాని మీరు కన్న తల్లిని విడువఁగూడదు. "న గాయత్ర్యాః పరం మంత్రం న మాతుః పరదేవతా" యన్నది మీరెఱుఁగరా? ఎంత దుర్గుణవతియైనను తల్లి తల్లియే మీ రామెను విడిచివచ్చుట తప్పు. మీరన్నటుల నెటులను నను మీరు నాతనయులే. చిన్నది యగుటచే మీయమ్మకు భేదముం డునుగాని పెద్దదాననగుటచే నాచెల్లెండ్రు (సవతులు) కన్నబిడ్డలందఱు నాబిడ్డలే. నాకు మీయందు నెంతప్రేమయుండునో యంతకన్న నెక్కువప్రేమ మీయందు నుండును. అయినను మీరు మాత్రము మీయమ్మను విడనాడక యామెయొద్దనుండి యామెకు విధేయులరై యామెను సంతసపఱచుచుండి నాదగ్గఱకు వచ్చుచుండవలెను. ఆమెను సంతోషపెట్టుట నన్ను సంతోషపెట్టుట భేదభావము లేదు. ఒక వేళ నామెపై మీకిష్టములేనియెడల దినమున కొకసారియైన నామె పాదములకు నమస్కరించి మఱి రావలయును." అని యనేకవిధంబుల బోధించి వారలను తల్లియొద్దకుఁ బంపఁ బ్రయత్నించెనుగాని వారు "నీవే మాతల్లివి ఆమె మాతల్లిగాదు." అని పట్టుబట్టి పోవనొల్లరయిరి.

అంత సాయంసమయమగుటయు పెద్దభార్యకొడుకు చెట్టును-పిట్టను జూపింతు రమ్మని పురజనులందఱిని బిలువఁబంపి పట్టణమునం దంతటను దండోరా వేయించి తండ్రియొద్దకు తన ప్రధానమంత్రి (నత్త వారిచ్చినవానిని) బంపి "సభాస్థానమున నెత్తుగా నొకరంగస్థానమువలె నేర్పఱచి తెరలుగట్టింపుఁడు వాని నన్నిటి నలంకరింపుఁడు" అని రాయ బారమంపి తానుతల్లికడ సెలవుగైకొని తమ్ములుతోను భార్యలుతోను సభాస్థానమునకుఁ బోయి అంతకుముందే తండ్రివలన నన్నియు సర్వసి ద్ధములుగాఁ జేయఁబడిన యామెత్తైన స్థలమున తెరచాటున—నుం డెను. రాజును మంత్రులును సామంతాదిపురజనులును విచ్చేసి తమ తమస్థానముల నలంకరించి యుండిరి. రాజు రెండవభార్య తనకై యేర్ప ఱచిన రహస్యస్థానమున నుండి చూచుచుండెను.

అప్పుడు పెద్దభార్యకొడుకు తెరచాటుననుండి పయికివచ్చి "నేఁ దెచ్చిన చెట్టును-పిట్టను మీరందఱిప్పుడె చూచి యానందింపఁ గలరు." అని చెప్పి లోనికిఁబోయి తమ్ములిద్దఱును తనతోడనే యుండి

చూచుచుండగా భార్యలఁ గూర్చుండఁబెట్టి దుప్పటిమూసి అప్సర యక్షతలు పైఁజల్లి తాను తెరయెత్తెను. అప్పుడు దుప్పటియెత్తుఁడని దీయుమని తమ్ములతోఁ జెప్పి వారల నచటనుంచి తాను బైటవచ్చి తెరయెత్తి "యవిగో! చూడుఁడు" అనునంతలో తమ్ములు దుప్పటిమూసుఁగు దెఱచిరి. చెట్టు-పిట్ట యెల్లరకు స్పష్టముగాఁ గనఁబడినవి. అప్పుడు పెద్దభార్యకొడుకు సభాసదులవైపు చూడ్కి-నిగుడించి "సభాసదులారా! ఇది నాసాపత్నిమాత స్వప్నమునఁ గన్నది ఆమెను నాతండ్రి పొరపాటున లేపినందుకు తనకు నిద్రాభంగమైనదని తానుస్వప్నమున జూచిన వస్తువును ప్రత్యక్షముగాఁ జూపుమనియు, నట్లు చూపవేని ప్రాణత్యాగము గావించుకొందుననియు చెప్పినందున నాతండ్రిగారు పట్టణమంతటను చాటించి యవి తెచ్చినవాని కర్ధరాజ్యమిత్తునని వచించిరి. అదివిని వారిజ్యేష్ఠపుత్రుఁడనుగనుక నేఁ దెచ్చెదనని సిద్ధపడితిని. అప్పటికిని నాతండ్రిగారికి నాసాపత్నిమాతపైగల మోహాతిశయమున నామెవలలోఁజిక్కి- మాయమ్మ నడవికిఁ బాపి యామెకు మూఁడుసోలలు మొక్క-జొన్నలు బత్తెమునిప్పించుచున్న స్థితిలో నేనును నాతమ్ములిరువురును తండ్రిగారు తపముగావించి తెచ్చినట్టి సంతానప్రదంబగు ఫలమున మాతల్లులకడుపునఁ బుట్టినవారమైనను నాపుట్టువు మాతండ్రిగారికి నమ్మకములేక తిరస్కారభావముగా నేనే తెచ్చినయెడల రాజ్యమంతయు నిచ్చెదమని చెప్పిరి. పితృవాక్యపరిపాలనము నాకు విధిగనుక నాతమ్ములను వెంటఁబెట్టుకొని పోయి సాధించి తెచ్చితిని అదిగో నాతమ్ములు చెట్టును గాచియుండిరి. ఇది మేము ముగ్గురము కలిసి తెచ్చినదే అయినను పెద్దవాఁడను గనుక తెచ్చినవాఁడను నేనే యగుదును ఇఁక రాజ్యము విషయములో నా తండ్రిగారిచ్చినను నియ్యకపోయినను వారి యనంతరము రాజ్యము నాదేను ఏమన జ్యేష్ఠవారసుడఁను నేను...………………
నాతమ్ములు యువరాజులుప్రకృతమున నాతండ్రిగారి జీవితకాలములో నేనెట్లు రాజ్యపరిపాలనము సేయుదును? కాన వారే రాజ్యభారము వహింతురుగాక! నేను యువరాజునై తమ్ములను నాచెప్పుచేఁతలలోఁ ద్రిప్పుకొనుచు రాజ్యభారమును తండ్రిగారితో కనిపెట్టుచుందును.

నాయొక్క విజ్ఞాపనము మాతండ్రిగారికిని నాసాపత్నిమాత శ్రీగారికిని చేసికొనుచున్నవాఁడను. లోకములో సుతులకు కన్నతల్లికన్న సవతితల్లియే యెక్కువైనది. ఇది శాస్త్రసమ్మతముగాని నేనన్నమాట గాదు. కనుక నేనే నాసవతితల్లికి కన్నకొడుకను. ఆమెయే నన్ను కన్నతల్లి కనుక నాతండ్రిగారును నాతల్లియు నాయందలిప్రేమచే రాజ్యలక్ష్మియగు మాయమ్మపయిన నాగృహము శాంతించు. నుతి వారి కామెపొత్తుతో నిమిత్తములేకపోయినను నాతోపాటు నాగృహమున నాభార్యలచే శుశ్రూష పొందుచుండును గాక! అట్లని నాభార్య నాసవతితల్లి ననాదరణసేయదు. ముందుగా నామెసేవ సేసిన పిమ్మట సవితితల్లిసేవ సేతురు ఇదియ నాప్రార్థన.'' అని మేఘగంభీరనినదంబున వాకుచ్చెను.

యదివిని యందఱు పక్కున నవ్విరి. రాజునిశ్చేష్టితుఁడై చిన్న భార్యయొద్దకుఁ బోయి చూచెను. ఆమెకు సిగ్గుచేత సవతికొడుకాడినట్టి సశాస్త్రయుక్తిహితభూతములగుమాటలు చెవులు సోఁకినతోడనే నివ్వెరపాటుతో యేమిదోచనట్టి స్థితిలోనుండి రాజు దగ్గఱకురాఁగానే తెలివి దెచ్చుకొని తక్షణము మాయక్కను బిలిపింపుఁడు. ఆమెపాదములకు మ్రొక్కి నాతప్పు మన్నింపుమని ప్రార్థించి యామెచేమన్నించితినవుఱకు నేనిట్లుండెదను. చెట్టు-పిట్టయు నశైయుండవలెను. మా యక్క నాయొద్దనుండి చూచి తమకొమరుని నాఁకొడుకులను తానే సంరక్షింతునని నాచేతిలో చేయివైచి చెప్పవఱకు నే లేవను.'' అని భర్తను బలవంతపెట్టి తక్షణమే యేదియెటున్నదో యట్లె సభాస్థలము డగా రాజ్యలక్ష్మియగు పెద్దభార్యను పిలిపించి "అక్కా! యీ పాపాత్మురాలిని రక్షింపుము. రక్షింపుము రక్షింపుము."అనిమువ్మాఱు పలికి కాళ్ళపైఁబడి లేవకున్న నామె లేవనెత్తి "చెల్లెలా! నీవుచిన్నదానవు నేను పెద్దదానను. నీపయి నాకుఁ గోపమేల? నీయంతట నీవే బుద్ధివచ్చి మళ్లుకొందువని నే నింతకాలమోర్చియుంటిని. అటులే నేఁటికి కాలగతి సమకూడినది. చిన్నదానవగుటచే నీ కెరుసుండవచ్చును. గాని, పెద్దదాన నగుటచేతను, అగ్రమహిషినగుటచేతను, భర్తయొక్క యర్ధాంగిని తొలుత నేనేయగుటచేతను, రాజెందఱుభార్యలుండెదఱు

కొడుకులం గన్నను వారియందటిమీఁదను రాజనకుసమాన ప్రేమయే యుండును. అటువలెనే రాజాగ్రమహిషికిఁగూడ నుండవలెను. అట్లు లేకున్న రాజ్యలక్ష్మి యనిపించుకొనదు. గనుక వెఱ్ఱిదానా! నీబిడ్డలు నాబిడ్డలనుభేదము నీకుండవలెను గాని, నాకన్నను వీరుముగ్గురును సమానులే. కనుక వెఱ్ఱితనముమాని యంతిపురమునకుబొమ్ము." అను నంతలో నీవును నేనును నొక్కచోటనే యుండము. నీసేవ నేను సేతును. నీవు వారిసేవసేయుము. బిడ్డలుముగ్గురు ననకనువర్తులైయువ రాజపదవియందు పెద్దవాఁడుండ తమ్ములు వానివశవర్తులై యుం దురు. ఇట్టిద్దఱు ననుకొనుచుండుసమయమున రాజు లేచి పెద్దగొంతు కతో "సభాసదులారా! నాకొడుకునకుఁగల బుద్ధినాకు లేకపోయెను. నేను కామాంధుఁడను స్త్రీలోలుఁడను "పుత్త్రాదిచ్ఛే త్పరాజయ" మ్మనునటుల నాకొడుకునకు నేను పూర్ణముగ నోడితిని. ఇఁక దేహ బలమువిషయమై వేఱ చెప్పనేల? వాఁడు తరుణవయస్కుఁడు నేను వృద్ధుఁడను. ఈరాజ్యమువానిదిగాని నాదికాదు. అయినను నాయం దలి పితృభక్తిచే నేనుండఁగాఁ దాను సింహాసన మధిష్టించుట కిష్టపడ నందున వానికీక్షణమున యువరాజ్యపదవి నిచ్చితిని. వాని తమ్ములు వానికి కింకరులై మెలఁగుదురు."

అనిచెప్పి తక్షణమే కుమారునికి యువరాజ పట్టాభిషేకము చేసెను. అంత పెద్దభార్యకొడుకు తనభార్యల నెప్పటియట్ల స్వేతాక్ష తలు ప్రోక్షించి భార్యలుగాఁ జేసికొని తల్లులిద్దఱిని భార్యలను దోడ్కొని తండ్రితోయంతఃపురమునకేగి తమ్ములువశులైతనయాజ్ఞాను వర్తులై విశేషభక్తితాత్పర్యములతోనుండ వారలకు వలయు సమస్త పదార్థముల నొసఁగి మన్నించుచు తండ్రిగారున్నంతకాలము తాను యువరాజయి తండ్రియనంతరము తానురాజై సవతితల్లిని యామెబిడ్డ లనుతనతల్లి సోదరులుగా భావించి చిన్నభార్య పెద్దకొడుకును యువ రాజుగానియమించి సమస్తసౌఖ్యసంపదలతో దులదూఁగుచు పరిపాల నము జనరంజకముగాజేయుచు సుఖంబుండె.

—(o)—

శ్రీరస్తు - శ్రీశారదాంబాయైనమః.

శ్రీ మ ద్ర మా ర మ ణ ప ర బ్ర హ్మ ణే న మః.

అపూర్వ మనోహర చిత్రకథలు.

రెండవ కథ.

మంత్రికుమారుఁడు — రాజకుమార్తెకథ.

ఒకపట్టణమున నొకరాజుకలఁడు. అతనికొకకుమార్తెయు నతని మంత్రికొకకుమారుఁడునుండెను. రాజును, మంత్రియు నేకక్షత్రియ కులస్థులు. రాజకుమార్తెయు, మంత్రికుమారుఁడును వయస్సున సమానులై యొకగురువునొద్దనే విద్యాభ్యాసము చేయుచుండిరి. ఒకరి యందొకరు మిక్కిలియనురాగముగలవారై విద్యయందు సైతమొకరి కొకరీడుతీయక సమానముగాఁ జరుపుచుండిరి. వీరు ప్రతిపూటను బాఠశాలకుఁబోయి చదువుకొనివచ్చుచుండుమార్గమున నొకనాడొక బ్రాహ్మణుఁడు తనభార్యను లోపలినుండిజుట్టుపట్టుకొనిబయిటికీడ్చుకొని వచ్చియెదురుగుప్రక్కనున్న పంచక్రిందఁ బడవైచిపంచయొక్క పెండెబద్దలు చేతఁ బుచ్చుకొని యామెవీఁపుమీఁద చిందులుద్రొక్కుచుండెను. అది రాచకుమార్తెగని "పాపమాయాఁడుదానినిమగవాఁడేలయట్లుత్రొక్కు చున్నాఁ"డనెను. అనుటయు మంత్రికుమారుఁడు "భార్యను భర్త శిక్షింపకమానునా ? అది యేమితప్పుచేసినదో. లోకములో భార్యాభర్తలకిది నియతమే" యని బదులుచెప్పెను. అంత రాచకుమార్తె మంత్రికుమారునితో "భర్తకు హితవయినతీరునఁ దానుసంచరించి భర్తనుసంతోషపెట్టి యాతని మన్ననలఁ బడయఁవలెనుగాని యిట్లు భర్తచేత దెబ్బలుతినునట్టిభార్య యొద్దైనఁ గలదా?" యనెను. అందుకు మంత్రికుమారుఁ డిట్లువక్కాణించెను. "లోకములో నెట్టివారయినను గలరు. ఎప్పటికైన నీవుపెద్దదానవై యొకపురుషునికి భార్యవైన యప్పుడు నీపాలెట్లుండునో ? నీవెన్నిదెబ్బలు నీమగనివల్ల తిందువో"

అనుటయు నందులకు రాజకుమార్తె యిట్లు పల్కెను—"నేనే పెద్ద దాననైనపక్షమున నిన్నేవరించి వివాహమాడి నీమనస్సునకుఁ దగినట్లు సంచరించి నీమెప్పును, మన్ననను పొందుదునుగాని యిటువలె దెబ్బలు కొట్టుటకవకాశమిత్తునా?" అనెను. అందుపై మంత్రి కుమారుఁడు "వెఱ్ఱిదానా! కడవయంత గుమ్మడికాయయు కత్తిపీటకు లోకువ యన్నట్లు భర్తకోపించి కొట్టిన భార్యయేమిచేయఁగలదు. ఏదేనియొక లేనిపోనికారణముకల్పించి కొట్టుచుండును. భార్యను భర్తకొట్టుచుం డుటలు మనహిందూజాతియందెగాని, తక్కినజాతులలో భర్తలు భార్యలనెంతో గౌరవముగాఁ జూతురు. భర్తలు భార్యలను కొట్టడము మన వాళ్లు చిన్నప్పటి నుండి యుగ్గుపాలతోఁ గూడ పిల్లలకు నేర్పుదురు. చంటిపిల్లల నాడించు నప్పుడుసైతము 'ఏదీ బాబూ! నీపెండ్లామునెట్లుకొట్టుదువో చూపుము' అని పిల్లవానిచేతి కొక రువ్వయిత్తురు. మరియు అత్తలు ఆడుబిడ్డలు లేనిపోనికొండెములు చెప్పి భర్తలచే భార్యలనునూరక కొట్టించుచుండుదురు. పోనీ! ఇంతప్రగ ల్భముగా బలుకుచున్నావు. నేనే నీకుభర్తనైతినా యేదో యొకమిష బెట్టి నిన్నుదండింతును. నీవేమిచేయఁగలవు?" అనియెను. రాజకుమా ర్తెయు "మంచిది. చూతము. ఎప్పుడోజరుగు సంగతికిప్పుడు వితర్కింప నేల?" యనెను. అంత నిద్రలు నిండకుఁ బోయిరి.

అంతఁ గొంతకాలమునకు రాజకొమార్తె యుక్తవయస్కురా లయ్యెను. తండ్రి యంతటినుండి బడికిపంపుట మాన్పించెను. ఇంటి యొద్దనే యొకగురునిచేత విద్యచెప్పించుచుండెను. కుమార్తెయు సకల విద్యాపారంగతయయ్యెను. తండ్రి కూతునకు వివాహము జేయనెంచి తగినవరునికొఱకు నన్వేషించుచుండెను. అదియెఱిఁగి కూతురు తండ్రిని సమీపించి యిట్లనియె. "నాయనగారూ! నా వివాహవిషయమై మీరేల మిక్కిలి పరితపించెదరు? కులగోత్రములకా తక్కువలేదు ఐశ్వర్యమున కంతకంటెలోటులేదు. ఇఁక రాజ్యమా—మీకు నేనేక పుత్రికను. మీరాజ్యమునకు నేనేగదా వారసురాలను. వేయియేండ్లు కయినను మీయనంతర మీరాజ్యము నాదేగదా! నాకు భర్తయెవ్వ రగుదురో వారే యీరాజ్యమునకు రాజయ్యెదరు. ఈ సింహాసనము

నెక్కి-వారే రాజ్యముసేయఁగలరు. కనుక మీరు లేనిపోని యాలోచనలుమాని మంత్రికుమారునికి నన్నిచ్చి వివాహముసేయుఁడు. నేనాతని నాచిన్న నాఁటంగోలె వరించియుంటిని. కులగోత్రములలోగాని, విద్యాధనములలోఁగాని యతని కిసుమంతయు లోపము లేదు. రూపవంతుఁడు. యౌవనవంతుఁడు. నామనసునకు నచ్చినవాఁడు. కనుక వేగమే వివాహముకానిండు." అనెను. రాజును కూఁతు వచనములకు మాఱుమాటాడఁ జాలక వెంటనే యట్లు సేయనిశ్చయించి మంత్రిని బిలిపించి "మంచి ముహూర్తము పెట్టింపుఁడు. నీ కుమారునకు నా కూఁతునిచ్చి వివాహముగావించెదను" అనెను. మంత్రియు పట్టణము నలంకరింప నియమించెను. మంచిముహూర్తమున మంత్రికుమారునకు, రాజకుమార్తెనిచ్చి వివాహముచేసెను. వివాహానంతరము కంకణాల విసర్జనముసంబరమున దంపతులనిద్దఱిని పగటియందు జరుగవలసిన వైదికపుతంతు యావత్తుజరిగినపిమ్మట రాత్రితంతుకూడా జరిపి యొక గదిలో మంచముపయిఁ గూర్చుండఁబెట్టి మంగళ హారతులు పాడి ద్వంద్వతాంబూలములిప్పించి వారలనుగదిలోనుంచి తాము బైటికివచ్చి పేరంటాండ్రందఱు గదితలుపులుమూసిరి. అంత భార్యా భర్తలిద్దఱు మన్మథవిలాసములలోఁ దులఁదూఁగుటకు మాఱుగా మంత్రికుమారుఁడు రాజకుమార్తెనుజూచి "నీవు నాకు నిజముగా భార్యవయితివి. భర్తకు భార్యలోఁబడినదని నీకు నేను మునుపు చెప్పియుంటినిగదా! ఇప్పుడు నిన్ను నేను చేతితోఁ గాదు. చెప్పుతోఁ గొట్టిద నేమిచేయఁగలవు?" అనెను.అందులకామె "నాభార్యయందు నాకుస్వాతంత్ర్యము గలదు. నేనుకారణమున్నను లేకపోయినను పశువునుబాదినట్లు బాదుదు"నన్న నేనేమి ప్రత్యుత్తరమియ్యగలదానను "విద్యావిహీనపశుః" అన్నట్లు విద్యాగ్రంథమెఱుంగనిమూఢులట్లుసేతురుగానినీవంటివిద్యావంతులట్లుసేతురా! కారణముకనఁబఱుచుఁడు. దండించుఁడు. నాకేదోయొక పని స్త్రీకి గృహిణికినర్హమైనదిపురమాయించి యాపని నేనుచేయలేక పోయినప్పుడుగాని, ధర్మమునతిక్రమించినపుడుగాని, మీరు శిక్షింపవచ్చును. అందుకుపాత్రురాలనగుదును."అని మిక్కిలివినయముగావిన్నవించెనువిన్నవించుటయు మంత్రికుమారుఁ డిట్లుచెప్పెను. "సరే! నీకు

మూఁడుపనులు పురమాయింతును. ఆమూఁడుపనులు నీవు చక్కఁగా నెఱవేర్చినయెడల మెచ్చుకొని యంతటనుండి నీకే నేనుదాసుఁడనై నీ చెప్పుచేఁతలలోఁ దిరుగుచు, నిన్నే నా కులదైవముగా భావించుకొందును. చేయలేనియెడల మూఁడు చెప్పుదెబ్బలు కొట్టెదను. ఇదిగో! నీచెప్పిక్కడనే వ్రేలాడఁగట్టెదను." అనిచెప్పి నెరవేర్చవలసినపనుల నీ క్రింది విధముగాఁ జెప్పెను.

(1) అత్తగారియింటిసొమ్ము. పుట్టినింటివారిసొమ్ముగాక యితర సొమ్ముతో నేడంతస్థులమేడయొకటి మనయూరి బయటి మైదానముపైని కట్టింపవలెను.

(2) పాతివ్రత్యము చెడకుండ, నాతో సాంగత్యము లేకుండ, కొడుకును గనవలెను.

(3) నేనువరించిన చిన్నదానిని దెచ్చి నాకు వివాహముసేయ వలెను.

ఈమూఁడుపనులు నీవుసేయువఱకు నేనిచ్చటనుండను. దేశాంతరముపోయివచ్చెదను. నీవు రమ్మనిన నాఁటికి వచ్చెదను. అనిచెప్పి లేవఁ బోయెను. అంతనాచిన్నది చేయిఁబట్టి కూర్చుండఁబెట్టి "సరే! యీమూఁడుపనులు మూఁడుస వత్సరములనాఁటికి సరిపెట్టి మీకు తెలిపెద. కాని, నాపాతివ్రత్యమునకు లోటురాలేదని మీకుఁ నిదర్శనముగా నిప్పుడు నేనొకపుష్పహారమును మీమెడలో వైతును. అది యెన్నటికి వాడక యది యేదినమున కాదినమె అప్పుడే తయారైన క్రొత్తదండవలెనుండును. అదివాడెనేని నాపాతివ్రత్యమునకు లోపము వచ్చినదనుకొనుఁడు." అనిచెప్పి తక్షణమె తానువెళ్ళి స్వయముగా నానాజాతి పుష్పములఁ దెచ్చి స్థూలమగు నొకపూదండగా గుచ్చి భర్తమెడనువైచి యిఁక మీరు దయసేయుఁ"డనెను. నాఁటిరాత్రికి వారిద్దఱు నితరసంపర్కము లేక యాగాధతో నేప్పుదక్క య్యాగతులైరి. మఱుసటిదినము మంత్రికుమారుఁడు తండ్రిగారియొద్దను మామగారి యొద్దను సెలవుదీసికొని వారల నొడఁబఱిచి ప్రయాణోన్ముఖుఁడయి వెడలిపోయెను. రాజకుమార్తెయు నత్తమామలకు, తల్లిదండ్రులకు తనమగఁడు తనయిష్టముపైననె ప్రయాణమై వెళ్లుచున్నాఁడనియు

తాముభయులుఁ దమలోఁదాము సంప్రతించుకొనియె యాప్రియాణము సాగించితిమనియు చెప్పి యత్తవారింయింటను పుట్టినింటివారింటనుగూడ నుండుచుండెను.

మంత్రికుమారుఁ డట్లు జననీ జనకులయొద్దను, మామగారియొద్దను సెలవుపుచ్చుకొని ప్రయాణమైపోయిపోయి యారామడలదూరమునఁ గల యొకరాజుపట్టణమును బ్రవేశించెను. అందొక రమ్యమైన భవనమున బసచేసెను. కొందఱు భృత్యజనుల నేర్పఱచుకొనెను భృత్యులచే పనిపాటలు చేయించుకొనుచు వారికి ప్రతిమాసమును జీతమునిచ్చుచు పారితోషికముగగూడ కొంతసొమ్ము ధనముగ నిచ్చుచుండెను. భృత్యులును తమప్రభుని యాజ్ఞానువర్తులై వినయవిధేయతల మెలంగుచుండిరి. ప్రతినిత్యము తాను రాజుకొలువునకుఁ బోవుచు వచ్చుచునుండెను.

అంత నాఱుమాసములు గడిచెను. ఋతువులుమాఱినను మంత్రికుమారుని మెడను రాజకుమార్తె వైచినపూలదండ వాడిపోకనొకేతీరున నాఁడు తయారుచేసినదిపోలె మనోజ్ఞమైపరిమళముల వెదజల్లుచుండెను. అదిచూచిసభ్యులు రాజుతోనిటు విన్నవించిరి:—"మహారాజా! యీ రాజకుమారుని మెడనున్న పూలదండ నవనవలాడుచు నేఁడు కట్టినటున్నది. అకాలమందు నందీ పుష్పము లీయన కెటు లభించినవో? మనకుఁ గూడ దొరకిన బాగుండును." అని విన్నవించియాదండ వృత్తాంతము జెప్పుమని మంత్రికుమారునికోరిరి. మంత్రికుమారుఁడిట్లు చెప్పఁదొడంగెను. "రాజా! సభ్యులారా! ఇది మాయింటనుండి నేనుబైలుదేరునపుడు తొలినాటిరాత్రి నాభార్య తనపాతివ్రత్యప్రభావమున "నీదండ యెన్నటికి వాడ"దని చెప్పి నామెడలోవైచినది. ఇది యెన్నటికి నిట్లే యుండును. మఱెంత వన్నెదేఱుచుండునుగాని వాడదు." అని చెప్పెను. అదివిని రాజు తనమంత్రుల నిద్దఱ రహస్యముగాఁ బిలిచి "ఇతనిభార్య యొక్క మానభంగము గావించి మాయోపాయములఁ బన్ని యెట్లయిన మీ రొకసారి యామెతో భోగించి రండు. వలసినంత ధనము గొనిపొండు. ధనమునకు నసాధ్యముగుపని మఱియొకటి గలదా? పైసాలేనివాఁడు పరస్త్రీవర్జితుఁడు. పైసా చేతనుండిన పాచ్చాకూతురైన

బొందవచ్చును. మనయొద్దకిని బిలిపించుకొనవచ్చును. పొండు. కార్యా నుకూలము చేసికొని వేగముగా రండు" అనిచెప్పి వలయు ధనమును వస్తుసామగ్రి నిచ్చి పంపెను. అంత వారు మంత్రికుమారునివలనఁ దన యూరిపేరును. పోవలసినమార్గమును దెలిసికొని రత్నవర్తకుల వేషము వేసికొని కావలసినంత రత్నములసరకును బండ్లకొలఁది ధనమును వెంటఁదీసికొని బయలుదేరి పోయిరి.

అట్లా యిద్దఱుమంత్రులు బైలుదేఱి పోయిపోయి కొన్ని దినములకు మంత్రికుమారుని పట్టణమునుచేరి యూరికి సమీపమున డేరాలువేయించుకొని యందు రత్నసామగ్రిపరచి షరుషు చేసుకొని కూర్చుండిరి. అంత నాయూరి వారందఱు రత్న సరకులఁ జూచి మిక్కిలి యాశ్చర్యపడి యిది రాజులు కొనవలసిన విలువ గలరత్నసరకులు గాని మనవంటిసామాన్యులు బీద సంసారులు కొనఁగలవి గావని మరలిపోవుచుండిరి. కొందఱుకొనలేన పోతిమిగాని చూచి యానందింపలేమా యని యాపటకుటీరములకుఁ జని నివ్వెఱ పడి చూచి పోవుచుండిరి. అంత నత్తవారింటియందు కొన్నిదినము లుండి పుట్టింటికివచ్చిన యారాజకొమార్తె యానోట నానోటను దన దాసీలమూలమునను రత్నసరకులవ్యాపారస్థులరాకయు డేరాలునిర్మిం చికొని యందు రత్నరాసులు బోసి యమ్ముచుండుటయు మొదలుగాఁ గల వృత్తాంతమునంతయు విని తనమనస్సులో "ఇది యత్తవారింటి, పుట్టినింటివారల సొమ్ముగాదు. వీరిచేత మేడనిర్మింపింతును." అనినిశ్చ యించుకొని దాసీలనుబంపి రత్నములయొక్కయు, మంచి ముత్యముల యొక్కయు కోవలు మచ్చు తెప్పించుకొని చూచుచుండెను. ఇట్లు దినదినము రకరకములు తెచ్చి చూపించుచుండ వాటిధరలనడిగి తెలిసి కొనుచుండెను. రత్నవర్తకులును దాసీలతో "ఆమె యనుగ్రహామె మాకుఁ గావలెఁ, గాని ధనముతో నిమిత్తములేదు. ఆమెయనుగ్రహిం చెనా యదే మాకుధనము" అనిచెప్పుచు నీప్రకారముగా రాయబా రపుమాటలు కొన్నిజరిపిరి. ఒకరోజున రాజకుమార్తెనౌకరులు వర్త కులుతో నిటు దేవిగారిమాటలుగా విన్నవించిరి. "మీ మనస్సులలో నున్న యభిప్రాయము మాయమ్మాజీ సర్కారువారు గ్రహించినారు.

ఇచ్చుట నొక యేడంతస్థులమేడఁ గట్టించి, దానియందుండవలసిన గృహోపకరణములు, గదులు, ముస్తాబునకు వలయుబల్లలు, కురిచీలు మొదలగునవి సమకూర్చి పనిపూర్తియైన పిమ్మట నొకనాఁడు వారు స్వయముగావచ్చి చూచి మీయభిప్రాయము నెఱవేర్చెదరు." అని చెప్పుమనిరి. దాసీజనమట్లు నుడువఁగానే రత్నవర్తకులును వలెయని మనముల నుప్పొంగి పట్టరాని యానందంబున నొకటికి రెండుచొప్పున నెచ్చించి యొకని కిద్దరుపనివాండ్ర నియమించి కడుప్రయాసమున నాలుమాసములు చనకమున్నె మేడపని పూర్తిచేసి రాజకుమార్తె వచ్చుటకుఁ బోవుటకుఁ దగినసవారులను, బోయీలను సిద్ధపఱిచిరి.

అట్లు సర్వము సిద్ధముకాఁగా నొకరోజునరాజకుమార్తె గాత్రికి తాను వచ్చునట్లుగాను సాంకేతిక స్థానము నియమించి యా గదిలో తమలో నొక్కరుగాని యిద్ద ఉండఁగూడదని చెప్పి పంపెను. వారటుఁ సర్వము సిద్ధముచేసిరి. వారిలో నొకఁ డొకగదిలో మంచముపై గూర్చుండియుండెను. రాజకుమార్తెయు తనదీపాలనాగిని ముస్తాబు చేసి పంపెను. అది వచ్చుసరికి నాగి రాఁగానే దాసీలురాకపోవుటచే దీపాలు బాగుగా వెలుఁగుటలేదని చెప్పెను. అంతనది తనవ్రేలితో దీప మెగసనద్రోచి యావ్రేలు తనబట్టకు రాచికొనెను. అదిచూచి "ఛీ! నీవు దాసిదానవుగాని యసలునాయికవుగావు పొ"మ్మనెను.

మఱునటిదినమున రెండవ వర్తకుఁడు సర్వాలంకారభూషితుఁడై సిద్ధముగా గదిలోఁ గూర్చుండియుండెను. రాజకుమార్తెయు మఱి యొక చెత్తలశంఖ నలంకరించి ముస్తాబుచేసి పంపెను. ఆవర్తకుఁడు చిన్నచిన్న కాగితపు తునుకలు చింపి యక్కడక్కడ చెదరఁ బాఱవైచి యది వచ్చుసరికి మంచముమీఁద గూర్చుండి యుండెను. "దాసీలు రాలేదా. చెత్త యెట్లుపడినదో చూడుము" అనెను. తక్షణమె యొక చీపురుఁగొనికొని బరబరతుడిచి చెత్తనొకమూలకుప్పబెట్టెను. అదిగాంచి వర్తకుడు "ఛీ! నీవును దాసిదానవే. అసలువారుమమ్ముల నిట్లు మోసపుచ్చుటకా మాచేత నింతసొమ్ము ఖర్చుపెట్టించినది? ఆసంగతి నిశ్చయముగాఁ జెప్పిన మేము పోవుదము" అనెను. అదిపోయి యాజరి గిన వృత్తాంతము రాకుమారితెకు విన్నవించెను.

అట్లు రెండుదినములు గడిచిపోయెను. మూడవ నాటిరాత్రి రాచకుమార్తె తనఖాసా దాసీయగు హంసయాన నలంకరించి మంచి మంచిబట్టలు కట్టనిచ్చి సిద్ధపఱిచి దానితోఁ జెప్పవలసిన బుద్ధులుగఱపి పంపెను. అదియు నొయ్యారముగా బైలుదేరి తొలినాఁటి దాసీలిద్దఱును దన్ను సేవించి వెంటరా పండ్రెండుగురు బోయీలుమోయు సవారీలో నెక్కి-కూర్చుండిపయనమయ్యెను. ముందుగా దాసీలనుపంపి వారినక్కడ సిద్ధముగా గాచికొనియుండుడని పురమాయించెను. ఇద్దఱు దాసీలు నెదుఱుగావచ్చి యామెను సవారినుండి బైటకు గావించి తమభుజములు కైదండనొసగిరి. ఆమెయు వారలభుజములపై చేతులుమోపి మెల్లగా యేనుఁగుగున్నడకవంటి యందమగునడకతో మిక్కిలి యొయ్యార ముగ మందమందగమనముతోఁబోయి గదిఁబ్రవేశించి యందు వేచి యున్నవర్తకునికి కరస్పర్శయిచ్చి యొకకుర్చీపై నతనిని గూర్చుండఁ బెట్టి తానొకకుర్చీ మీదఁగూర్చుండి దాసీలచే దీపములెగసనద్రో యించి గాత్ర తుడిపించి ముందుగా వ్యవహరింపవికి వారలపెఁగినిసి కొంత సేపు వర్తకునితో నిష్ఠాగోష్ఠిసలిపి దాసీలందిచ్చు స్త్రీపురుషతాంబూ లములు వేర్వేర స్వీకరించుచు నా రాత్రి యంతయు సుఖగోష్ఠిని మన్మథక్రీడావినోదంబు సలిపి యానందసంతుష్టిగావించెను. ఈపెదదాసి తానే రాచకుమారి తెయని యనుకొనుటకు సందియము లేకుండునటుగా వర్తకునితోఁ బ్రసంగవశమున "మంత్రి కుమారుఁడు తనభర్తయనియు ఆతనిమెడను తానొక పూలదండ వైచినవిషయమును దేశాంతరగతుఁడయిన యతని వృత్తాంతమును జెప్పి యతనిక్షేమసమాచారము గాని యాగమనము గాని తెలియ నాగలదు కించిత్తుమాత్రము తనవిచారము ను సూచించుచుఁ బలికెను. అంత వర్తకుఁడు "మంత్రికుమారుఁడు తమపట్టణములోనున్నాడనియు మెడలోని పూలదండ వాడక యట్లే యుండుటను తాముప్రతిదినముఁ గాంచుచుంటిమనియుఁ జెప్పి మరుసటిదినమున తాము ప్రయాణమై పోవలె"ననిరి.

అంతట తెల్లవాఱుజామున పెద్దదాసి కోటలోనికిఁ బోయి యంతఃపురముననున్న రాజకుమార్తెకు రాత్రిజరిగిన వృత్తాంతము

యావత్తు క్రమముగా పూసగుచ్చినట్లు విన్నవించెను. మఱునాటి దినమున వర్తకులు రాచకుమార్తెయొద్దకు దాసీలను బంపి తమ ప్రయాణము తెలుపుమనియు, తమకు సెలవొసంగుమనియు జెప్పి పంపిరి. అందుకాదాసి సీలువేసిన యొకయుత్తరమును దీసికొనివచ్చి "యీయుత్తరమును మంత్రికుమారుని కందియ్యవలసినదని తమదేవి మీచేతి కిమ్మన్నది" అనిచెప్పి యీయుత్తర మిచ్చెను. ప్రయాణోన్ముఖులై యున్న యారత్నవర్తకు లాయుత్తరమునందుకొని శీఘ్రయానమునఁ దమదేశమునకుఁ బోయిరి. మంత్రికుమారున కాయుత్తరము నిచ్చిరి. రాజసభకుబోయి రాజుతో రాజకుమార్తె పాతివ్రత్యమునకు భంగము వచ్చె"నని చెప్పిరి. రత్నవర్తకులచేత తనకిమ్మనిపంపిన యుత్తరమును మంత్రికుమారుఁడు రాజుచేతికిచ్చి చదువుకొమ్మనెను. అంతట రాజు జాబువిప్పి చదువఁగా నీక్రిందివిధముగా నుండెను.

"నాప్రియమగు భర్తగారికి,—

భార్య నమస్కార పూర్వకముగా వ్రాసికొనినమనవి. తాము ప్రస్తుతము నివశించియున్న దేశమునుండి రెండుగాడిదలు మనదేశమునకువచ్చి చేనిలోని సస్యమునుమేయదలఁచి చేనిలోఁ బ్రవేశింపఁబోయి శక్యముగాఁనందున జుట్టును దిరిగి యావరణ దాఁటలేక గట్టుమీఁది గడ్డి మేసి చేనుమేసినట్లుగా తృప్తిబొంది పోయినవి. ఇందులకుఁదార్కాణము నేనుమీకిచ్చిన పూలదండయే.

మీరు నాకు పురమాయించిన మూఁడుపనులలో నొకటి పూర్తియైనది. తక్కినరెండును వేగముగానే ముగించి తమకు వర్తమానమంపుదును. తమ రాదేశములోనే యుండవలెనని నాప్రార్థన.

ఇట్లు,

మీ ప్రియమైన భార్య."

రాజది చక్కగాచదువుకొని రాకొమరుని కేసిచూచెను. అతఁడు ధరించియున్న పూలమాల వాడలేదుసరికదా మఱింత నూత్న పరిమళమును వెదఁజల్లుచు నప్పుడేకోసితెచ్చి కట్టినదండవలె నెక్కువకాంతితో శోభిల్లుచుండెను. అంత రాజు మంత్రులనుజూచి "ఓరీ, గాడ్దెలారా! ఇంత సొమ్మువ్యయముచేసి పోయినట్టి మీరు గడ్డిమేసివచ్చినారా" యనెను.

బుద్ధిపూర్వకముగా మహాపతివ్రతకు మానభంగముగావింపనెంచి యోచన రించిన పాపమునకు ప్రాయశ్చిత్త మేమియుండునని రాజు మిక్కిలి వ్యసనమునొందెను.

అంత నచట రాజకుమార్తెయు మొదటిపనిపూర్తిగావించి ఇంక రెండవపని నెఱవేర్పు ప్రయత్నములోనుండి యొకనాడు బాగుగా నాలోచించి తనభర్త వ్రాసినట్టుల తండ్రిపేర నొక యుత్తరము వ్రాసి యొక నౌకరుచేతి కిచ్చి "ఓరీ! నీ వీయుత్తరమును దీసికొనిపోయి చాలాదూరమునుండి వేగముగానడిచివచ్చినవానివలె కాళ్ళిధూళితోను వగర్పుతోను తండ్రిగారిచేతి కందిమ్ము" అని కట్టుదిట్టము చేసివానికిఁ జెప్పవలసినవన్నియుఁ జెప్పిపంపెను. వాఁడును పరుగుపరుగున వగర్చుచు వచ్చి రాజసభ ప్రవేశించి నమస్కరించి రాజుచేతి కాయుత్తరమునిచ్చి నిలుచుండెను. రాజు వానిఁజూచి యేమి సమాచారమని యడుగ వాఁడు "దేవా! అవధరింపుఁడు నేను ఉపకరజాదేశము రాజుగారి యొద్దనుండి వచ్చుచున్నాను. దేవరవారి యల్లుఁడుగారట. ఆరాజ సభలో ప్రధానమంత్రిగా నున్నారు. వారిజాబు తమ చేతికిమ్మనినన్ను పంపినారు. నాకు జవాబుదయచేయుఁడు. మీఁద దేవరచిత్తము" అని నిలువంబడెను. రాజుగా రాజాబు మంత్రిచేతికిచ్చి చదివి చూచి యందలిసంగతులు తనతోఁ జెప్పుమని చెప్పి యంతఃపురమునకుం బోయెను. తోడనే మంత్రియు జాబుఁజూచి తీసికొని నగరులోనికిఁ బోయి రాజదంపతుల సమక్షమున నిలిచి యిట్లు చదువదొడఁగెను.

"శ్రీ మామయ్యగారి దివ్య శ్రీచరణసన్నిధికి—

శ్రీ॥ అల్లుఁడు రఘునాధరాజు నిత్యము కాలత్రయమందు ననేక వాదనములుచేసి చేయంగలవిన్నపములు. "శ్లో॥యస్తు పర్యటతే దేశాన్ యస్తు సేవేత పండితాన్ తస్య విస్తారితా బుద్ధి స్తైలబిందురివాంభసి" అను న్యాయమున నేను దేశాటనము సేయ సమకట్టి తమతో మనవి చేసిన పోనియ్యరను భయముచేత సాహసించి యీసింహపురికి వచ్చితిని. ఇక్కడ మంచిపండితులున్నారు. రాజుగారు బహుసరసులు. నన్ను జూచినతోడనే తమ యల్లుఁడనని విని మిగుల గౌరవముతో తమ సామంతరాజులలో నొకనిగా భావించి నిత్యము సభకువచ్చుచుండుమని

సమస్తకార్యములలోను నాతో మంతనముసేయుచు ప్రధానమంత్రి వలె నన్ను భావించుచున్నారు. ఇంకను కొంతకాలమువఱకు మీదేశము వెళ్ళుటకువీలు లేదన్నారు. ఇక్కడిమర్యాదలు, రాజ్యపరిపాలనాక్రమము మొదలగునవి యింకను నేర్చికొనవలెనని నాకునుకుతూహలముగానున్నది. ఇప్పటకుటుంబముతోనుండుటకుఁదగినరాజభవనమొకటి విడిదెగా నొసంగియున్నారు. నౌకరులు చాకరులు సమృద్ధిగానున్నారు కావున మీకొమార్తెను పంపించినయెడల కొంతకాలమిచ్చట నేను కుటుంబసహితముగా నుండి నాఱుమాసములు గడచినపిమ్మట వచ్చి మీదర్శనము చేయుచున్నాను. నాయీప్రార్థన మంజూరులోనికిదెచ్చి నాకోరికప్రకారము జరిగింతురని నమ్మియున్నాను. శ్రీ మాబాబయ్యగారుకూడా యీజాబే చిత్తగింతురుగనుక వారిపేర వేరే వ్రాసికొనలేదు. వారితోడను తమరు సెలవియ్య కోరుచున్నాడను. చిత్తగింప కోర్తాను.

ఇట్లు,
మీ ప్రియమైనయల్లుఁడు."

అల్లునిచేవ్రాలు గల్గినట్టియు స్వయముగా లిఖించినట్టియు నా యుత్తరమును చదివి వినిపింపఁగానే రాజుభార్యవిని తక్షణమే పంపవలెనని భర్తగారితో చెప్పినది. రాచకుమార్తెకూడా యచ్చటనేయుండినదిగనుక తండ్రిగారితోను తల్లిగారితోను తాను భర్తయొద్దకుపోవుటకత్యంత కుతూహలముచూపి పోదునని సెలవిమ్మని ప్రార్థించె. అంతట రాజు సంతుష్టాంతరంగుఁడై మంత్రితో "తగిన దాసదాసీజనముతోడను వలయుపరికరములతోడను ధనకనక వస్తువాహనాదులతోడను తనకుమార్తె జాగ్రత్తగాఁ బోవుటకు వలయునేర్పాట్లు గావింపు" మని యాజ్ఞాపించెను. విలువగలవస్త్రాంబములను నాభరణములను నొసఁగి దాసదాసీజనము వెంటరా నుత్తమాశ్వములు, నేనుగులు సవారీలుమున్నుగాగల సకలపరివారమునిచ్చి సమస్తవైభవముతోడ రాచకుమార్తెను పంపెను. పిమ్మట నాచిన్నది సింహపురికి నొక క్రోసుదూరములోనున్న యొక సుందరోద్యాన వనములోపట కుటీరముల నిర్మించుకొని పరివారమునందు నిలిపి వారికి కావలసిన

నెచ్చెముల నొసఁగి తానువచ్చువఱకు నటనే యుండుమని నియమించి తాను నలువదిపల్లకీలను బురకాలుమూయించి వానిలో స్త్రీలున్నటులు పయివారికిఁ దోఁచులాగునచేసి ప్రతిపల్లకియును నలుగురేసిబోయీలు చొప్పున మోయుచుండఁగా తాను పురుషవేషముధరించి యొక యశ్వము నధిరోహించి సింహపురిపట్టణముఁ బ్రవేశించి యాపట్టణమేలు రాజుగారివాసమునడిగి తెలిసికొని పోయిపోయి తుదకుతనభర్త యున్న లోగిలియొద్దకుఁ బోయి సవారీలు బైటనుంచుమని బోయీల నాజ్ఞాపించి యొకనౌకరింబిలిచి "రాజకుమారుఁ డొకఁడు వచ్చియున్నాడని" వార్త బంపి లోనికిరమ్మని వర్తమానమురాఁగా, నొకకచేరీచావడి లోనికిఁ బోయెను. అంత మంత్రికుమారుఁడెదురేగి తగినమర్యాదతో దోడ్కొనిపోయి సత్కరించి యుచితాసనమున కూర్చుండ నియమించి తానును గూర్చుండి కుశలప్రశ్నలడిగి నామధేయము ఆగమనకారణము దెలియజేయుమనుటయు "తానొకదేశపురాజకుమారుఁడననియు రాణివాసముతో దేశాటనముసేయవచ్చితి ననియుఁజెప్పెను. అందుపైని మంత్రికుమారుఁడు (భర్త)" బైటనున్న నలువదిసవారీలు వెంటనే లోనికిఁ దీసికొనిపోయి తన నగరులో వరుసగా నున్నగదులలోనికి నడువుమని చెప్పిపంపెను. సవారీలతో గూడ వచ్చిన దాసీలు సవారీతలుపులు మూసి గదులలోబ్రవేశించి వట్టిసవారీలు పైకి బంపివేసిరి. పిమ్మట నలువదిమందిదాసీలు కచేరీ సావడిలోనికి వచ్చి "జనానా సురక్షితముగా లోగిళ్లలో బ్రవేశించె" నని విన్నవించిరి. మంత్రికుమారుఁ "డీదాసీ లెక్కడినుండివచ్చినా"రని యడుగ క్రొత్తగా వచ్చిన రాకుమారుఁడు (పురుషవేషధారి) వీరు ఎవరియజమానితో వారు సవారిలోగూర్చుండి వచ్చినారు. వీరు వారివారి యజమానినులతో గదులలోఁ బ్రవేశించినారు. జరుగురువర్తమానము లేమైన వారు మనకుఁ బంపినయెడల వచ్చి మనతో మనవిచేయుదురు. వారికి వలయునట్టియిలు మూవత్తు జాగ్రత్తగాచేయఁబడియున్నవి. వారివంట సామానులు వగైరాలు బండమీద నింకనువచ్చుచున్నవి. వారినౌకరులును సామానుతోవచ్చుచున్నారు." అనిచెప్పెను. అంతట నేఁబదిబండ్లమీఁద వంటసామాను, వంటపాత్రలు మున్నగు నితర సామానులు

వచ్చెను. నౌకరులును బసలయొద్దకువచ్చి కందవంట ప్రయత్నములో నుండిరి. అంత మంత్రికుమారుఁడు "మీరుమాకతిథులుగనుక మీరందఱు మాకందాలోనే భోజనములు చేయవలయుననియు, తాము కాలవైపరీత్యముకతన తమరాణివాసమును తమదేశమునువిడిచి ఇచ్చట నొంటిమై యుండవలసివచ్చెననియు, అందువలన దాసీలగత్యములేక యుంచలేదనియు ఎవరిదాసీలు వారితోగూడానే యున్నారు గనుక జనానావారికి సపయియావత్తు తామే చేయుదుమనియుఁ జెప్పి క్రొత్త రాజకుమారునోడంబఱచి కొంతసేపిష్టగోష్ఠికబురులు చెప్పుకొనిరి. అనంతరము స్నానము చేయుటకు నెవరిగదులకువారుబోయి స్నానములు చేసి భోజనములుచేయుటకుఁబోయిరి. రాచకుమార్తెయుఁ దనపురుష వేషము బయలుపడకుండ స్నానము, బట్టలుధరించుట మున్నగునవి ప్రత్యేకము తనగదులలో జరుపుకొనెను. తనయొద్దనున్న పురుష సేవకులు స్నానమునకు నీళ్లుకాచి తోడి సిద్ధముచేసి బట్టలువగైరాలు గది లోనుంచి వెడలిపోవుటయును తాను స్నానముచేసి యాబట్టలు ధరించుటయు పిమ్మట చాకలివాఁడు వచ్చి తడిసినబట్టలఁ దీసికొని పోయి యుదికి తెచ్చుననియు, తమదేశపు రివాజటులనే యనియుఁ జెప్పి సమాధానపఱచి తనగుట్టుబయలుపడకుండ మూఁడుదినములు మంత్రికుమారునితో నిష్టాలాపములాడుచు గడిపెను. నిజముగా నలువదిగదులలో నలువదిమంది భార్యలున్నటుగానే మంత్రికుమారునికి విశ్వాసము కలుగునటుల నటించెను. దాసీలుమాత్రము వచ్చి పోవుచుండెడివారు. ఒక్కొక్కదాసి వంటసాలకువచ్చి తనయజమానురాలికి తనకువలయు భోజనపదార్థముల నౌకరికిఁ గావలసినదాని నిద్దఱికని చెప్పి తీసికొని పోయి తామే భుజించుచు నిజముగా లోపల జనానావా రున్నట్లు నటించుచుండిరి.

ఇట్లుండనొకదినమున తనకు 'మాసబహిష్టు' తటస్థింపవెంటనేమంత్రి కుమారునితో "తమదేశములోతనజనకునికిచాలజబ్బుగానున్నటుల వర్తమానము వచ్చినదనియుతక్షణంపోకతప్పదనియు దాసీలకృతముగా తమ జనానాను జాగ్రత్తగా కాపాడవలెననియునేకవిధములఁజెప్పి యాతని మెప్పించి క్రొత్త రాజకుమారుఁడు (మనకథానాయకి రాచకుమార్తె)

గుఱ్ఱమెక్కిపోయి తోఁటలో వేయబడియున్న తమడేరాలోఁ బ్రవేశించి
మూఁడుదినములుండి నాలుగవనాఁడు శుద్ధిస్నానము జేసియావెంటనే బైలు
దేఱి స్త్రీ వేషమున సవారితో వచ్చి తోడ నలుగురుదాసీలు రాఁగా వారిచేత
మంత్రికుమారునితో పెద్దదేవిగారి బంధువులొకరు వారినిచూచుటకు
దేశమునుండి వచ్చినారని చెప్పించి పెద్దదేవిగారినగరులోని కాసవా
రితోఁ బోయి సాయంకాలమువఱకు సవారిని దాసీల నుంచి పిమ్మట
వట్టిసవారీలును దాసీలును బైటికివచ్చిరి. మంత్రికుమారుఁ డిది యేమి
యనియడుగ "మాదేవిగారుమీాస్నేహితుని పెద్దదేవిగారినిజూచుటకు
వచ్చిరనియు వార లొండొరులను జూచుకొని యిష్టాలాపములాడు
కొన్నపయిని మాదేవిగారు మరల వెళ్లిపోవుచున్నా"రనియుఁ జెప్పి
సవారిఁ దీసికొని తమబసచేసిన తోఁటలోనికిఁ బోయిరి రాచకుమార్తె
తోఁటలోనున్న భృత్యజనముతో "ఎవరు వచ్చియడిగినను తమనిజస్థితిఁ
జెప్పవల"దని యేదియో యొకకొత్తపేరు చెప్పవచ్చునని వారలకుఁ
కట్టుదిట్టముఁ జేసెను. ఇట్లు రాచకుమార్తె రహస్యముగాఁ బ్రవేశించి
యారాత్రి తనగదితలుపుఁ దీసి మనోహరముగా వీణవాయించుచూ
నొకవిదేశస్త్రీవలె వేషముధరించి మాయగొంతుకతో మాటాడుచు
మంత్రికుమారునికి తనదాసిచేత వర్తమానమంపెను. మంత్రికుమారుఁ
డు బహుసంతోషముతోఁ జని యామెనుచూడఁగానే తమకము పట్టలేక
తత్క్షణమె మోహపరవశుఁ డయ్యెను. ఆమెయుఁ గొంతసేపు వీణాగా
నమును, కొంతసేపు కుశలప్రశ్నపరంపరలను గురించి నలువదిభార్య
లుగల తనభర్తతో తనకేమిసుఖముగలుగఁ గలదని, కొన్నివిరక్తి
మాటలు చెప్పుచు బహుపత్నీత్వము పురుషులకుఁ గూడదని యతనికిఁ
దోఁచునటులఁ జేయుచు బహుపత్నులుగలవారి భార్య లిటులనే వ్యభి
చరించుచుందురని సూచించుచు కొంతసేపు చమత్కారముగా నాతని
తో మాటాడి ప్రౌఢగావున తాను బయలుపడకుండా యతనిచేతనే
తనయభిప్రాయము వెలిగ్రక్కించి, తాను పట్టమహిషియయ్యు నట్టిపని
చేయఁగూడదని యాతని మందలించుచున్నట్లు కొంతసేపు మాటలాడి
తుదకు తానును తమకపడి మోహించినటుల నటించి తాత్కాలిక
రహస్యగాంధర్వవివాహమును తామిద్దఱు చేసికొనినట్లును, తా నీక

నన్యులతో సంచరింపననియు, తాను దేశము వెళ్లినను తలచుగా నచ టికి మీరు వచ్చుచుండవలెననియు, మనసంయోగమునకు వలయు నేర్పాట్లు దాసీలమూలముగా తానుచేయించితిననియు, నట్లయిన తనకు వ్యభిచారదోషము లేకుండుననియు లేనిపోనిసమాధానము జెప్పి, యతనితో నారాత్రి మదనక్రీడాసౌఖ్యము ననుభవించి, మదన సామ్రాజ్యపట్టాభిషేక మాతనికిఁ జేసి, తాను పట్టమహిషియై మారుని బాఱఁదోలి తెల్లవాఱువఱకు నారాజ్యమేలి తెల్లవారినపిదప తమ తమ నెలవుల సుఖముగానుండిరి.

మంత్రికుమారుఁడును రాజసభకుఁ గొన్నిదినములవఱకు రానని వర్తమానమంపి స్నానము, భోజనము మొదలగు నవచటనేజేసి యా రాత్రిసైతము తొలినాఁటిరాత్రివలెనే మరల స్నేహితునిపెద్దభార్య వర్తమానమంపునని నమ్మి, అందువలన రాత్రి నిద్రయుండదు గనుక పగటిపూఁటయే నిద్రపోయి సాయంకాలమునకు రాత్రిభోజనము పెం దలకడనే తీర్చుకొని వాసనద్రవ్యముల నలఁదుకొని పోషకు అయి యెదురుతెన్ను చూచుచుండెను. మఱునాఁటిరాత్రి రాచకుమారు రెండవగదిలోఁ బ్రవేశించి భోజనాదికవ్యాపారములఁ నన్నిటిని శీఘ్ర ముగాఁ జక్కఁబెట్టుకొని యొకపిడేలు చేతఁబుచ్చుకొని శ్రావ్యముగ వాయించుచు మఱియొకదాసిచేత మంత్రికుమారునకు వర్తమానమం పెను. మంత్రికుమారుఁడును పోయి చూచి యీరెండవభార్య నేటికిఁ గూడినది. ఇటువలెనే నలువదినుందిని వరుసగాభోగింతునుగాక యని యువ్విళ్లూరుచుఁ లోనఁబ్రవేశించి, యామెచేయు నతిథసత్కారముల నందుకొని తాంబూలముస్వీకరించి సరసాలాపములాడి, తొలినాఁటి వలెనే యామె "బహుపత్నులుగల రాజులభార్య లందఱు నిట్టె యుం దు"రని సూచించుచు, శృంగారపుప్రశంసచేయుచు నాదిశంకరాచా ర్యులవారు పరకాయప్రవేశమున రాజభార్యలతో సంభోగించుచు, నొక్కొకరాత్రి యొక్కొకయామెయొద్ద చదివిన "యమరుక" మను శృంగారగ్రంథములోనిశ్లోకములలో నొకశ్లోకమునుజదివించి యాయన స్వదస్తూరిని వ్రాయించి చేవ్రాలు చేయించుకొని తేదీ వేయించి తీసికొనెను. తొలిదినమునను నిటువలెనే యొకశోకమును తీసికొనెను.

అపూర్వ మనోహర చిత్రకథలు.

(అమరుక మనుశృంగారగ్రంథమచ్చుపడియున్నందున నాశ్లోకములనిందు వేఱుగా వ్రాయలేదు,) ఆపిమ్మట మదనక్రీడాసక్తయై యనేకవిధముల క్రీడించి మన్మథావస్థల నోలలాడించు వాలె చేను. ఇట్లొక్కొక్కదిన మొక్కొక స్త్రీవలె నలువదిదినములు నలువదిస్త్రీలు వెలుఁగున వేషధారియై గుట్టు బయలుపడనీకుండ నతిచమత్కారముతో మంత్రికుమారునితో భోగించి కడపటిదినమున నతనినామాక్షరములు గల యతని చేతివ్రేలి ముద్రటుంగరమును కత్తియును దీసికొని మఱికొన్ని యితరములైన యాభరణములు, విలువగలవస్త్రములు, బొమ్మలు మొదలగునవి యతనివలన బహుమతులుగా గైకొని తా నప్పటి కంతర్వత్ని యని తెలిసికొని వెంటనే యటనుండి వెడలిపోవఁ దలఁపుగలదై యోచింపఁదొడఁగెను.

ఈనలువదిదినములలోను తోఁటలోనున్న పరివారమంతయు తమపరివారమే యని తమభర్తగారు తమదేశమునకుఁ బోయిరి యెప్పుడు వత్తురో తెలియదు. వారువచ్చువఱకు తాము సర్వస్వతంత్రములతో నుండవచ్చుననియు నుచితప్రసంగములు సేయుచు పగటిపూఁట సైతము మంత్రికుమారునితో నొకొకప్పుడు వేదియా యొకభార్యవలె నొకొక్కనాడితలుపుఁదీసి మాటాడుచు తోఁటలోనికి సైతము వచ్చుచుఁ బోవుచు నిటువలె గుట్టు బట్టబయలు కాకుండ నటించుచు రోడుపనులు పూర్తియైనవిగదా యని నమ్మి తాను నియముగలిగి తన పాతివ్రత్యము చెడకుండ తనభర్తతో సాంగత్యము పుత్రసంతానముకలుగఁ జేసినదని తప్పక పుత్రుఁడుకలుగునను నమ్మకముతోనేయుండి మరునాఁడు తెల్లవారునరికి పురుషవేషముతో తోటలోనుంచి తొలినాఁటి రాత్రియె తెలవాఱుసమయమున మంత్రికుమారునితోఁ దోఁటకుఁ బోయి వచ్చెదనని చెప్పి సవారిపయనిఁబోయి తిరిగివచ్చినయటువలె నొకగంటలోగా వట్టిసవారి పంపివేసెను. అనవాని గదిలోనిఁ దీసికొనిపోయి మరల పైకి బంపివేసిరి. (వెళ్లినయామెయే పురుషుఁడై పోయెను.)

స్నేహితుఁడగు మంత్రికుమారునికి పత్రమానించెను. "ఇప్పుడే మాంబసయయినతోఁటలో దిగితి మనియు నక్కడ మీ కలజడి లేకుం

డుటకయి పరివారమును, సైన్యసామగ్రియు నచట నుంచి రాణివాసముతోడనే మీతావురువచ్చితిననియు సాయంకాలము వచ్చెదననియు" వర్తమాన మంపెను. అందుండఁగానే మంత్రికుమారుఁడు మిక్కిలి వ్యసనముతో నొకదాసినిబిలిపించి "మీరాజుగారు వచ్చిరి తోఁటలో నున్నారు. సాయంకాలము వచ్చెద"రని రాణివాసమునకు కబురుపంపెను. ఆరాత్రియె (రాణీలయొద్దనుండు దాసీలన్నివిధముల వారితో నుందురు గావున) పత్రిగదిలోనుంచి యొక్కొక్కదాసీచొప్పున నలువదిమంది దాసీలు నొకరికొకరు తెలియకుండ మంత్రికుమారునియొద్దకు వచ్చి తమయజమానిని తమతో వారికిఁగలిగిన వియోగమునకు మిగులవగచుచున్న దనియు నిఁక గాంధర్వవివాహసంబంధమున మిమ్ము మమ్ములనేగాని యన్యులను మొగమెత్తియయిన చూడదనియు మీరు ముఖ్యముగా మీదేశమునకు రావలెననియు మీరాయిష్టము వచ్చినంతకాలము తమతో సుఖముగా నుండవచ్చుననియు మొదలగు వివాహసంబాధమగుమాటలు రాణివాసమువారు చెప్పినట్లుగఁ జెప్పి సంతోషపెట్టిరి".

అంతలో సాయంకాలమయ్యెను. అప్పుడు క్రొత్తగావచ్చిన రాజకుమారుఁడు గుఱ్ఱమెక్కివచ్చి తనతండ్రిగారియు త్తరుప్రకారము తాము వెంటనే బైలుదేరిపోవలెనని చెప్పి రాణివాసముతో మేము పోదుముగాని మాపరివారమంతయు తోఁటలోనే యుండుననియు సాధ్యమయినంతవేగముగ రాణివాసముతో నచ్చెదననియుఁ జెప్పి నాఁటిరాత్రి కక్కడనుండి మఱునాఁడు బయలుదేరి యథాప్రకారముగా సవారీలలో దాసీలెక్కి పైకిరాఁగా సవారీలతీసుకొనివచ్చిరి. వచ్చునప్పుడు మంత్రికుమారుని స్నేహాధిక్యముచేతను, చనవుచేతను, పురుషవేషముతోడనే మరిమరి కౌఁగలించుకొని యతనిచేతులు ముద్దుపెట్టుకొని మరల వేగముగా వచ్చెదనని ఖరారుచేసి యందుకు ప్రమాణముగా చేతులుముద్దుపెట్టుకొని (ఇది రాజులయొద్దచేయు ప్రమాణము. ఈమర్యాద యిప్పటికిన మనయింగ్లీషుపాలకులయొద్దను గూడ కలదు. మనదేశమునకు గవర్నరులుగావచ్చెడువారు ఇంగ్లాండులో రాజుగారికిగాని వారిపైయధికారులకుగాని చేతులు ముద్దుపెట్టు

కొని వత్తురు. అదే ప్రమాణము.) పోలేకపోలేక మరలిమరలిచూచుచు
తోటలోనికిఁబోయెను. అచ్చటనొకటిరెండుదినములుతననొకర్తు తాను
సైన్యపరివారము సుఖముగానుండి యెక్కడసవారీ లక్కడ మాయ
ముచేసి దాసీలనుమాత్రముంచి మూఁడవదినమున తనమనములో
నాలోచించుకొని మంత్రికుమారుఁడు వచ్చి యడిగితే రాజకుమారుఁ
డును రాణివాసమును దేశమునకుఁ బోయిరనియు వారు తిరిగి వచ్చు
వఱకు తమ్మునిచటనుంచిరనియుఁ జెప్పవలసినదని చెప్పి తానొక
యోగినివేషము ధరించి పదిమందిదాసీలను యోగినీలవేషము వేయించి
వారు శిష్యురాండ్రుగను తాను గురువురాలుగను సమకూర్చుకొని
మంత్రికుమారునితో తాను సంభోగించు దినములలో నప్పుడప్పుడు
తనకు మంత్రికి జరిగిన ప్రసంగములో నారాజకూతురు బహుసౌంద
ర్యవతియని మంత్రికుమారుఁడు తనతోఁ జేయు ప్రసంగములనెల్ల
నామూలాగ్రము (తెలిసినదిగనుక) యేరాజుగారిసభలో మంత్రికు
మారుఁ డుండెనో యారాజుగారి యంతఃపురమునకు బయలుదేఱిపో
యెను. అనఁగ నప్పుడప్పుడు మంత్రికుమారుఁడు తోటలోనికిఁ
బోయి కొందఱు దాసీలనుజూచి వారితో ముచ్చటలాడుచు వారి
యజమానినులను నటులచెప్పుకొనుచు కొందఱుదాసీలుగూడా వెళ్లి
రని కొందఱున్నారని వారు చేయుప్రసంగములు వినుచు తన నాయి
కల యోగక్షేమముఁ దెలిసికొనుచు వారినిచూచిపోవుగానే దాసీల
మూలముగా విన్నవార్తలవల్ల సంతోషించుచుండెను.

అట్లు శిష్యురాండ్రైన చిన్నయోగినులతో వెళ్ళినపెద్దయోగిని
(రాజకుమార్తె) యారాజభవనములో ప్రవేశించి రాణిగారివల్ల తగిన
మర్యాదపొంది కన్యయగు తమ పుత్రికను రాణీగారు తనకు పరిచర్య
చేయుటకు రాణిగారొసఁగ నామెను శిష్యురాలుగా గ్రహించి (రాజు
లలో వివాహముగాని రాజకన్యకలను) యోగులుగాని యోగినిలు
గాని వచ్చినప్పుడు వారికి శిష్యురాండ్రుగా వారల పరిచర్యసేయునిమి
త్తము నియమింతురు. (అర్జునుఁడు యోగివేషమున సుభద్రనువివాహ
మాడుటయు నీమర్యాదనుబట్టియే కుంతి దుర్వాసునివలన మంత్రగ్ర
హణముసేయుటయు నీమర్యాదనుబట్టియేయని తెలియనగును.)

యామెను ఆమెతో నందుఁగల సమస్తమయినవారికి నంతఃపురములో వేదాంతోపదేశము చేయుచుండెను. వారలమనస్సులును పరిపక్వము పొందుచుండెను. ఇటుల నాలుమాసము లచ్చటనుండి వేదాంతపు మొక్కను వారిహృదయములలో నాటఁగా దున్నినకొలఁది మంచి దియై భూమి చవుడు తేలిపోయి యందులోని విత్తనములు వేగముగా నాటుకొనినటులను, కొన్ని భూమి బాగాదున్ని గొక్కువరాలు విత్తు నాటితే యదిబహు వేగముగా మొలచినటులను తల్లిమనస్సుకన్న కూఁతురుమనస్సు కోమలమైనదిన్నీ చలింపనిదిన్నీ యుండుటచేత కూఁతురి మనము వేగముగా పరిపక్వములోనికివచ్చి సంసారసుఖముసందు విరక్తిపుట్టి యోగినితో నెల్లచోట్లకు ప్రయాణమవుచుండెను. (ఈసందర్భమున నొక చిన్నకథచెప్పనగును-ఒకయూర నొక వేదాధ్యయనసంపన్నుఁడును శాస్త్రవేత్తయు వేదాంతియునగు నొక బ్రాహ్మణుఁడుండెను. అతని కేకపుత్రవిషయు మొక్కఁడే కొడుకు. తండ్రికొడుకునకు ముందుగా వేదాంతశాస్త్రమే బాగుగా బోధించెను. కొడుకు పరమవేదాంతి యయ్యెను. వివాహమాయెను. భార్య కాపురమునకు వచ్చెను. ఇద్దఱికి సంపర్కము లేదు. కోడలు బుద్ధిమంతురాలు గనుక ఆసంగతిబైటికి రానీయక యింటిలో పచారీలుచేసి కొనుచుండెను. ఒకనాఁడు పశువులసాలలో మామగారు భర్తయు వేదాంతగోష్ఠి చేయుచు గూర్చుండియుండిరి. ఆపశువులసాలలో నుండియే భోజనములైనపిమ్మట ఆకులుపారవైచుటకు వెళ్ళునట్టిమార్గము కోడలు ఎంగిలియాకులు పారవేయుటకు పశువులసాలమార్గమునుండి పోవుచుండగా నొకయావుదూడ కోడలుపై కెగురుచుబోయెను. ఆకోడలు చప్పున విస్తరాకులఁ బారవైచి దూడను సమీపించి "ఉంకుముండా! నీకు పెంకితనమెక్కువాయెనా? మామామగారిచేత వేదాంత ముపదేశము చేయింతును" అనియెను. అది మామగారు విని కోడలికి కొడుకునకు చిరకాలమునుండి స్పర్శ లేదని గ్రహించి యప్పటినుంచి కొడుకునకు శృంగారగ్రంథములు చేష్టలు ప్రారంభించి కొక్కోకము మొదలగునవి చెప్పి కొద్దిరోజులలోనే శృంగారరసప్రధానుఁడుగా వీరరసికాగ్రేసరుడుగాఁ జేసెను.) అంత నొకనాఁడు యోగిని (రాచకుమార్తె) రాణి

గారియొద్ద సెలవుగైకొని వెళ్ళిపోవుటకుఁ బ్రయాణమగుచుండఁగా కూఁతురు తనకు వివాహ మక్కఱలేదని యోగినిసేవచేయుచు నామెతోఁగూడ వెళ్ళిపోవుదునని పట్టుపట్టెను. అప్పుడు యోగిని రాజుగారిని నగరులోనికిఁబిలిపించి దంపతులిద్దఱికడను కూఁతును గూర్చుండఁబెట్టి తనవృత్తాంతము చెప్పఁదొడఁగి యిట్లనెను:—

"రాజదంపతులారా! నేనొక దేశపు రాజకూఁతురను మాతండ్రికి నే నొక్కఱితనే కూఁతురను. నాకు చిన్నప్పుడు మాతండ్రిగారు గురువునొద్ద సమస్తవిద్యలు నేర్పించెను. నేను మనస్సు పరిపక్వము గలదాననై సంసారసుఖమందు విరక్తిపొంది యీ యోగినివేషము మాయింట నేను నగరులోనేయుండి గ్రంథకాలక్షేపము చేయుచుండగా మాతండ్రిగారు నన్నుఁజూచి యాఁడుదాననైనను నన్నే మగవానిగా భావించి "తల్లీ! నీ వాఁడుబిడ్డవయినను నాకు నీవేపుత్రుఁడవు. నారాజ్యము నీవే పరిపాలనము సేయుచుండుము నాయనంతరము నీవే పట్టాభిషేకమునుపొంది మంత్రివర్గముగొలువ రాజ్యపరిపాలనము చేయుచుండుము. నీయావజ్జీవ మట్లు పాలించుచు నీయిష్టమువచ్చినప్పుడొకమగవానిని తనయునిగాగాని యొకయాఁడుబిడ్డను కూఁతురుగాఁగాని పెంచుకొని యీరాజ్యము సుతునికో దౌహిత్రునికో యిచ్చి వానికిఁ దగిన బుద్ధులుచెప్పి వివాహముగావించి వారు సంతానవంతులగువఱకు నీవుండి పిమ్మట వానప్రస్థమునకుఁ బోవలెనుగాని యీలోగా వానప్రస్థాశ్రమము స్వీకరింపవద్దని చెప్పిరి. కనుక నే నరణ్యములలో నాశ్రమముగల యోగినిని గాను గృహస్థులవలె నింటనే యుండి కుమ్మరిపురుగువలె రాజ్యభారము వహించి పరిపాలించుచున్నను తల్లేశము నా కేమియు లేక నాముక్తత్వమును నేను కాపాడుకొనుచుందును. మాతండ్రిగా రట్లు సెలవిచ్చిన పయిని నేను వారితో "బాబయ్యగారూ! తమరు సెలవిచ్చినటుల నేను వానప్రస్థాశ్రమము వెంటనే స్వీకరింపను. ఈ యోగినీవేషముతో కొన్ని సంస్థానములకు సంచారముబయలుదేరి యా యా రాజుల యంతఃపురములలోనివారికి వేదాంతముపదేశించి మనఃపరిపక్వముపొంది నాతో వచ్చుటకు కోరికగల రాచకన్నెలను (నేను స్త్రీనిగనుక సహజముగాస్త్రీసోదరీమణు

పైననే ఆశయుండును.) నాకు సోదరిగాఁదెచ్చుకొని దానికి శృంగార ముపదేశించి సంసారవాంఛ పుట్టించి వివాహముచేసి వారికి సంతాన ముకలుగువరకు నుండి వారు సంతానవంతులు కాఁగానే వారికిచెప్ప వలసినబుద్ధులు చెప్పి వారిసుతుఁడు పెద్దవాఁడై సంతానవంతుఁడై పట్టాభిషేకమునకు దగినవాఁడు కాఁగానే పట్టాభిషేకముఁజేసి రాజ్య ము వానికప్పగించి నాచెలెలిని మఱఁదిని దీసికొని వానప్రస్థాశ్రమము లోనుండి వారిని తరింపఁజేసి నేనును తరింతును" అనిచెప్పి వారియొద్ద సెలవుపుచ్చుకొని యొకయేడాదినాఁటికి మరలవచ్చెదనని యొప్పుకొ నివచ్చితిని. వీరు నా నగరులోనుండి నాయూడిగముసేయు దాసీలు. ఈ సమీపమున తోఁటలోనున్న డేరాలు నావే ఆపరివార మంతయు నాదేను. నాదేశము విడిచి సంచారమునకు బయలుదేరి తొలుదొల్త మీ నగరునకే వచ్చితిని మీపిల్ల బహుబుద్ధిమంతురాలు. సూక్ష్మబుద్ధి కలది. కుశాగ్రబుద్ధిగలదియని చెప్పవచ్చును. వేదాంత మెంతవేగ ముగా గ్రహించినదో యంతకన్న తక్కువవేగముగా శృంగారోపదేశ ముజేసి సంసారవాంఛ పుట్టించెదను. (అంతలో కూతురు యోగినితో "నన్నుమఱల సంసారకూపములో త్రోయఁజూచుచుంటిరా? యోగి నిగారూ! అట్లయిన నే నిప్పుడే వానప్రస్థమునకు బోయెద"నని పట్టు దలగాఁ జెప్పెను. యోగిని యామెవీపుమీఁదఁ జేయివైచి తట్టి బుజ్జ గించి "చెల్లెలా! నేను తొల్తనే నీవు నాసోదరి నంటిని మీ బాబయ్య గారి రాజ్యమెంతయున్నదో యంతకు పదిరెట్లు రాజ్యము మా బాబ య్యగారిది. మేము స్వతంత్రరాజులము మీ బాబయ్యగారు మాకు పన్నుగట్టుదురు మేము దవద్వీపచక్రవర్తులము మీ బాబయ్యగారొక్క దేశానికే యధిపతులు అయినను నీవెప్పుడయితే నాకు చెలెలివైతివో యప్పుడే యీ రెండురాజ్యములు మనవే నీవు నాతోఁటిదానివే. నేను యోగిని నయితే నీవును యోగినివి నేను సంసారిణి నయితినేని నీవును సంసారిణివే. నిన్ను సంసారకూపమునఁ ద్రోసి నేను బయటనుందునా? మనమిద్దఱము నొక్కసుఖమునె యనుభవింతము నీవు తొందరపడ కమ్మా! అంతగా నీకు భయమైతే నీకు వివాహముచేయబోవు వరుని ముందుగా నేనువివాహమాడి పిమ్మట నాతనికే నిన్నును వివాహము

చేసి మనమిద్దఱ మొక్కనిభార్యలమైయై యేకసుఖ మనుభవించు
చుందము. నీకు చిన్నతనపుతొందరపాటేగాని వేదాంతానుభవము
కలిగినపుడు నీకుగల శాంతమేదీ?" అని బోధపఱచి తల్లిదండ్రులతో
మఱల జెప్పనారంభించెను) తగినవరునికి వివాహముచేసి రాజ్యభా
రము నేనే మంత్రినైయుండి పరిపాలనజేయుచు సంతానప్రాప్తి గలుగ
గానే పిల్లవానికి విద్యాబుద్ధులు చెప్పించి పెద్దవానినిజేసి రాజ్యము
వాని కప్పగింతును. ఈ రెండురాజ్యములకు వాఁడెరాజు ఈయమ్మా
యికి జనకపితరులు మీరు నాకు పోషకపితరులు. మారాజ్యమున
కును మీరాజ్యమునకును నాలుగుదినముల ప్రయాణము తగిన పరి
వారముతోడను దాసదాసీబృందములతోడను నాచెల్లెలిని నాతోఁ
బంపుఁడు. ప్రతిదినము నామె యోగక్షేమము మీకుఁ దెలుపుచుం
దును. మాబాబయ్యగారు పెదలయినారు. నే నీక్షణమె తిన్నగా
మారాజ్యమునకే పోయి బాబయ్యగారికి, అమ్మాజీగారికి నాచెల్లెలిని
గనఁబఱచి వారలయనుమతిని వివాహప్రయత్నము జేసి మీచేతనే
కన్యాదానముచేయించి సెలవైనయెడల మీరాజ్యమున నిక్కడగాని,
లేనియెడల నదియు మాదేగనుక మారాజ్యమునఁగాని వివాహము
చేయింతును. ఇదియంతయు రెండుమూఁడుమాసములకు లోగానే చే
యింతును. (అప్పటికి తనకు ఆఱుమాసము లతిక్రమించి యేడవమాస
పుగర్భము) గనుక నిశ్చింతగా నాచెల్లెలిని నాతోఁబంపుఁడు. వివాహ
మునకురమ్మని మీకు శుభలేఖనంపువఱకు నాపరివార మాతోఁట
లోనే డేరాలలోనే యుండును. అప్పుడు మాతోఁ గూడవారువత్తురు
ఇప్పుడు కొంచెము పరివార మచటనుంచి తీసికొని నాచెల్లెలు నేను
పోదుము మీ రేమియు ననుమానింపవలదు." అని వారిపాదములు
ముట్టి ప్రమాణముచేసి యారాజుగారికూఁతురిని దీసికొనివచ్చి తోఁట
లోనున్న పరివారమును తానుతిరిగి వర్తమానముపంపువఱకు నచట
నే యుండుమని నియమించి వారికి వలయు జీతబత్తెముల నొసఁగి
తాను బయలుదేఱి తనతండ్రిగారిదేశమునకుఁ బోయెను. అట్లు పోవు
టకు ముందుగానే యొకదినము గడువుండఁగా తండ్రిగారికి చేరునటుల
మగఁడువ్రాసినటుల నొకచీటివ్రాసి యొకనౌకరుచేత తండ్రిగారికి

బంపెను. తండ్రిగారది యందుకొని మంత్రిచేతికిచ్చి చదువుకొని రమ్మనియంతఃపురమునకు బోయెను. మంత్రి యాచీటిని జదువుకొని యంతఃపురమునకుఁబోయి రాజదంపతుల కిట్లుచదివి వినిపించెను.

"శ్రీ మామయ్యగారి పాదపద్మముల సన్నిధికి—

అల్లుఁడు రఘునాధరాజు అనేక నమస్కారములు చేసి చేయంగల విన్నపములు. ఇచ్చట క్షేమము అచ్చట తమ సుఖసంతోషాతి శయములు నిరంతరము వ్రాయించుచుండఁగలకర్తలు. తమ యాశీర్వచనప్రభావముచేత మీకొమార్తె యంతర్వత్నియై యేడవమాసపు గర్భముతో నున్నది. ఇఁక రెండుమాసములలో శ్రీ యేలినవారి పేరిటివాఁడు మా ద్దులుతనయుఁ డుదయించి యేలినవారియొక్కయు శ్రీ అత్తయ్యగారియొక్కయు అంకపీఠి నలంకరింపఁగలఁడు మాసములు నిండినకొలఁది ప్రయాణ మాయాసముగా నుండును. కనుక తొమ్మిదవమాసమువఱకు నుంచి పంపించవలె నని కుతూహలము న్నను ఇప్పుడే తమ సముఖమునకుఁ బంపుకొన్నాను. నే నిక్కడ మఱిరెండుమాసములుండి వచ్చెదను. ఇంతలో తమవద్దనుంచి నాకు శుభలేఖకూడా రావచ్చునుగాన నన్ను క్షమించి యీరెండు మాసము లిచ్చటనుండుటకు ననుగ్రహించి మీకుమార్తెను క్షేమముగా ప్రవేశముగని యూవైనము తిరిగి నాకు మారుజవాబు ప్రసాదింతురని నమ్ముచున్నాను. ఇదియే పదివేలు కలంతొాజా మా బాబయ్యగారిజాబుచూతురుగనుక వారికి వేఱేవ్రాయలేదు. అందుకు వారాగ్రహింపకుండ శ్రీ యేలినవారిదేభారము దివ్యచిత్తమునకు తేఁగలకర్తలు.

మకాం-సింహపురి.
క్రోధన సం॥ర॥ ఆశ్వయుజ
శు ౭ మీా గురువారము.

ఇట్లు
రఘునాధరాజు.

జాబువిని రాజదంపతులును మంత్రియును బహుసంతోషమును బొందిరి రాజపత్ని సంతోషమునకు మేఱయేలేదు. రేపు అమ్మాజీ

యిక్కడికి వచ్చును. తగిన పరివారముతో నెదురేగి తోడికొనిరండని
రాజదంపతులాజ్ఞాపించిరి. మంత్రియు నట్టి నేర్పాట్లుచేసి తానును
కోడలికెదురుగాఁ జనెను. ఇంతయు మఱునటిదినము రాచకుమార్తె
యుచితపరివారముతో తండ్రిగారిపట్టణమునకు పయనమైపోయి యం
తఃపురములోనికి క్రొత్త రాచబిడ్డను తీసికొని తల్లిదండ్రులకు తాను
మ్రొక్కి యామెచే మ్రొక్కించెను. ఇట్లు రాకముందు రెండురోజులు
ప్రయాణము వచ్చి మూడవదినమున రాచకుమార్తె క్రొత్త రాచకు
మార్తెను దగ్గఱదీసి కౌఁగిలించుకొని ముద్దాడి "చెల్లెలా! నీవు నిజము
గా నాసోదరివె. నాభర్తకే నిన్ను వివాహముసేతును. నాభర్తకు
నాకు నొకపంతము వచ్చెను. ఆయన నన్ను మూఁడు పనులు చేయు
మని చెప్పెను. ఆ మూఁడుపనులు చేయని యెడల మూఁడు
చెప్పుదెబ్బలు కొట్టుదుననియెను." అని తమకు మొదటినుంచి జరిగిన
వృత్తాంతమంతయు నామెకు నామూలాగ్రముగా జెప్పి వారు చెప్పిన
మూఁడుపనులలో మొదటిది మేడకట్టించితిని. రెండవది పాతివ్రత్యము
చెడకుండ ఆయనయొద్దకేపోయి సాంగత్యమొనరించి గర్భవతి నైతిని.
ఇప్పు డేడవమాసము గర్భము. నేను నిండునమ్మకముతో దైవముపై
నిభారము వైచి భర్తనే దైవముగానమ్మి యాయనయొద్దనె కాపురము
రహస్యముగా వారికిఁ దెలియకుండఁ జేసి గర్భవతినైతిని గనుఁక
తప్పక యింక రెండు మాసములకు మగపిల్లవాఁడు కలుగును. మూఁడ
వది నిన్నాయనకువివాహ మొనరించుట. నిన్నే ఆయన మోహిం
చెను." అనునంతలో "అక్కా! వారెక్కడ నున్నారు? నన్నెట్లు వరిం
చిరి చెప్పు?" మని యడిగెను. "చెల్లెలా! వారు మీబాబయ్యగారి
కొలువుకూటములో ప్రతిదినము వాడకుండా యేదినమున కాదినమే
అప్పటికప్పుడే తయారుచేయబడినదానివలెఁ గనుపించుచుండు ఏక
జాతిపుష్పమాల మెడలోధరించి వచ్చుచుండువా రెవరో వారే మన
భర్తగారు. ఆదండ యెప్పుడువాడితే అప్పుడు నాపాతివ్రత్యమునకు
హానివచ్చెనని మీరాలోచింపుఁడని వారి కాదండ నే నానవాలుగా
నిచ్చితిని. అది చూచి మీబాబయ్యగారి మంత్రులే యిద్దఱు వర్త
కుల నెపముతో నాపాతివ్రత్యమునకు భంగము కలుగఁజేతుమని

శపథముపలికి వచ్చినారు. "ఛీ, పాపాత్ములు వారిని నీయురికొయ్యకుఁ దగిలింపించి బుద్ధితీయించినావు కావా?" అని చెల్లెలనెను. "చెల్లెలా! వారినిచంపించిన మనపని నెఱవేఱుటెట్లు? వారిచేతనే మేడ కట్టించితిని వారినిభ్రమపెట్టి దాసీనిబంపి వారిమొుద్దుతీర్చి వారిచేతనే భర్తగారికి "గాడిదలు చేనుమేయుటకువచ్చి గట్టుమీఁద గడ్డిమేసి చేనుమేసినట్లు సంతోషించి వెళ్లినవి. ఇందుకు తార్కాణము నా పుష్పమాలికయే" యని జాబిచ్చిపంపితిని. పిమ్మట నలువదిదినములు నలువదిస్త్రీలవలె వేషమువేసి వారియొద్ద సంభోగసుఖమునను భవించి యానవాళ్లుపుచ్చుకొని మాయచేసి వెళ్లిపోవచ్చితిని. ఆనలువదిదినములలోను వారికి నాకు జరుగుప్రసంగములో నీప్రశంసవచ్చుచుండెడిది. ఒకనాఁడు నీవభ్యంగన మాచరించి మీఁదిమేడ తుట్టతుదయంతస్థున బట్టబైట తలవిరియఁబోసికొని యిద్దఱు చెలికత్తెలు కుడియెడమ నిలువఁబడి చిక్కువిప్పుచుండఁగా తాను గాలిమీఁద వెళ్ళుచు గుఱ్ఱముమీఁది నుండియే చూచి ఆగుఱ్ఱముపైననే కొన్నినిమిషములు స్మృతిదప్పి మరలఁ దెలివి తెచ్చుకొనినట్లు వానిముఖతనే విన్నాను. అందుచే నీ యోగినివేషమున నీకొఱకువచ్చి నిన్నుఁదెచ్చితిని. దైవకృపచేత రెండు మాసములు కన్నులుమూసికొని నీవువచ్చియుంటివేని నాకుపుట్టుబిడ్డని తొడలపైఁ గూర్చుండి భారసాలమహోత్సవము చేయించి నీతో వివాహమంటపముపైఁ గూర్చుండి నీకు మంగళసూత్రధారణచేసి పెండ్లియాడునటులఁ జేతును. నాసుఖము తీరినదిగనుక నీవు భర్తతో సమస్తసుఖముల ననుభవించుచుండుము. నేనును మీయిద్దఱకు వలయు సౌఖ్యదాయకములగుపనులఁ జేయుచు మీకు పరమానందము గలుగునటుల మీరు సర్వదా అంతఃపురములోనే సుఖసంగతినుండు నటుల చేసి రాజ్యభారము నేను చూచుకొనుచుందును. నీవుభర్తతో గాపురముచేసి బిడ్డలఁ గనుము. ఈబిడ్డఁడు నీబిడ్డఁడు. నీకుఁ గలుగు వారు నాబిడ్డలు" అని హితబోధచేసి యామెను పరమానంద భరితురాలుగా జేసి యోగినీవేషము తీయించి తానును తీసివేసి యెప్పటి రాచ కొమార్తెల వేషములతో నేగి రాజదంపతులకు నమస్కరించిరి. రాజ దంపతులును పరమానంద భరితు లయిరి.

అపూర్వ మనోహర చిత్రకథలు.

పిమ్మట రాచ కుమార్తె తల్లి దండ్రులను అత్త మామలన నొకనాఁ డేకప్రదేశమున నుండునటుల తమనగరునకు వారిని బిలిపించి తనభర్తకును తనకును బడినుండి వచ్చుచుండఁగా బ్రాహ్మణుఁడు భార్యను త్రొళ్ళతో త్రొక్కి కొట్టడము చూచినవెనుక జరిగిన పంతనములు చెప్పి ఆప్రకారము తాను వానిసెలవు ప్రకారము మూడుపనులు చేసి సిద్ధముగా నుంటినని మేడయొక్కయు తన గర్భోత్పత్తియొక్కయు తనచెల్లెలు చిన్నరాచకుమార్తెయొక్కయు వృత్తాంతములు చెప్పి భర్తయున్న తావును పరివారముంచిన తోఁటయు వారికిఁజెప్పి రెండుమాసము లోర్చియుండుఁడని వారిని దృఢపరిచి ధైర్యములు కలవారినిగాఁ జేసి ప్రసవకాలము నెదురుచూచుచుండెను రాచకుమార్తెయొక్క ధైర్యసాహసములు విని కని వారాశ్చర్యపడుచు నామె పడ్డకష్టములకు కన్నులనీరు గ్రమ్మచుండఁగా మరల నామెయొక్క సంతోషావస్థయు జూచిరికనుక వారోర్చిరిగాని లేనియెడల నిలువున నీరైపోదురుగదా!

ఇట్లు కాలముగడుపుచుండఁగా నొకదినమున అనఁగా మార్గశిరమాసములో "మాసానాం మార్గశీర్షోహం" అని గీతావాక్యము గనుక అట్టియుత్తమమైన మార్గశిరమాసమున శుక్లపక్షమునపౌర్ణిమా దినమున గ్రహపంచకం బుచ్ఛయం దుండఁగా మేషమందు రవియు తులయందు శనియు, మకరమందు కుజుఁడును, కర్కాటకమునందు గురుఁడును, మీనమందు శుక్రుఁడును, వృషభమందు చంద్రుఁడును, ఈప్రకార మయిదుగ్రహము లుచ్ఛదశయందు సూర్యునికి దూరముగానుండఁగా (బుధునికి అస్తంగతదోషము లేదు. బుధుఁడు సూర్యునితోనే చేరియుండఁగా) రాజకుమార్తె ధనుర్లగ్నమందు సూర్యచంద్రులనుమించు దేహకాంతిగల రెండవమన్మథుఁడో యనునట్టి కుమారరత్నమును గనెను. తలిదండ్రులు నత్తమామలు నానందరసనిర్మగ్నులైరి. క్రొత్తరాచకుమార్తె యామెదగ్గఱనే సూతికాగృహమందే యుండి యామెకుపచారములు చేయుచుండెను, పురుడు పదిదినముల లోను రాచకుమార్తె క్రొత్తరాచకుమార్తెతో నాకీ పదిదినములు నీవుపచారము చేసినందులకుఁ నేఁడాదికి దశదినములు నీ కిట్లు నే నుప

చారములు చేయుచుందుననుచు నామెనుసయితము సంతోషసముద్రమున నోలలాడించుచుండెను.

ఇట్లు పదిదినములు పురుడు వెళ్ళించుకొని పదకొండవ దినమున శుద్ధిపుణ్యాహవాచనము చేసికొని తల్లిదండ్రులు నత్తమామలు తనను తనముద్దుబిడ్డని నతిగారాబముతోఁ జూచుచుండఁగా క్రొత్త రాచకుమార్తె తనతోఁగూడ మహాసంతోషముతో నాబిడ్డను తానుగన్న బిడ్డనివలె నెత్తుకొనుచు ముద్దులాడుచు తనతో నేకాసనైక శయ్యాహారవిహారాదులతో నలరారుచుండఁగా నొకదినమున వారల సమక్షమందు భర్తకును తనకును గలిగినశపథముఁ జెప్పి యాయన నియమించిన మూడుపనులు చేసితిని గనుక నిఁక నాయానను బిలిపించి యాక్రొత్త మేడలో నీపుత్రునికి బారసాలమహోత్సవము జరిగించి యావెంటనే యీ నాముద్దుచెల్లెలిని నాభర్తకు వివాహముచేసి వారిద్దరికి నమితానందము గలుగునట్లు నేనువారికుపచారములుచేయుచు రాజ్యపరిపాలనము చూచుకొనుచుందునని చెప్పి యిరువది యొకటవ దినమున బారసాలముహూర్తము నిశ్చయించి భర్తగారికిట్లని యొక జాబు వ్రాసిపంపెను.

"మదీయాత్యంత ప్రియప్రాణనాయకులగు
రఘునాథభూపాలాగ్రణిగారికి—

తావకసేవకురాలు దాసి నిత్యము కాలత్రయములందు ననేక నమస్కారములు గావించి వ్రాసుకొను విజ్ఞాపనము. తమరు మనపునస్సంధాన మహోత్సవము నాటిరాత్రి నాతో సరస సల్లాపముల సంగీతవినోదముల క్రీడాభోగముల నానందాద్యవస్థ యందుండుట మాని చిన్నతనములో మన మనుకొన్నమాటయె పాటింపనెంచి నన్ను నిష్కారణముగా మూడుచెప్పుదెబ్బలు కొట్టుటకు సిద్ధపడఁగా నేను కారణములేనిది యట్లుకొట్టఁగూడదని మందలించినను 'భార్యాభర్తలలో భర్త భార్యకు యజమాని దానియందు సర్వ స్వతంత్రములు గలవాఁడు. అట్టిభర్త యేమిచేసినను భార్య యూరకుండవలసినదేగాని మాఱుజవాబు చెప్పఁగూడదు. అట్లు చెప్పిన నదిపతివ్రతకాదు. అపతివ్రతయగు స్త్రీని శిక్షించుట దోషముగాదు. కనుక నీవు మాటాడక

నేను చేయుశిక్షకు బద్ధురాలవు కావలసినదేగాని జవాబు చెప్పవద్దం
టిరి" అప్పుడు నేను తమరిని ననేకవిధముల బ్రతిమాలి "శిక్షయను
నది నేరమునకుగాని నేరములేనిశిక్ష లేదు. నేరమనగా మీయెడ నేను
విపరీతముగా సంచరించుట. ఇంతవరకు మీమనస్సు నెట్లయినకష్టరించి
వీణాగానము మొదలగు శృంగారకృత్యముల మీకు నాపయిని తమ
కము పుట్టించి మీతో క్రీడావినోదము ననుభవింపలెనని ప్రయ
త్నించుచుంటిని మీరు నాకేమియు నాజ్ఞాపించలేదు. మీయాజ్ఞకు
విరుద్ధముగా నేను నడువలేదు. గనుక నిపుడయినను మీరు నాకొక
పని పురమాయించి యాపని నేను చేయలేకపోయినపుడు నన్ను మీ
యిష్టప్రకారము శిక్షింపవచ్చునని చెప్పి బ్రతిమాలుకొనంగా,

(1) "అత్తయింటివారిసొమ్ము, పుట్టినింటివారి సొమ్ము గాక మధ్యనువచ్చినసొమ్ముతో నేడంతస్థులమేడయొకటి కట్టవలెను.

(2) పాతివ్రత్యము చెడకుండా కొడుకును కనవలెను.

(3) నేను మోహించిన చిన్నదానిని నాకు వివాహము సేయవలెను."

అని మూడుపనులు పురమాయించి యుంటిరి. నేనట్లనే సేతు
నని యొప్పుకొని మీరుపురమాయించిన మూడుపనులుచేసి సిద్ధముగా
నున్నాను. కనుక తమరువెంటనే దయచేసి నేను చేసినపనికి సంతో
షించి నన్ను మున్నాటికి మీమనోహారిణిగా నాదరించెదరో లేక
మీయిష్టాను, లేనిదే భార్యయందు భర్తకు సర్వస్వాతంత్ర్యము గలదు
గనుక నేను కొట్టక మాననని మూర్ఖతచేత చెప్పుదెబ్బలు కొట్టెదరో
(మీచేత చెప్పుదెబ్బలుదిని యాచెప్పుతట్లు వీపుపయినపొంగియుండగా
నవియు నొక విధమగు నాభరణములేయగును. మీరెత్తినచెప్పు
నట్లనే దాచియుంచితిని. మీరు రాగానే చేతి కందించెదను.) చిత్త
వృత్తిప్రకారము జరిగింపవచ్చును. దయచేయుండు, మీ మెడలోని
పుష్పులదండ యింకను వాడకుండ దినదినము నూతనజాజ్వల్యమాన
ప్రకాశముతో నుండుటయే ముఖ్యమైనసాక్ష్యము. నాప్రార్థనగైకొని
వేగముగావత్తురుగాక! మిమ్మునుసగౌరవముగా మనపురికిదోడి తెచ్చుం

టకు పరివారమును గాజాశ్వాందోళికలను పంపియుంటిని. వారు మీరున్న సింహపురికి రెండుక్రోసులదూరములోనున్న మన యూరికి వచ్చి మార్గమున నున్నతోఁటలో విడిసియున్నారు. మీరు వారిని కలసికొని రాజమర్యాదతో తమవైభవములతోడను దయచేయుఁడు.

ఇట్లు విన్నవించుదాసి,

రాచకుమార్తె"

అనివ్రాసి యొకనౌఖరుచేతికిచ్చి పంపెను. జాబుతోఁగూడ నే మఱియొకజాబు క్రొత్తరాచకుమార్తె తండ్రికివ్రాసి యావిషయమునసే మఱియొకనౌఖరుచేతికిచ్చి వారికిఁబంపెను. ఆరెండు జాబులను నిద్దరు నౌకరు లట్లు తీసికొని యేకగ్రామమే వెళ్లి రాజుగారికొక నౌఖరును మంత్రికుమారుని కొకనౌకరును జాబుల నందిచ్చిరి. రాజు తనజాబు చూచుకొని యంతఃపురమునకుఁబోయి రాణిగారికాజాబు చదివి వినిపించెను.

"శ్రీ మాబాబయ్యగారికి, మీకొమార్తె కపటయోగిని అనేక సాష్టాంగనమస్కారములు చేసి చేయఁగలవిన్నపములు. ఇచ్చట నా కున్నచెలెలు నేను సుఖముగా నున్నాము. నేను దశద్వీపచక్రవర్తి కుమార్తెనని లోగడ మీతోమనవిచేసియేయున్నాను. ఏరాచకుమారుఁడు మీసభకు ప్రతిదినము నాడని మెడలోనిపూలదండతో వచ్చుచున్నాఁడో ఏదండనిత్యము వాడకుండుటయెగాక జాజ్వల్యమానప్రకాశము నవనవపరిమళములు వెదజల్లుచుండగా మీరుచూచి విని మీరడిగితే తమభార్యపాతివ్రత్య మహాత్మ్యని తాను సెలవిచ్చినపైని అట్టి పతివ్రతకు మానభంగము కలుగఁజేయవలెనని మంత్రులకు వలయు ధనమిచ్చి మీరు పంపఁగా నామంత్రులువచ్చి చేను మేయఁబోయి యట్లు చేయుటకు సాక్ష్యపడమి గట్టుమీఁది గడ్డిమేసి చేనుమేసినట్లు సంతసించి తిరిగి సనుసమక్షమునకు వచ్చిరో ఆపతివ్రతను నేనే. తమయగ్రసుతనైతిని. ఆపూవులదండ ధరించి మీసభకనుదినమువచ్చుచుండెడి రాచకుమారుఁడె నాభర్తగారు కనుక వారు మీయల్లుఁడుగారె. వారికి నాకు జరిగినయొకశపథమువలన వారు నాకు మూఁడు పనులు పురమాయించి యవి నేను చేయనిచో మూఁడు చెప్పుదెబ్బలు

కొట్టెదమని చేసినచో మిగులకొనియాడెదమని ప్రతిజ్ఞచేసి యంత వఱకు దేశాంతరసంచారము చేసి వచ్చెదమనిచెప్పి వెడలిపోయిరి. నా పుణ్యవశమున దూరము వెళ్ళకుండ సమీపమందేయున్న మీనగర మున వారు ప్రవేశించుటయు మీరు వారినాపివేయుటయు జరిగినది ఇదినాకు మహోపకారము. తక్కిన యావత్తువృత్తాంతము తమరిక్క డికి విజయంచేసినప్పుడు తమకు సర్వము విశదము కాఁగలదు. ఇదివఱ కయినట్టియు నికమీఁదఁ కాబోయ్యెడియు మీయల్లుడిగారిని సంయు తమువెంటఁబెట్టుకొని తోఁటలో మీకొఱకు నాచే నునుపఁబడిన పరి వారముతో సగౌరవముగా రాజకీవితో నల్లుఁడు మామ, బిడ్డలును, మా అమ్మాజీగారును దాసదాసీపరిజనమును వెంటనే విజయంచేసి నాచెలికాలి వివాహమహోత్సవముజరిగించి మాయిద్దఱియొక్కయు వైభవముచూచి యానందింతురుగాక ! శీఘ్రముగా దయసేయవలెను. చిత్తగించకప్పలు.

ఇట్లు విన్నవించు మీయాగ్రసుత,

కపటయోగిని.

దశద్వీపచక్రవర్తి కుమార్తె."

అని వినిపించి రాజుగారు రాణిగారితో "దేవీ! నేను మహా పాపాత్ముఁడను. చూచితివా యాచిన్నదానిజాబు? ఈమె వయసున నెంతచిన్నదియో బుద్ధిచేత నంతశతవృద్ధు. ప్రతిదినము వాడనిపూల దండ మెడలో ధరించి మనసభకు వచ్చుచుండెడి రాచకుమారుఁడే తనభర్త యనుచుట; దశద్వీపచక్రవర్తియయ్యుండుట ఆమె పాతివ్రత్యము భం గపఱచుటకు మంత్రులకు ధనమిచ్చి పంపినవాఁడననెను. సిగ్గుమాలి యామెముఖ మెట్లు చూడఁగలను? యోగినీవేషమున వచ్చినప్పుడీవృ త్తాంత మామెకు తెలిసియుండియు నెంతగౌరవముగా చూచినదో చూడుము. ఇప్పుడు కర్తవ్యమేమి? ముందుగా మంత్రులచే రాచ కుమారుని రావించి సగౌరవముగా నభ్యంగనాదికములు గావించి నూతనవస్త్రాభరణంబులచే నలంకరించి మనమే పెండ్లికొడుకును జేసి తగిన మర్యాదతో నాతని వెంటఁబెట్టుకొనిపోవుటయే ముఖ్యమయిన పనిగా నాకుఁ దోఁచుచున్న" దని చెప్పి యామె యంగీకారముఁబడసి

మంత్రులఁబిలిచి పూలదండ మెడలోఁగల రాచకుమారుని రావించి యెదురేగి యాలింగనంబుచేసి యంతిపురమునకుఁ గొంపోయి దేవికి గనపఱిచి యాతఁడు మ్రొక్కిన దేవి దీవించి యిట్టి యల్లుఁడు గలుగుటకు మన మేమి నోమునోచితిమో యని యమందానందమును బొంది యతని కచ్చట నభ్యంగనాదిక మొనరించి నూతనదుకూలములం గట్టించి నానావిధాభరణముల నొసఁగి యలంకరించి యాతని ముందిడుకొని బయలువెడలి చతురంగసేనాసమేతముగా బోవుచు మార్గమధ్యమున రాచకుమారునికొఱకు రాచకుమార్తెయుంచిన దాసదాసీజనాదిపరివారమును గజతురంగాందోళికాది వాహనములను వెంటఁదీసికొని ప్రయాణదినములలో రాజు తన పేదరాచకుమార్తె వ్రాసిన జాబు రాచకుమారునికిఁ గనఁబఱచి యిట్టిదఱు పరస్పరము రాచకుమార్తెయొక్క బుద్ధికిని గౌరవభావంబునకును తమయెడలఁ గనబఱచిన గౌరవాదులకు మెచ్చుకొని సంభాషించుకొనుచు గొన్నిదినములకు రాచకుమార్తె తండ్రిగారి పట్టణముఁ జేరుకొనిరి.

రాచకుమార్తెయు నంతకుముందే తాను గట్టించిన యేడంతస్తుల మేడలో తాను తనకన్నసుతునితోడను తనచెల్లెలుగా భావింపఁబడిన క్రొత్త పెండ్లికూఁతురుతోడను నివసించియుండి తనభర్తగారిని నూతనగృహంబునకు రావలసినదనియు సింహపురి రాజుగారిని వారి పరివారమును వారికై యేర్పఱుపఁబడిన విడిదెలలో విడియించుటకును తగినయేర్పాట్లుచేయించి తన నూతనగృహంబునకు మేడపైకిపోవుమెట్లయొద్ద నొక్కొక్కమెట్లుపై నొక్కొక్కపద్యముచొప్పున తాను వ్రాసికొన్న కాగితముల నంటించి మేడపయి హాలులో నొకబంగరు తొట్లయుయ్యెలలో శిశువును (తనకుమారుని) పండఁబెట్టి దానిబొజ్జున తాఁబుచ్చుకొన్న యుంగరమునుంచి పెండ్లికూఁతురును దానును మఱియొకగదిలో దాగియుండెను. రాచకుమారుఁడు (మంత్రికుమారుఁడు) మేడపైకిఁబోవుచు తాను చదివినపద్యములను తన స్వదస్తూరీనివ్రాసిన కాగితములను చూచుచు మేడపై హాలులో నుయ్యెలలో దేదీప్యమానముగా చందురునిబోలుముఖముతోను కోటిసూర్యప్రకాశముతోడను నిదురించు నిజసుతునిజూచి వానిబొజ్జుపైనున్న తన ముద్రుటుంగరమును

దీసి తనవ్రేల నిడుకొని బిడ్డనెత్తుకొని భార్యయెచ్చట నున్నదో యని నలుదిక్కులు పరికించుచుండఁగా రాచకుమార్తె ముందుగా క్రొత్త పెండ్లికూఁతురు నాయన పాదములపైఁ బడవైచి తానును సాష్టాంగ దండనమస్కారముఁగావించి భర్త గారుతన్నొందించిన యాయాసమునకు దుఃఖము రాఁగా కన్నీరు గార్చుచు గొంతతడవు నిలుచుండి యావెంటనే యతివేగముగాఁ బోయి మొట్టమొదట తనను కొట్టుటకు భర్త యెత్తిన చెప్పును చేతఁబట్టి తెచ్చి యాయన చేతనిడి తనవీపునొగ్గి వంగి యుండెను.

రాజకుమారుఁడును సిగ్గుపడి యాపిపుపయిని చిన్నికొమరుని బండఁబెట్టి చెప్పును దూరముగాఁ బారవైచి సిగ్గుపడి "చిన్నదానా! నేను నిన్ను చెప్పుదెబ్బలు కొట్టుదునంటినిగాని నీవు నన్ను కొట్టినట్లు గానె బాధించి సిగ్గుపడుచున్నాను." అనునంతలో నా రాచకుమార్తె "అట్టిమాట మీరనఁగూడదు. మీదాసిని నేను. అట్లు నాచేత మీరు చెప్పుదెబ్బలు తిన్నానందురా మీదుమిక్కిలి నాచే పాపమునుగూడ గట్టఁబెట్టుదురా? మీరే నన్ను కొట్టినట్టుగా నే నంగీకరింతును" అని కొంతసేపు పరస్పర సంభాషణములచే నదివఱకుఁగల పొలయుల్కలను పోఁగొట్టుకొని దాసదాసీలచేత భర్త గారికిఁగావలసిన యుపచారము లను రాచకుమార్తె జరుగునట్టియేర్పాట్లు చేయించి ముందు ప్రయత్నమునకుఁగాను తండ్రి గారి భవనంబునకుఁ బోయెను అట్లు చని తలి దండ్రులకు నమస్కరించి "మీయల్లుఁడుగారు దయచేసినారు. వేగ ముగా భారసాలప్రయత్నము గావింపుఁడు." అని చెప్పి యావెంటనే సింహపురిరాజుగారున్న విడిదెకుఁ బోయి యారాజదంపతులకు నమ స్కరించి ముందుగా రేపటిదినము నాభారసాలమహోత్సవము మీరు చిత్తగించి యెల్లుండి నాచెల్లెలివివాహప్రయత్నము సిద్ధముగానున్నది గనుక మీరు కన్యాదానముచేసి నాయనుంగుచెల్లెలికి వివాహము గావింపుఁడని ప్రార్థించెను. అంత నాసింహపురి రాజదంపతులమందా నందమునొంది యిట్లు—"తల్లీ! నీభారసాల రేపటిదినము కాఁగానే బాబయ్యగారియొక్కయు మాతాజిగారియొక్కయు ననుజ్ఞనుబొంది వారును నీవును తోడరాఁగా నీచెల్లెలివివాహము మనపురముననే

గావించుటకు నాకోరిక. యేమనగా నీవలెనే నీచెల్లెలును నాకు లేక లేక కల్గినయేకపుత్రికా విషయము అట్టిదాని వివాహము విలోకింప నక్కడిప్రజలు చాలయభిలాష గల్గియున్నారు కావున వివాహము మాత్ర మచ్చటఁ గావించియాపైని నీవును నీచెల్లెలును మీయిష్టము వచ్చినచోటననఁగా నక్కడగాని యిక్కడగాని యుండవచ్చును. ఈనా ప్రార్థనము నీవంగీకరించి నీజననీజనకులచేతసైతము నంగీకరింపింతువు గాక!" అని చెప్పెను. రాచకుమార్తెయు నందుల కంగీకరించి యట్టులనె కానిండని వారియొద్ద సెలవుగైకొని తలిదండ్రులయొద్దకు వచ్చెను.

దశద్వీపచక్రవర్తియు కూఁతురి యభిప్రాయముప్రకారము మఱునాఁడు మనుమనిభారసాలమహోత్సవముఁ గావించి రాజబాంధవులను సామంతులను మంత్రిపురోహితాదులను ప్రజలను సంతోషపెట్టి కూఁతురితోడను అల్లునితోడను, మనుమనితోడను మహావైభవమును పొందుచుండఁగా సింహపురిరాజు వచ్చి నమస్కరించి తనకోరిక నెఱింగించెను. అంత రాజకుమార్తెయు నిజజనకునితో వారికోర్కె దీర్పుఁడని మనవిచేసి వారిచే నంగీకారభావమును గనుపరచునట్లు చేసెను.

ఆమఱుసటిదినమున నందఱును బయలుదేఱి సింహపురముఁ బ్రవేశించి యదివఱ కలంకరింపఁబడి సర్వసిద్ధముగా నున్నయాపురములో రాజకుమార్తెకు వివాహమహోత్సవము చాటించి యథావిధిగా వివాహముఁ గావించి యల్లునితోడను కూఁతునితోడను దశద్వీపచక్రవర్తియు నాతనికూఁతురును సపరివారముగా నచ్చటనే యుండుటవలన వారితోడను బహువైభవముగా నమందానందము నొందుచుండెను. రాజులలోఁగల మామూలుమర్యాదలప్రకారము పునస్సంధానమహోత్సవముసైతము వెంటనే నాగవల్లియయిన మఱునాఁడే జరిపినందున రాచకుమారుఁడు (మంత్రికుమారుఁడు)ను తన రెండవభార్యయు నింద్రియసుఖముల నానందించుచు మదనక్రీడల ననల్పమగు నానందమున నోలలాడుచుండిరి. రాచకుమార్తెయు వారికివలయు నుపచారముల యథావిధిగా జరుగుప్రయత్నములు తాను చేయుచు వారిని సంతోషమున నోలలాడించుచు తనుపుచుండెను. ఇట్లు సింహపురిరాజుగారి ప్రార్థనపైని సింహపురిలో వారట్లొకమాసద్వయ ముండగా నా

రాచకుమార్తెకు గర్భచిహ్నములగుపడెను. అదిగని సింహపురిరాజు
ప్రార్థనపయిని మంత్రికుమారుండు భార్యనచ్చట పుట్టింటనుంచి తన
పెద్దభార్యతో తాను దశద్వీపమునకు మామగారితోఁ బోయి యందు
సమస్తభోగముల ననుభవించుచు గృహస్థధర్మమునకుఁగల యీషణ
త్రియములలో నమూల్యమగు పుత్రేషణముతో నమందానందమున
నోలలాడుచుండెను.

అంత నాసింహపురిరాజును రాణియు గర్భవతియగుకూఁతునకు
పుంశవనము సీమంతము మొదలగు లాంఛనములజరుపుచు గర్భదోహ
దము గావించుచుండఁ దొమ్మిదిమాసములు నిండి పదియవమాసమున
శుభదినమున శుభముహూర్తమున సూర్యచంద్రులనుమించు తేజః
ప్రతాపములుగల కుమారుఁ డుదయమయ్యెను. వెంటనే రాజు తన
యల్లునికి శుభలేఖవ్రాయించి బారసాలచేసికొనుటకు రమ్మనివ్రా
యుచు వారినిబంపుచు దశద్వీపచక్రవర్తికి వ్రాయుటయేగాక నిజపుత్రీ
సమేతముగా సపరివారముగా దయచేయుమనికూడ వ్రాసెను.

దశద్వీపచక్రవర్తియు సపరివారముగా దుహితృజామాతల
వెంటబెట్టుకొని సింహపురికిం జని బారసాలమహోత్సవము చేయించి
కొన్నిదినము లచటనుండి పిమ్మట నొకానొకశుభదినమున సింహపురి
రాజతో నిట్లనెను.

"మిత్రరత్నమా నీవును నేనును మన యీయల్లునిమూలమున
మనకుమార్తెల నాతనికిచ్చి వివాహముగావించుటవలన నచిరకాలము
లోనే దౌహిత్రలాభములను పొందితిమి. మనదౌహిత్రులే మనకు వంశ
కర్తలు. వారలే మనరాజ్యములకు రాజులు మనమున్నంతకాలము
మనుమలకు విద్యాబుద్ధులు చెప్పించుచు వారిని యువరాజపదవికి
పట్టాభిషిక్తులఁ జేసి వారికి యుక్తవయసు వచ్చువఱకు సజీవులమై
యుంటిమా ? మనమే లేనిచో వారితల్లిదండ్రులే వారికిఁ బట్టాభిషేక
ములు చేయించి వారిచేతరాజ్యపరిపాలనంబు చేయింపఁగలరు. వీరల
యోగక్షేమ మారయుచునుండి వార్ధక్యమున మనకులాచార ప్రకా
రము వానప్రస్థధర్మమును వారవలంబింతురుగాక ! మన మున్నంత
కాలము మనపుత్రికలు మనయింటనే తమతమపుత్రులతో నుందురు

గాక! మనయల్లుఁడొకనెల యిచ్చటను మఱియొకనెల యచ్చటను నుండుచు నిద్దఱకు సంతోషముగలిగించుచు మనయోగక్షేమ మారయుచు నుండునుగాక! ఇది నాచేసిన యేర్పాటు. దీనికి నీకేమైన యాక్షేపణ మున్నదా ?" యని యడిగెను. సింహపురిరాజు బంధువులును మిక్కిలిసంతోషించి "మనయూహలు మనయేర్పాటు మఱియెందుకు ? అలునియిష్టప్రకారము జరుగునుగాక" యని చెప్పెను. అంత మంత్రికుమారుఁడును దశద్వీపచక్రవర్తియగు తనమామగారు చేసినయేర్పాటున కంగీకరించి "యటులనే జరుగునుగాక" యనిచెప్పి చిన్నభార్యను పుట్టింటనేయుంచి పెదభార్యతోఁబోయి తనయూర సుఖముగానుండి యాదిమొదలు నెలనెలకు నిచ్చటను నచ్చటను వాయించుచు భార్యలతో సకలసంపదలతో సౌఖ్యముగా నుండుచుండెను.

అటు కొంతకాలము గడచినపిమ్మట దశద్వీప చక్రవర్తియు సింహపురిరాజును తమతమ మనుమలను తమతమరాజ్యములకు యువరాజులుగా పట్టాభిషిక్తులం గావించి వారిమైనాప్తులలో రాజ్యభారము చూచుకొనుటకు నల్లుని నియమించి తాము వానప్రస్థమున కేగి యచ్చట మునివృత్తిని తపంబుగావించి కాలక్రమమున యోగమార్గమునఁ దనువులు విడిచి పరబ్రహ్మైక్యమును బొందిరి.

మంత్రికుమారుఁడును తనయిరువురుభార్యలతోడను రెండురాజ్యములను పరిపాలనముచేసికొనుచు కొడుకులకు విద్యాభ్యాసము గజాశ్వాందోళికారోహణములు శరీర వ్యాయామాభ్యాసమును ధనుర్వేదము నితరవేదచతుష్టయమును శాస్త్రషట్కంబును చతుష్షష్టివిద్యలను చతుష్షష్టికళలను నేర్పించి వాటియందు పరిపూర్ణ ప్రజ్ఞావంతులుగఁజేసి వారికి యుక్తవయస్సురాఁగానే వారికిఁ బట్టాభిషేకముగావించి కొంతకాలము వారుచేయురాజ్యపాలనంబు కనిపెట్టిచూచుచు నుండి వారిరాజ్యములు వారుపరిపాలించుకొనుచుండ వారి కనుకూల సంబంధములనుగూర్చి వివాహములుచేసి వారలును బిడ్డలనుకనఁగా ...కుమలు మనుమరాండ్రు గలవారిసంపదల నానందించుచునుండి ...శ్యము రాఁగానే వానప్రస్థాశ్రమమంగీకరించి యరణ్యమును

నకుఁ దనయిద్దఱిభార్యలతోడనుచని యొకయాశ్రమ మేర్పఱచుకొని మునివృత్తిని తపంబుగావించి యోగమార్గమునఁ దానును దనభార్య లును కైవల్యప్రాప్తినొంది బ్రహ్మైక్యభావమున నుండిరి.

చదువరులారా! చూచితిరా? ఈ రాజకుమార్తె కనఁబఱచిన పాతివ్రత్యము, బంధుప్రేమ, స్వకార్యధురంధరత్వము పతివ్రతల కసాధ్య మొకటికలదా? పతివ్రతలకు త్రిమూర్తులును త్రింశత్కోటి దేవతలును సదాభయపడుచుందురు.

ష రా:—ఇట్టిపతివ్రతవిషయములుగల మఱికొన్ని కథలు ప్రశస్తమయినవి కలవు. పాతివ్రత్యమననేమియో పతివ్రతలెట్టి సామర్థ్యము గనబఱచిరో ఆకథలనిందు ముందుముందు సాకల్యముగా వివరింతును. కులస్త్రీలవిచదివి యానందింతురుగాక! స్త్రీలకుఁ బాతివ్రత్యమును పురుషులకు బ్రహ్మచర్యమునుకన్న వేఱుగా తపస్సవసరము లేదు. అట్టి స్త్రీ పురుషులచరిత్రము లిందు పొందుపఱుపబడినవి. అవి చదివి ప్రతివారును వారి ననుగమింపఁ బ్రయత్నింతురుగాక! ఇది యీకథల పుస్తకమువ్రాయుటకుగల ముఖ్యోద్దేశము.

నవలలు.

పేరు	వెల	పేరు	వెల
[illegible]	0-12-0	[illegible] 2వ భాగము	1-0-0
[illegible]	0-12-0	[illegible]	1-0-0
[illegible]	1-8-0	[illegible]	1-0-0
భయంకర [illegible]	0-12-0	[illegible] 1వ భాగము	1-4-0
దొంగ నాయకుడు	0-12-0	డిటో 2వ భాగము	0-12-0
[illegible]	0-12-0	[illegible]	0-12-0
[illegible]	1-0-0	[illegible]	0-12-0
[illegible]	1-0-0	[illegible]	1-0-0
[illegible]	0-12-0	[illegible]	1-0-0
[illegible] 1వ భాగము	1-0-0	[illegible]	0-10-0
డిటో 2వ భాగము	1-0-0	[illegible]	0-10-0
[illegible] 1వ భాగము	1-0-0	[illegible]	1-0-0
డిటో 2వ భాగము	1-0-0	[illegible]	1-0-0
[illegible]	0-12-0	[illegible]	0-12-0
[illegible]	0-12-0	[illegible]	1-0-0
[illegible]	0-12-0	[illegible]	0-12-0
[illegible]	0-12-0	[illegible]	0-12-0
[illegible]	0-12-0	[illegible]	1-0-0
[illegible]	0-12-0	[illegible]	0-12-0
[illegible]	0-12-0	[illegible]	0-12-0
కాలసర్పము	1-0-0	[illegible]	1-0-0
[illegible]	0-12-0	[illegible]	3-0-0
[illegible]	1-0-0	[illegible] 1వ భాగము	0-12-0
[illegible]	1-0-0	డిటో 2వ భాగము	0-12-0
[illegible]	1-0-0	[illegible]	2-0-0
[illegible]	1-0-0	[illegible]	1-0-0
[illegible] 1వ భాగము	1-0-0		
డిటో 2వ భాగము	1-0-0		
[illegible] 1వ భాగము	1-0-0		

[illegible]

ఆంధ్ర నాటకములు

1 చింతామణి 2 వరవిక్రయము 3 మధుసేవ
పై మూడు నాటకములును మహాకవి కాళ్లకూరి నారాయణ
రావుగారు రచియించినవి ఒక్కొక్కటి వెల రు 1- 0-0

1 గయోపాఖ్యానము 2 ప్రసన్నయాదవము
3 పారిజాతాపహరణము
పై మూడుగ్రంథములును చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారు
రచియించినవి ఒక్కొక్కటి 0-8-0

కనకతారనాటకము:—చందాల కేశవదాసుగారు 1- 4-0

సత్యహరిశ్చంద్రీయము:—బలిజేపల్లి లక్ష్మీకాంతంగారు 1- 0-0

రామదాసునాటకము:—డి. గోపాలాచార్యులుగారు 1- 0-0

పాదుకాపట్టాభిషేకము:—పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహరావుగారు 1- 4-0

రసపుత్రవిజయము:—ఇచ్ఛాపురపు యజ్ఞనారాయణశర్మగారు 1- 0-0

జయంతజయపాలము:—ఆకెళ్ల సత్యనారాయణగారు 0-12-0

రాధాకృష్ణ:—పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహరావుగారు 0-12-0

శ్రీకృష్ణతులాభారము:—ముత్తరాజు సుబ్బారావుగారు 1- 0-0

వలయువారు:—
మాదేటి సన్యాసయ్య అండు సన్సు, ఆంధ్రాబుక్కుడిపో,
రాజమండ్రి.

[illegible]